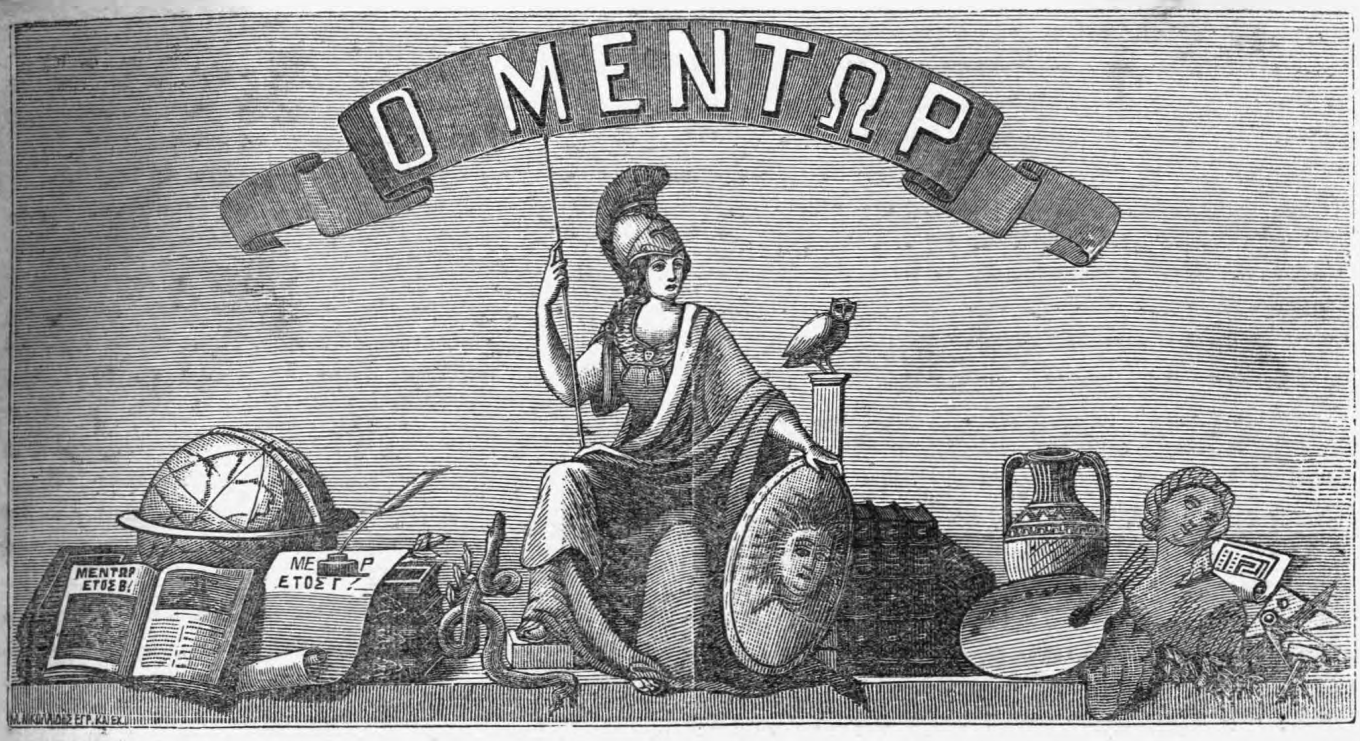

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1873. = ΤΕΥΧΟΣ Ν'.

Η ΚΑΘΟΛΟΥ ΠΡΟΟΔΟΣ
καὶ τὰ ἐν Εὐρώπῃ τυφλοδιδασκαλεῖα.

Πολλάκις τινές, περιδεεῖς πρὸ τῶν αἱματηρῶν σκηνῶν τῆς ἀνθρωποσφαγῆς, τῆς ἐν τῇ μεσημβρίᾳ τοῦ πολιτισμοῦ χώραν λαμβανούσης, καὶ τῶν κοινωνικῶν ἀσχημιῶν, αἵτινες ὁσημέραι ἀναπτύσσονται παρὰ τοῖς μᾶλλον πεπολιτισμένοις λαοῖς, ἐρωτῶσιν ἐν ἀθυμίᾳ ὑπάρχει ἄρα γε ἀληθὴς πραγματικὴ πρόοδος ἢ εἶνε αὕτη ποικιλία φάσεων, τὰς ὁποίας διατρέχει ἡ ἀνθρωπότης ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν πολιτικῶν περιστάσεων; ἀληθῶς ἡ διακεκριμένη καὶ ἄσχετος αὕτη πρὸς τὰς λοιπὰς ἐπὶ τοῦ πλανήτου τούτου ὑπάρξεις διατρέχει ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεώς της τὴν ὁδὸν τῆς τελειοποιήσεως, ἢ τὰ φαινόμενα ταῦτα εἰσὶν ἁπλῶς προσπάθειαι αἰώνων τινῶν, ἵνα ἀνεύρωσι τὸν ὑπὸ τὰ ἐρείπια τοῦ χρόνου διακοπέντα μῖτον αἰώνων προγενεστέρων; Ἡ ἐρώτησις αὕτη δέον νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι φαίνεται βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἱστορίας, δι' ἧς ἀναπολοῦμεν τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνικὸν πολιτισμόν, ὅστις φέρει ἐν πολλοῖς τύπον καθαρωτέρου μεγαλείου ἢ ὁ σύγχρονος Εὐρωπαϊκὸς καὶ τὸν ὁποῖον εἶχε διαδεχθῆ γενικὴ ὀπισθοδρόμησις.

Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἐξόχως πεπολιτισμένα ἔθνη δὲν κατώρθωσαν εἰσέτι ν' ἀντικαταστήσωσι διὰ μέσων ἀξίων τοῦ πολιτισμοῦ, ἐφ' ᾧ ἐγκαυχῶνται, τὰ βάρβαρα ἐκεῖνα καὶ καταστρεπτικὰ δι' ὧν ἐμφανίζονται ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν μαχῶν μηδόλως διαφέροντα τὴν θηριωδίαν καὶ τὸ αἱμοδιψὲς ἀπὸ τῶν Ἀφρικανικῶν φυλῶν, ἵνα διαλύσωσι διαφορὰς ἐλαχίστου λόγου πολλάκις ἀξίας· οὐχ ἧττον ὅμως ἡ φωνὴ τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ ἀκριβολογία τῆς οἰκονομολογικῆς ἐπιστήμης, διερχόμεναι τὰ πεδία ταῦτα, ἔνθα αἱ φρικώδεις τῆς *πολεμικῆς τέχνης* θεωρίαι εὑρίσκουσι τὴν ἐφαρμογὴν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης σαρκὸς καὶ διὰ παντοειδοῦς ἐρημώσεως, περιστρέφουσιν ἐν ἀγωνίᾳ τὸ ὄμμα ὡσεὶ ἐκζητοῦσαι τὰ μέσα τῆς ἀπολυτρώσεως ἐκ τοῦ τερατώδους ὄφεως, ὅστις ἀποδεκατίζει τὴν ἀνθρωπότητα, συναισθανόμεναι κατὰ πόσον οἱ ἄγριοι οὗτοι θρίαμβοι εἰσὶν ἀπευκταῖοι καὶ πολλάκις ἥκιστα διαρκεῖς.

Ἐν τούτοις εἷς καὶ μόνος δάκτυλος ἀναφαίνεται ὡσεὶ μέλλων νὰ χειραγωγήσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν τῇ σκοτεινῇ καὶ ἀκανθώδει αὐτῆς πορείᾳ, καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτῆς τὴν ἀπευθυνομένην ὑπὸ μυριάδων στομάτων χηρῶν καὶ ὀρφανῶν, ὑπὸ χιλιάδων σωμάτων περιστρεφομένων ἀλγεινῶς ἐν τῇ κλίνῃ τῆς ἀκρωτηριάσεως, ὁ δάκτυλος οὗτος ἀποκρίνεται δεικνύων ἐν τῷ ἀπεράντῳ καὶ ἀχανεῖ οὐρανῷ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τὸν ἀστερισμὸν τῆς *ἠθικοποιήσεως* καὶ *ὑγιοῦς μορφώσεως* μὲ τὴν ἐπιγραφὴν «ἐν τούτῳ νίκα!»

Οὕτω λοιπὸν ὑπὸ τὸ φῶς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἠθικοποιήσεως ἑκάστη γενεὰ οὐχὶ ἀποκλειστικῶς δι' ἑαυτὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἑπομένας ἐργάζεται καὶ διὰ συστήματος, οὕτως εἰπεῖν, σκέψεως καὶ ἐνεργείας ἀλληλοδιαδόχου ἡ ἀνθρωπότης βαίνει εἰς τὴν πρόοδον· εἶνε δὲ ἀδίκως ἀπελπιστικὸν ὁ πρὸς τοῦτο δισταγμός μας, καὶ ὅτε ἀκόμη προσκόμματα, παρεμβαλλόμενα ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, διαταράττουσι τὴν σταθεράν, τὴν ἀένναον αὐτῆς πορείαν.

Προώρισται ἑπομένως ἐπὶ πολὺ εἰσέτι καὶ αὐταὶ αἱ μᾶλλον πεπολιτισμέναι κοινωνίαι ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ καταγίνωνται καὶ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἑαυτῶν εὐδαιμονίας διὰ τῶν ἔργων τῆς εἰρήνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ προσφέρωσιν ἑαυτὰς θύματα καταχθονίου ἀλληλοσφαγῆς, ἐν τῷ μέσῳ δὲ των εὐγενῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ὑψηλῶν ἐπινοήσεων σκηναὶ κτηνωδίας ἀποτρόπαιοι νὰ διαταράττωσι τὰς συνειδήσεις ἡμῶν.

Ἂς ἔχωμεν ὅθεν ὑπ' ὄψιν πάντοτε, ὅτι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, οὗτινος τὸ κράτος διαμφισβητεῖται ὑπὸ τῆς ὕλης, δὲν δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὴν σύγκρουσιν ταύτην ἐξ ὁλοκλήρου, πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν τῇ παρούσῃ ἀτελεῖ αὐτοῦ καταστάσει· ἑπομένως, μὴ δυνάμενοι νὰ δημιουργήσωμεν κόσμον τελειότερον τὰς εὐγενεῖς ἡμῶν ὀνειροπολήσεις προσεγγίζοντα, χωρὶς ν' ἀποθαρρυνώμεθα διὰ τοῦτο, καθῆκον ἔχομεν μετὰ τοῦ ἀληθοῦς ἡμῶν συμφέροντος συνταυτίζομένον νὰ ἐπιδιώκωμεν τὸ ἐφικτὸν τῆς τελειότητος· τοῦτο δ' ἐστὶν αὐτόχρημα ἡ σχετικὴ πρόοδος, ἡ ἀένναος πρὸς τὴν τελειότητα προσέγγισις τῆς ἀτελείας ἡμῶν.

Ὡς πρὸς τὸν βίον τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος οἱ αἰῶνες δὲν λογίζονται ἢ ὡς ἔτη καὶ τὰ ἔτη ὡς στιγμαὶ αὐτῆς. Δὲν ἐπιθυμοῦμεν ἤδη νὰ προσδιορίσωμεν τὴν ἐποχήν, καθ' ἣν ἐκ τοῦ χάους παρήχθη τὸ φῶς, οὐδὲ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ Ἀδὰμ ἐξυπνήσας εὗρε τὴν πλευράν αὐτοῦ μετεσχηματισμένην εἰς τὴν γλυκεῖαν ἀλλ' εὐαπάτητον ἐκείνην τῆς ἐξορίας του σύντροφον· τὰ τοιαῦτα διαφεύγουσι τὴν ἀρμοδιότητα ἡμῶν ἀνατρεχόντων ἁπλῶς εἰς τὴν ἱστορικὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐποχὴν καὶ εἰς τὴν προϊστορικὴν αὐτοῦ ὅσον ἔξεστιν εἰσδυόντων.

Φύσις ἀγρία, διάνοια σκοτεινή, συνείδησις πεπωρωμένη· ἀδελφοκτονίαι, ὑποδουλώσεις καὶ τυφλή τις ὑπακοὴ λαοῦ ὁλοκλήρου πρὸς ἄτομόν τι μᾶλλον τῶν λοιπῶν θηριώδες, ἰσχυρὸν καὶ σπανίως ὑπὸ εὐρυτέρας διανοίας πεπροικισμένον!

Ἰδοὺ ἡ πρώτη τοῦ ἀνθρώπου κατάστασις καὶ αἱ πρῶται σελίδες τῆς ἱστορίας του. Ἔκτοτε προώδευσε· προώδευσεν ἀδιακόπως καὶ ἐβελτιώθη· ἐπὶ τέλους ἀνυψώθη καὶ ἀνυψώθη εἰς σημεῖον οὐκ εὐκαταφρόνητον.

Οἱ ἀγῶνές του ὑπῆρξαν εὐγενέστεροι, τὰ διανοήματά του τολμηρότερα, ἡ καρδία του μᾶλλον ἐξηυγενισμένη καὶ πολλάκις μεστὴ φιλανθρωπίας.

Ἀπέκτησε τέλος ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν· ὑπῆρξε ποιητὴς καὶ τεχνίτης· ὁ νοῦς του ἀνυψώθη πρὸς ἓν Ὄν οὐχὶ ἀγριώτερον αὐτοῦ, ἀλλ' εὐγενέστερον· οὐχὶ μόνον ἰσχυρότερον ἀλλὰ τελειότερον. Ἐγκαταλείψας τὰ εἴδωλα προσεκύνησε τὸν Θεόν, ἀφῆκε τὸ δάσος καὶ ἀνήγειρε καλύβην, ἐκαλλιέργησε τὴν γῆν καὶ ἐδάμασε τὴν θήραν του, ἀντήλλαξε τὰ προϊόντα τῆς τέχνης ἢ τῆς φύσεως καὶ διέπλευσε τοὺς ὠκεανούς, ἀποκατέστη ἀγχίνους ἔμπορος.

Ἐφ' ὅσον προώδευε, συνησθάνετο τὰς ἀτελείας καὶ τὰς ἐλλείψεις του, καὶ ταύτας συναισθανόμενος προώδευεν.

Ἐν ὅσῳ λοιπὸν καὶ τὰς ἡμετέρας συναισθανόμεθα, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ προοδεύωμεν καὶ νὰ μὴ τελειοποιώμεθα. Ὁ αἰὼν ἡμῶν ἐστὶν αἰὼν τῆς ἀναγνωρίσεως μεγάλων δικαιωμάτων καὶ μεγάλων ἀληθειῶν. Οὕτω μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνακαλύπτομεν ἀπανταχοῦ ἐνδόμυχον, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ διεκδηλουμένην τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἀνθρωπότητος ν' ἀντιπροσωπευθῇ ἡ θέλησις αὐτῆς καὶ ἐνεργηθῶσι τὰ μεγάλα συμφέροντά της μᾶλλον πιστῶς καὶ ἁρμοδιώτερον ἢ δι' ἀντιπροσωπείας ἐπιβαλλούσης πολλάκις αὐτῇ τὰς ἀτομικὰς ἐκείνης συγκινήσεις καὶ διὰ φιλοδοξίας ἐγωιστικῆς παρωθούσης αὐτὴν εἰς ἄγονον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ῥοὴν αἱμάτων.

Ἂν παραδεχθῶμεν, ὅτι ἀληθῶς δικαιοῦται ἡ ἀνθρωπότης τὸ ὑψηλότερον τοῦτο τῶν δικαιωμάτων της νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς χεῖρας ἁρμοδιωτέρας, καταστρέφουσα οὕτω τὴν σιδηρᾶν πέδην τοῦ διαδοχικοῦ προνομίου καὶ ἀφίνουσα αὐτὸ ἐλεύθερον ἐν τῷ ὁρίζοντι τῆς ἱκανότητος, τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μεγαλοφυΐας, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ἐξίσου ὅτι τὰ φῶτα τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος διεθέρμαναν τὸν σπόρον, ὃντινα πάλαι ποτὲ ἔρριψε κοινωνία ἀναδειχθεῖσα ὑπὸ πάσας τοῦ πολιτισμοῦ τὰς ἐπόψεις· τὸ δὲ πνεῦμα ἡμῶν διατρέχον τὰς ἐκτάσεις τοῦ μέλλοντος δύναται νὰ ἐπαναπαυθῇ εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν ἡ ἀνθρωπίνη καρδία θὰ αἰσθάνεται ὀλιγωτέραν συγκίνησιν εἰς τὸν ἦχον τοῦ πολεμικοῦ ἐγερτηρίου, ἡ δὲ ἀνθρωπότης φρεντίζουσα καὶ σπεύδουσα ὑπὲρ τῶν ἐν εἰρήνῃ συμφερόντων της θέλει ἐγκαταλείπει αὐτά, ὅπως λάβῃ τὸ ἀδελφοκτόνον ὅπλον, μόνον ὁπόταν ἤθελε συναισθανθῇ ὅτι ἡ στιγμὴ αὕτη εἶνε ἐθνικὴ καὶ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη.

Δὲν διστάζομεν ὅθεν, οὕτω τοὐλάχιστον ἡμεῖς φρονοῦντες, νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ἡ ἐκ τῆς παρακμῆς τῶν διαπρεψάντων ἐθνῶν καὶ τῆς ἐμφανίσεως νέων, ἀκμαίων μὲν ἀλλὰ μὴ πεπολιτισμένων, ἐπισκίασις τοῦ πολιτισμοῦ ὑπῆρξεν ἐφήμερος, ἡ δὲ πρόοδος, ὑπὸ οἱανδήποτε ἐθνικότητα καὶ ἂν ἀντεπροσωπεύθη, ἀνεῦρε τὴν ὁδὸν αὐτῆς καὶ ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον της· πιστεύομεν δὲ ὅτι αὕτη κατέχει ἤδη ἑδραῖον καὶ ἀκλόνητον θρόνον μὴ δυνάμενον νὰ παρασαλευθῇ ὅπως ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτέρων ἐποχῶν ὑπὸ οὐδεμιᾶς ὁρμῆς ἢ ὁποιασδήποτε βίας.

Ὑπάρχει ὅθεν ἀληθὴς καὶ ἀκαταμάχητος πρόοδος ἐν τῷ διεθνεῖ βίῳ, πολέμιος δὲ τῶν συνυπαρχόντων ἐλαττωμάτων καὶ συμπληρωτὴς τῶν ἐλλείψεων μόνη καὶ πανίσχυρος ὑπάρχει ἡ *παιδεία*.

Ἐκπαιδευόμενοι ὅμως καὶ ἐκπολιτιζόμενοι, διατρέχομεν δύο κινδύνους, εἰς οὓς δέον πολὺ νὰ προσέξωμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες· πρῶτον τὸν τῆς ἐπιπολαιότητος καὶ ἡμιμαθείας, εἶτα τὸν τοῦ ψευδοπολιτισμοῦ καὶ τῆς τῶν ἠθῶν χαλαρώσεως.

Πολλαὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡμιανεπτυγμένων ἡμῶν κοινωνιῶν ἐνέπεσον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς τοῦτο τὸ βάραθρον· ἡ ἠθικὴ διαφθορά, ἡ διανοητικὴ σύγχυσις, ἡ πολυτελὴς ἐπίδειξις καὶ ἡ πρὸς τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα ἀκηδία καταλυμαίνονται αὐτάς.

Καὶ βλέπει τις τούτου ἕνεκα νέους ἀμαθεῖς καὶ ἀσεβεῖς πρὸς τὸ θεῖον, ἐν πολυτελείᾳ ἐπιδεικνυμένους ἱματισμοῦ ἀλλὰ πτωχοὺς τῇ ἀληθεῖ ἀναπτύξει καὶ πτωχοτέρους τῇ εὐγενείᾳ τῆς καρδίας. Ἡ εἰκὼν αὕτη πιστῶς μεταφέρεται καὶ ἀλανθάστως ἀπὸ τοῦ ἀτόμου εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ ἀπὸ τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν κοινωνίαν· εἰς τὸ ἔθνος δὲν λέγομεν, διότι εὐτυχῶς ἀδικώτατον ἤθελεν εἶσθαι.

Βεβαίως τοιαύτη τις οὐκ ἔστιν ἡ πρόοδος, οὐδὲ τοιαύτη ὑπὸ τῶν πεπολιτισμένων ἐθνῶν ἐννοεῖται. Ἐκεῖ μὲν τὰ τῆς παιδείας καὶ ἀγωγῆς προηγήθησαν τῶν τοῦ βίου ἐπιδορπίων, παρ' ἡμῖν δὲ τ' ἀνάπαλιν συμβαίνει. Ἐνῷ δὲ τοσούτων ἄλλων εὐπορούμεν καὶ τῶν ἐπουσιωδῶν βρίθομεν, τὰ μᾶλλον οὐσιώδη ἐλλείπουσιν ἢ κακῶς παρ' ἡμῖν ἔχουσι, κυρίως δὲ τὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως, ὡς τοῦτο ἀπό τινος ὁμολογεῖται καὶ λέγεται.

Συνομιλοῦντες πρό τινος μετὰ συμμαθητοῦ ποτὲ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐν Γερμανίᾳ δὲ ἐρ' ἱκανὸν σπουδάσαντος τὴν ἰατρικήν, ὅστις ἀναμφιβόλως διακεκριμένην ἔμελλε νὰ καθέξῃ θέσιν μεταξὺ τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων, ἂν ἄωρος θάνατος δὲν τὸν ἀφήρπαζε, τοῦ ἀτυχοῦς Α. Πατριώτη, περιήλθομεν εἰς πολλὰ τῆς ἐκεῖ ἐκπαιδεύσεως, οὐ μόνον τῆς τῶν πανεπιστημιακῶν κύκλων ἀλλὰ καὶ τῆς δημοτικῆς, ἧς γνωστὸν μεγάλην καὶ κατεπείγουσαν ἔχομεν χρείαν.

Μεταξὺ ὅσων ὁ πολύκλαυστος οὗτος φίλος μοὶ ἀνέφερεν ἐφείλκυσε κυρίως τὸν θαυμασμόν μου ἡ περίεργος αὐτοῦ διήγησις περὶ τῶν « διδασκαλείων τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν,» ἅτινα ἐπεσκέφθη. Τῆς διηγήσεως ταύτης ἐπιχειροῦμεν ἀφήγησιν χάριν τῶν ὁμογενῶν ἐκείνων, οἵτινες ἀναγνωρίζουσι τὰ ἐπισφαλῆ ἡμῶν πρὸς τὸν ψευδοπολιτισμὸν βήματα καὶ τὴν πρὸς τὰ βλαβερὰ ἢ ἐπουσιώδη ἀκάθεκτον ἡμῶν ροπήν, καθ' ὃν καιρὸν ὀλίγον φροντίζοντες περὶ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου τῆς διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς ἡμῶν διαπλάσεως, καμμύομεν τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς πᾶν καλὸν καὶ ὠφέλιμον τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ, ὀρέγομεν δὲ χεῖρα ἄπληστον πρὸς τὰ σαπρὰ καὶ ὄζοντα αὐτοῦ κελύφη.

Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1869 ὁ κ. Α. Πατριώτης ἐπεσκέφθη τὸ ἐν Δρέσδῃ Τυφλοδιδασκαλεῖον τῶν ἀρρένων.

Τὰ δωμάτια τοῦ φιλανθρωπικοῦ τούτου καταστήματος φωτίζονται ὑπὸ ἀμυδροῦ τῆς ἡμέρας φωτός, εἰσερχομένου διὰ πλαγίων θυρίδων ἐκ κυανῆς ὑέλου.

Ἐν τοῖς δωματίοις τούτοις ἀπαντᾷ τις μετὰ συγκινήσεως τ' ἀτυχῆ τῆς ἀνθρωπότητος πλάσματα σιωπηλὰ καὶ ἥρεμα, καταγινόμενα εἰς τὰ μαθήματα αὐτῶν. Ὁ τρόπος, δι' οὗ διδάσκονται τὴν ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν εἶνε ὅλως ἴδιος.

Τὸ ἀλφάβητον αὐτῶν ἀπαρτίζεται ἐκ στιγμῶν ἐξεχουσῶν ἐπὶ ναστοχάρτου μετρίας παχύτητος καὶ διατετυπωμένων συνθηματικῶς ἐπὶ τριῶν παραλλήλων γραμμῶν, παρομοίων πρὸς τὰς γραμμάς, δι' ὧν γράφεται ἡ Εὐρωπ. μουσική. Ἐπ' αὐτῶν θέτοντες τὸν λιχανὸν δάκτυλον, ἀναγινώσκουσι διὰ τῆς ἀφῆς μετ' εὐχερείας καὶ ταχύτητος ἀνθρώπου βλέποντος καὶ καλῶς ἀναγινώσκοντος.

Ὅταν πρόκηται νὰ γράψωσι καθ' ὑπαγόρευσιν, προσφέρεται αὐτοῖς ὁ κατάλληλος χάρτης, ἐφ' οὗ θέτοντες εἶδος κανόνος ἐκ τριῶν παραλλήλων λεπτοῦ σύρματος, ἀπεχουσῶν ἥμισυν ἀπ' ἀλλήλων δάκτυλον, διατυποῦσι τὸ ὑπαγορευόμενον δι' ἀμβλείας βελόνης ἐχούσης περιφέρειαν ἴσην φακῆ μετ' ἀκριβείας, ἥτις εὐκόλως ἐννοεῖται πόσον καθίσταται δυσχερής, τῆς χειρὸς διατρεχούσης ἐν τῇ ταχύτητι τὸν κίνδυνον νὰ διατυπώσῃ τὴν στιγμὴν ἐπὶ τῆς β'. ἀντὶ τῆς α'. ἢ ἐπὶ τῆς γ'. ἀντὶ τῆς β'. γραμμῆς. Καὶ ὅμως οἱ ἀφιερώσαντες τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἀτυχῶν τούτων ὄντων δὲν περιώρισαν τὴν ἐπιμονήν των εἰς ἁπλῆν ἀνάγνωσιν καὶ τυχαίαν γραφήν, ἀλλὰ προέβησαν μέχρις ἐντελοῦς ὀρθογραφίας, τῶν τονιζομένων γραμμάτων διακρινομένων δι' ἀλλοίας κατατάξεως τῶν στιγμῶν.

Πολλὰ βιβλία καὶ ὁλόκληρος ἡ Ἁγ. Γραφὴ εἰσὶν ἐκτετυπωμένα τοιουτοτρόπως πρὸς χρῆσίν των, αἱ δὲ ψυχαὶ αὐτῶν μορφούμεναι, ὡς εἰκός, ἐπὶ τὸ θρησκευτικώτερον, εὑρίσκουσι γλυκεῖαν ἀναψυχήν· ἀκτὶς δὲ ἐλπίδος καὶ παρηγορίας διαφωτίζει τὸ σκότος, ὅπερ τὰς περικαλύπτει ἀπὸ τῆς γεννήσεώς των μέχρι τοῦ τάφου των.

Ἠρώτησα τὸν φίλον μου, ἂν τὸ γενναιότατον τοῦτο τῶν φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων, τὸ διὰ τοσοῦτον εὐγενοῦς καὶ εὐφυοῦς ἐπινοήσεως εὐεργετοῦν πλείστους ὁμοίους μας, καταδεδικασμένους ἄλλως ὑπὸ τῆς τύχης εἰς τὸ διπλοῦν τῆς διανοίας καὶ τῆς ὁράσεως σκότος, περιώριζε τὰ εὐεργετήματά του μέχρι τοῦ κύκλου τῶν δυστυχῶν αὐτῶν ἢ ἂν καὶ τυφλὸς παῖς μαθητεύσας ἐν τῷ τυφλοδιδασκαλείῳ ἠδύνατο νὰ συνεννοηθῇ ἐγγράφως μετὰ τῶν γονέων του.

Καί τοι μὴ δυνηθεὶς νὰ λάβῃ ἀκριβῆ γνῶσιν μηχανισμοῦ, πολυπλοκωτέρου νῦν, ἐν διαστήματι ὀλιγοώρου ἐπισκέψεως, μοὶ ἀπεκρίθη ὅμως ὅτι ὑπῆρχε τρόπος, δι' οὗ οἱαδήποτε ἐπιστολὴ τῶν τυφλῶν τούτων παίδων, ὑποβαλλομένη παρὰ τῶν ἰδίων εἰς μηχανισμόν τινα ἐν χρήσει παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ἐν Γερμανίᾳ τυφλοδιδασκαλείων, μετέβαλλεν ἐπὶ τοῦ συνήθους χάρτου τὰς στιγμὰς αὐτῆς εἰς τὸ ἡμέτερον ἀλφαβητικὸν σύστημα· ἑπομένως ἠδύνατο ν' ἀναγνωσθῇ καὶ ὑπὸ οἱουδήποτε ἄλλου. Μοὶ ἐπέδειξε δὲ καὶ τοιαύτην τινὰ ἐπιστολὴν εἰς κεφαλαῖα γράμματα.

Μετὰ τὰ πρῶτα καὶ ἐπιπονώτερα ταῦτα βήματα οὐδόλως παρέδοξον ἂν οἱ ἐκ γενετῆς τυφλοὶ ἐν Γερμανίᾳ ὑπάρχουσι καὶ κάλλιστοι χειρώνακτες, ἐργάται λεπτοτάτων ἔργων, μουσικοὶ τελειοποιούμενοι δι' ἐντύπων μουσικῶν διαγραμμάτων, ἑνὶ λόγῳ χεῖρες δεξιαὶ ἐφελκύουσαι τὸν θαυμασμὸν καὶ προσποριζόμεναι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀνέτως καὶ ἐντίμως, ἀντὶ νὰ καθίστανται τὸ βάρος τῶν συμπολιτῶν των, ἡ ὀχληρότης καὶ ἀσχημία πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν ναῶν, τῶν οἴκων καὶ ἐργαστηρίων, ὡς τοῦτο συμβαίνει παρ' ἡμῖν ἐξαντλοῦν καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀνεκτικωτέρου.

Παιδίον δεκατετραετὲς καὶ ἐκ γενετῆς τυφλὸν ὑπεβλήθη ἐπὶ γεωγρ. χάρτου ἀναλόγου τῆς προαναφερθείσης τῶν βιβλίων κα-

τασκευῆς εἰς ἐξέτασιν παρὰ τοῦ κ. Πατριώτη. Ἐπιτυχόντος νὰ καταδείξῃ σταθερῶς καὶ ἀκριβῶς διαφόρους πόλεις τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ὁ διδάσκαλος παρεκάλεσε νὰ ἐρωτηθῇ καὶ περὶ πόλεώς τινος τοῦ Ἑλληνικοῦ ἢ Τουρκικοῦ κράτους· ἑπομένως ἠρωτήθη περὶ τῆς Προύσης.

Ἡ χεὶρ τοῦ τυφλοῦ παιδίου κατηυθύνθη ἐν ἀκαρεῖ ἐπὶ τῆς ζητηθείσης ἐκείνης πόλεως.

Ἀγνοῶ, εἶπα πρὸς τὸν φίλον μου, ὁπόταν ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του, ἂν παῖς τῶν ἡμετέρων σχολείων ἤθελέ ποτε καταδείξει μετὰ τοσαύτης εὐχερείας πόλιν τῶν Γερμανικῶν κρατῶν. Ἀφ' οὗ δὲ τοιοῦτοι οἱ τυφλοί, προτέθεσα, δὲν ἀπορῶ τίνι τρόπῳ οἱ βλέποντες διατρέχουσι τὰς τάξεις τῶν ἐγκυκλοπαιδιακῶν μαθημάτων νεαροὶ καὶ οὐδόλως ἀπηυδηκότες, ἀναβαίνουσι δὲ γεγοητευμένοι τὰς κλίμακας τῶν πανεπιστημίων.

Ἐκ τῆς περὶ τῶν τυφλοδιδασκαλείων ταύτης διηγήσεως ὀφείλομεν νὰ μὴ παραλείψωμεν καὶ τὴν περὶ τοῦ ἐν τῇ φιλελληνικωτάτῃ πόλει τῆς Μασσαλίας

Institut des jeunes aveugles.

Ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη εἶχεν ἐπιστύρει τὴν περιέργειαν τοῦ αὐτοῦ, ὀλίγον προηγουμένως ἀπερχομένου εἰς Γερμανίαν διὰ τῆς πόλεως ταύτης μετά τινων ὁμογενῶν συνεδοιπόρων του. Δὲν ἐδίστασαν ἔθεν νὰ κρούσωσι τὴν θύραν τοῦ καταστήματος τῶν τυφλῶν κορασίων, ἀπομεμονωμένου ἐπὶ λοφίσκου ὀλίγον μακρὰν τῆς πόλεως.

Ἡ πρώτη πρὸς αὐτοὺς ἀπάντησις ὑπῆρξεν ἀρνητική, ἀλλ' ὁ Ἑλληνικὸς ἐγωισμὸς τὴν φορὰν ταύτην ἤχησεν εἰς φιλελληνικὰ ὦτα.

— Εἴμεθα Ἕλληνες, κυρία, ἀπήντησαν πρὸς τὴν προσελθοῦσαν διευθύντριαν καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ λάβωμεν ἐκ τοῦ πλησίον γνῶσιν ἐκπαιδευτηρίου, οὗτινος στερούμεθα ἐν τῇ πατρίδι μας.

— Ὁ κανονισμὸς τὸ ἀπαγορεύει· ἀπήντησεν αὕτη, συγκινηθεῖσα εἰς τὴν προσωνυμίαν τοῦ *Ἕλληνος*· πλὴν χάριν ὑμῶν θὰ παραδῶ τὰς διαταξεις του. Οἱ δὲ περίεργοί μας ὡδηγήθησαν ἐν τοῖς δωματίοις τῶν ἐκ γενετῆς τυφλῶν κορασίων.

Τὸ αὐτὸ σύστημα γραφῆς καὶ ἀναγνώσεως, ὅπερ καὶ ἐν Γερμανίᾳ, ὑπῆρχεν ἐν χρήσει· ἡ αὐτὴ εὐχέρεια καὶ ἀκρίβεια καθ'ὅλα. Ἐν τέλει ἡ διευθύντρια παρεκάλεσε τοὺς ξένους νὰ ἐκλέξωσι μίαν τῶν μαθητευομένων, πρὸς ἣν νὰ ὑπαγορεύσωσι κατὰ βούλησιν· τούτων ἀποσιωπηθέντων, αὕτη ὑπηγόρευσε:

" Nous souhaitons que la Grèce puisse un jour renaître de ses cendres et son avenir repondre à son passé! „

Ἀφοῦ τὸ τυφλὸν κοράσιον ἔγραψε ταχέως τὸ ὑπαγορευθέν, ὁ χάρτης προσετέθη εἰς ἕτερον προσκληθὲν ἐξ ἄλλου δωματίου, ὅπερ ἀναστρέψαν αὐτὸν καὶ θέσαν τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῶν διατυπωθέντων ἀνέγνωσε διὰ φωνῆς εὐήχου καὶ εὐκρινοῦς τὰ ἐπ' αὐτοῦ ἔχοντα Ἑλληνιστὶ οὕτως:

« Εὐχόμεθα ἡμέραν τινὰ ἡ Ἑλλὰς ν' ἀναγεννηθῇ ἐκ τῆς τέφρας της καὶ τὸ μέλλον αὐτῆς ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὸ παρελθόν της. »

Ἀκούων ταῦτα ἐδάκρυσα, μοὶ εἶπεν ὁ κ. Πατριώτης, καὶ λέγων τοῦτο σχεδὸν ἐδάκρυεν ἐκ νέου.

Ναί, προσφιλεῖς ὁμογενεῖς, ἡ ἀνάμνησις αὕτη ἔχει δι' ἐμὲ λόγους ἰδιαιτέρας πικρίας καὶ δακρύων, ὀφείλομεν ὅμως νὰ δακρύσωμεν πάντες εἰς τὴν εὐχὴν ταύτην τὴν ἀπευθυνομένην ἡμῖν ἀπὸ καρδιῶν, ὧν οἱ ὀφθαλμοὶ γεννηθέντες ἐν τῷ σκότει ἀδυνατοῦσι ν' ἀτενίσωσι πρὸς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους Ἕλληνας, ἀλλὰ τῶν ὁποίων ὅμως ἡ διαφωτισθεῖσα διάνοια δύναται ν' ἀνατρέξῃ εἰς τὸ παρελθὸν ἡμῶν τὸ πλῆρες δόξης καὶ φιλοτιμίας.

Ἀλλὰ τί ἄρά γε ἤθελον εἴπει ἂν ἐγνώριζον ὅτι πολλάκις διὰ τῆς ὀλιγωρίας ἡμῶν καταδικάζομεν εἰς τὸ σκότος τὰ ὄντα ἐκεῖνα, ἅτινα ἐγεννήθησαν εἰς τὸ φῶς καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὄμματα διαλάμπουσιν ἐξ εὐφυΐας καὶ πνεύματος, ἐνῷ συνωθοῦνται ἐν βλασφημίαις εἰς τὰς τριόδους τῶν πόλεων ἡμῶν καὶ διατρέχουσιν ἐν ἀσχημοσύναις τὰς παραλίας αὐτῶν;

Τί ἄρα γε ἤθελον εἴπει, ἂν ποτε ἐμάνθανον ὅτι ἠθέλομεν ἐγκαταλείψει τὸ ἄσυλον, ὅπερ χθὲς μόλις ἐπεστεγάσαμεν ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῆς κακοηθείας καὶ ἐξαχρειώσεως ἢ τῆς ἀτυχίας ἐγκαταλειμμένων ὑπάρξεων, τῶν ὀρφανῶν ἐκείνων, ἅτινα, οὔτε τυφλὰ οὔτε κωφάλαλα, διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ κοινῆς μερίμνης ἔσονται αὔριον μέλη ἐνεργὰ καὶ χρήσιμα τῶν κοινωνιῶν ἡμῶν, ἢ ὅτι ὁ ὑπὲρ τῶν νεοσυστάτων ἑσπερινῶν σχολείων τοῦ λαοῦ ζῆλος ἤθελέ ποτε ψυχρανθῆ, ἐνῷ τὴν μεγίστην περιποιοῦσι τιμὴν τῷ τε Φιλεκπαιδευτικῷ Συλλόγῳ τῷ ἀναλαβόντι τὴν πρωτοβουλίαν τῆς συστάσεως αὐτῶν καθὼς καὶ ἁπάσῃ τῇ Ἑλληνικῇ ἐν Σμύρνῃ κοινότητι, ἥτις ὑποστηρίζει καὶ μετὰ περισσοτέρας, πιστεύομεν, γενναιοδωρίας θὰ ὑποστηρίξῃ αὐτὰ ἐν τῷ μέλλοντι;

Ἀληθῶς κατ' αὐτὰς ἀναπτερούμεθα ὑπὸ ἀρκοῦντος μὲν ζήλου ἐν τῷ παρόντι, ὑπὸ ἐλπίδων δὲ καὶ ἔτι πλειοτέρου ἐν τῷ μέλλοντι· ἄλλως μεγάλη καὶ ἡ εὐθύνη καὶ τὸ ὄνειδος, διότι ὡσεὶ ὄντως « ἔχομεν ἀναγεννηθῆ ἐκ τῆς τέφρας ἡμῶν » περιενδύθημεν πορφύραν καὶ βύσσον καὶ διαιωνίζοντες τὰς ἐφημέρους μεταμφιέσεις τῶν ξένων, ὧν τοσαῦτα καλὰ εἰσέτι στερούμεθα καὶ μεθ' ὧν ὑπὸ οὐδεμίαν συνταυτιζόμεθα ἔποψιν, ἐπιδιώκομεν πᾶσαν ἡδυπάθειαν καὶ ἐπίδειξιν πολυτελῆ, φερόμενοι τυφλοὶ καὶ ὦτα καὶ νοῦν καὶ ὄμματα ὡσεὶ ἀγνοοῦντες ἂν ἐκ τῆς τέφρας ἡμῶν ν' ἀναγεννηθῶμεν πρόκειται ἢ μέλλεμεν νὰ καταπέσωμεν ἐν αὐτῇ.

Μ. Δ. Σ.

Ψυχρὰ, ἄγονος καὶ δυσειδὴς εἶνε ἡ καρδία τοῦ νέου, ὀστάκις ὑπὸ τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθήματος δὲν θερμαίνηται. Νέος μὴ σεβόμενος τὴν θρησκείαν, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας ἐγεννήθη, νέος, ὅστις πρὸς ἐπίδειξιν δῆθεν νοὸς ἰσχυροῦ καὶ ἀνωτέρων φώτων περιφρονητικῶς περὶ τῶν θείων ὁμιλεῖ, παρουσιάζει δυστυχῶς τὸ ἀπεχθέστερον θέαμα ἐνώπιον παντὸς ἐχέφρονος. Λοιπὸν, φίλτατοι νέοι, ἡ διδασκαλία τοῦ Θεανθρώπου ἔστω ὁ ἀδιάσπαστος ὁδηγὸς τοῦ βίου σας.

ΛΕΩΝ ΜΕΛΑΣ.

ΠΕΡΙ ΟΝΕΙΡΩΝ.

I.

Πόθεν ἔχουσι τὴν ἀρχὴν των τὰ ὄνειρα.

Οὔτε οἱ ἀρχαῖοι οὔτε οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς, οἱ διαπραγματευθέντες τὸ περὶ ὀνείρων ζήτημα, κατέληξαν εἰς ὁριστικόν τι ὡς πρὸς ὅ τι ἀφορᾷ τὴν πηγὴν τῶν ὀνείρων καὶ τὴν σχέσιν αὐτῶν μετὰ τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς ἡμῶν. Πᾶν ὅ τι ἀκριβῶς περὶ αὐτῶν γνωρίζομεν συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς, ὅτι δηλ: τὸ ὄνειρον εἶνε συγκεχυμένη ἐνέργεια τῶν διανοητικῶν δυνάμεων, λαμβάνουσα χώραν πρὶν παραδοθῶμεν ἐντελῶς εἰς τὸν ὕπνον ἢ ὅταν πλησιάζῃ ἡ ἀφύπνησις. Εἶνε λίαν ἀμφίβολον ἂν τὰ ὄνειρα διαρκοῦσιν ἐφ' ὅσον διατελοῦμεν βαρέως ὑπνώττοντες· οὐδαμῶς δὲ θὰ ἐβλέπομεν τοιαῦτα, ἂν ὁ νοῦς ἡμῶν διετέλει ἐν εἰρήνῃ καὶ τὸ σῶμα ἐν ἐντελεῖ ὑγιεῖ καταστάσει, καθόσον μάλιστα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπηρεάζονται ὑπὸ τῶν σωματικῶν παθήσεων τοῦ ὑπνώττοντος, καί τοι ἄλλως δύνανται νὰ προέλθωσιν ἐκ τῶν διανοητικῶν τάσεων, τῶν σκοπῶν καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ.

Ἡ μεγάλη διαφορὰ ἡ ὑπάρχουσα μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν καὶ τῶν κατὰ τὸν ὕπνον διαλογισμῶν ἡμῶν συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει αἱ διανοητικαὶ ἡμῶν δυνάμεις εὑρίσκονται ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ λογικοῦ, τῆς κρίσεως ἡμῶν καὶ θελήσεως, ἐνῷ ἐν τῇ δευτέρᾳ ταῦτα πάντα καθ' ὁλοκληρίαν φαίνονται ἀπουσιάζοντα ἢ καθεύδοντα, ἡ δὲ φαντασία ἵπταται ἀχαλίνωτος, παραδιδομένη εἰς τὴν ἀπεριόριστον ἀκολασίαν, εἰς παντοειδῆ παράδοξα καὶ παράλογα ἐνδάλματα, ἢ ἀποκαθίσταται δούλη ταπεινή, θῦμα τῶν φρικωδεστέρων ἐντυπώσεων, τῆς ἀθλιότητος καὶ τοῦ φόβου, ὅστις δὲν εἶνε ἢ μυστηριώδης συνέπεια τῆς ἀσθενοῦς ἢ διατεταραγμένης λειτουργίας. Ἡ δυσπεψία ἢ ἄλλο τι παρόμοιον νομίζεται ὡς ἡ ἄμεσος αἰτία τοῦ πλείστου τῶν ὀνείρων, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη φαίνεται ἡ πιθανωτέρα, ἐπικρατήσασα ἀφ' ὅτου ἀνεφάνη ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη.

Πάντες ἔσχομεν πεῖραν τῶν ὀνείρων καὶ γνωρίζομεν, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κατὰ μέσον ὅρον αἱ ὀνειροπολήσεις ἡμῶν συνίστανται εἰς τὴν εὐάρεστον ἢ δυσάρεστον ἀναπαραγωγὴν τῶν διαλογισμῶν καὶ πράξεων τῶν ἐπασχολησασῶν ἡμᾶς κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν· ταὐτοχρόνως ὅμως συγχέονται παραδόξως καὶ ἀλέγως πως μετ' ἄλλων τινῶν διαλογισμῶν καὶ πράξεων παρακολουθουμένων συχνάκις ὑπὸ γελοιωδεστάτων συνδυασμῶν χωρὶς νὰ συγκινήσωσιν ἢ μᾶς ἐκπλήξωσι. Χρόνος, χῶρος, ὕλη, πρόσωπα, πράγματα, τὰ πάντα συγχέονται.

Π. χ. δύνασαι ν' ἀπαντήσῃς φίλον σου τινὰ πρό τινος εἰσόδου, ὅστις ἀντὶ φίλου τυγχανει ἐχθρός, ὅστις ἀντὶ τοῦ γνωστοῦ σου Ἰωάννου εἶνε ταῦρος καὶ ἀντὶ ν' σ' ὑποδεχθῇ ἀνθίσταται κατὰ τὴν εἴσοδον. Ἐν τούτοις ταῦτα δὲν σοὶ φαίνονται παράδοξα ἢ τοὐλάχιστον ὅσον ἔπρεπε παράδοξα· τὸ εἶναι Ἰωάννης καὶ ταῦρος συγχρόνως ἐν τοῖς ὀνείροις εἶνε συνηθέστατον. Ὡσαύτως δύνασαι νὰ εὑρεθῇς ταὐτοχρόνως εἰς δύο θέσεις, ὅπερ εἶνε λίαν κοινὸν τοῖς ὀνειρευομένοις· δυνατὸν ὡσαύτως νὰ τύχῃς ταὐτοχρόνως νέος καὶ γέρων, παῖς καὶ ἀνήρ, ζήσας ὁλόκληρα ἔτη ἐν διαστήματι ὀλίγων λεπτῶν. Δύνασαι ν' ἀπαντήσῃς σουλτάνον, ὅστις βυθίζει τὴν κεφαλὴν ἐντὸς κάδου ὕδατος, συνδιαλέγεται ταχύτερον ἐμμέτρως ἢ πεζῶς, πορεύεται εἰς τὸ θέατρον κρατῶν ἐδώδιμα, καὶ ὅστις ἱππεύων ζητεῖ νὰ σταματήσῃ τοὺς ἵππους, ἀκούων μουσικήν τινα συμφωνίαν καὶ λέγων αὐτοῖς ὅτι θὰ εὐχαριστηθῶσι, διότι τὸ κυανοῦν χρῶμα εἶνε τὸ γενικὸν καὶ ὅτι ὁ Μοζάρτος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατῆλθεν εἰς Gloucesterehire ὅπως ἐνοικιάσῃ οἰκίαν διὰ τὸν Ἐπαμινώνδαν.

Ὁ Addisson ἀναφέρει ἐν τῷ « *Θεατῇ* » ἐπιστολάς τινας τῶν ἀνταποκριτῶν του, αἵτινες περιγράφουσι τὰ ἑξῆς: «Κύριός τις ἀποστείλας διὰ θαλάσσης φορτίον, εἰς ὃ συνίστατο ἅπασα αὐτοῦ ἡ περιουσία ὠνειρεύθη τὴν αὐτὴν νύκτα ὅτι ἐπέβαινε πλοίου καὶ ὅτι αἴφνης ἐγένετο ὁ πλουσιώτερος τῶν ἐν Ἰνδίαις ἐμπόρων, καὶ ὅτι διαμείνας ἐκεῖ ἐπὶ ἓν ἢ δύο ἔτη ἐρρίφθη ὑπὸ τοῦ ὁρμητικοῦ ἀνέμου, τοῦ ἀπειλοῦντος ν' ἀνοίξῃ τὴν θυρίδα τοῦ κοιτῶνός του, ἐν τῇ γενεθλίῳ αὐτοῦ γῇ . . . Περὶ τὴν ἕκτην τῆς πρωΐας ἐστράφη ἐξ ἀριστερῶν, ἵνα ἐπιχειρισθῇ νέον ταξείδιον, ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐπιβιβασθῇ κατηγορήθη ἐπὶ κλοπῇ ἑνὸς ἵππου, συνελήφθη καὶ δικασθεὶς κατεδικάσθη· καθ' ἣν ὥραν δ' ἔμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ποινὴ αὐτοῦ, ἄνθρωπός τις εἰσελθὼν ταχέως ἐν τῷ θαλάμῳ του ἀνέβαλε τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς, διακόψας τὸ ὀχληρὸν τοῦτο ὄνειρον.

Μεταξὺ τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ *Θεατοῦ* ὑπῆρχόν τινες εἰθισμένοι νὰ ἐντρυφῶσιν εἰς ὄνειρα ἡδονικὰ καὶ παρεπονοῦντο διὰ τὴν διακοπὴν καὶ ἀπώλειαν τῆς χαρᾶς αὐτῶν ἐκ τῶν πρωϊνῶν κραυγῶν τῶν ὁδεμπόρων, ὑφ' ὧν ἀφυπνίζοντο. Οὕτω π. χ. μονάρχαι ἐξεθρονίζοντο ἐκ τοῦ κρότου τῶν χειραμαξῶν· βαθύπλουτοι ἐξεδιώκοντο ἐκ τῶν ἐπαύλεών των ὑπὸ μηδαμινῶν ἀνθρώπων· μελλόνυμφοι ἐν τῇ στιγμῇ τοῦ γάμου των μετὰ ὡραίων καὶ πλουσίων νέων ἐμποδίσθησαν ὑπὸ θορυβώδους τινος χαλκέως· νέος τις διπλωμάτης κατακτήσας ἅπασαν τὴν Εὐρώπην καὶ στεφθεὶς κύριος τοῦ σύμπαντος ἐν Κ)πόλει ἐκρημνίσθη ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ του θρόνου περὶ τὴν ἑβδόμην ὥραν τῆς πρωΐας ὑπό τινος καμινοκαθαριστοῦ. Ἐν τούτοις ἂν αἱ φωναὶ καὶ οἱ θόρυβοι τῶν ταρασσόντων τὰ ὡραῖα καὶ θελκτικὰ ταῦτα ὄνειρα ἠνώχλουν τινὰς τῶν ἀνταποκριτῶν τοῦ *Θεατοῦ*, οὐχ ἧττον εὐηργέτουν ἄλλους δοκιμάζοντας ὅλως τὰ ἐναντία· ἡ κραυγὴ π. χ. τοῦ φύλακος ἠλευθέρου τινὰ ἐκ τῆς κακίας τῶν παντοδυνάμων αὐτοῦ ἐχθρῶν· ὁ κρότος τοῦ καρφωτοῦ τῶν πεδίλων ἔσωζεν ἄλλον ἐκ τῶν ὀδυνῶν ἀρθριτίδος συνοδευομένης ὑπὸ κυνάγχης, καὶ ἡ τρομώδης κραυγὴ εὐτελοῦς τινος γυναικὸς ἔσωζεν ἄλλον ἐκ τῶν ἐνύχων ὀχληροῦ ἀνθρώπου διαταράττοντος αὐτὸν δι' ὅλης τῆς νυκτός.

Κοινὸν τοῖς ὀνειρευομένοις ἐστὶ τὸ ἱπτασθαι ἢ μᾶλλον διέρχεσθαι διὰ τοῦ ἀέρος ἐξ ἁπλῆς βουλήσεως, καίτοι στεροῦνται πτερύγων· ὁ κ. Leigh Hunt ἐν τῷ «Indicator» αὐτοῦ ἀναφέρει ὅτι

ἐν ὀνείρῳ εἰσῆλθεν εἰς μίαν τῶν *ἱπταμένων* οἰκιῶν, ἃς εἶχον ἀπαιωρήσει πρὸς κοινὴν χρῆσιν. Ἡ ξενοδόχος μᾶς ὑπεδέχθη, λέγει, εὐγενῶς, εἶτα ἔδειξεν ἡμῖν εὐρύχωρον θάλαμον οὐχὶ ὡς ὑπεθέτομεν στρογγύλον, ἀλλ' ἐπιμήκη κατὰ τὸν συρμόν. — Μήπως, κύριε, μᾶς ἠρώτησεν, ἐπιθυμεῖτε νὰ δοκιμάσητε τὸν θάλαμον; Τότε εἰσήλθομεν ἡσύχως καὶ ἐξετελέσαμεν κομψάς τινας περιστροφάς, ἀνυψούμενοι ὁτὲ μὲν ὡς κορυδαλοί, ὁτὲ δὲ κάμπτοντες τὰς γωνίας ὡς χελιδόνες. «Ὄντως πετῶμεν ὡραῖα καὶ κομψότατα, εἴπομεν πρὸς ἀλλήλους.» Ἕτερος ὀνειροπόλος ἐπιβεβαιοῖ ὅτι ἵπταται εἰς μέτριον ἀπὸ τῆς γῆς ὕψος ὑπεράνω τῶν θελκτικωτέρων ἰδανικῶν χωρογραφιῶν, τῶν φαντασιωδῶν ἐκείνων σκηνῶν, ἃς ὁ Κλαύδιος καὶ ὁ Τούρνερος ἐζωγράφησαν, καὶ ὅτι τελειόνει τὰς αἰθερίους αὐτοῦ ἐκδρομὰς διὰ θαυμασίας καὶ ταχυτάτης ποιήσεως ἐν μέσῳ σκοτεινῆς καὶ βραχώδους ἐρημίας, ἀφ' ἧς αἴφνης ἀναβαίνει εἰς μεγάλην συνάθροισιν εὐλογημένων θνητῶν καθημένων κατ' ἀπεράντους γραμμὰς καὶ ἀκροωμένων μετ' ἀκτινοβολοῦντος προσώπου τὴν θελξικάρδιον μουσικὴν τῶν ἀγγέλων.

Οὐχ ἧττον παράδοξόν ἐστι καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ **Thomas Hood**, ὅπερ ὠνειρεύθη ὀλίγον πρὸ τοῦ γάμου του. «Ὠνειρεύθην, λέγει, ὅτι εὑρισκόμην ἐν τῇ νυκτερινῇ ἁμάξῃ τῇ διευθυνομένῃ εἰς Βόρνεον· συνεφώνησα μετὰ τῆς συζύγου μου Ὀνωρίας νὰ διέλθωμεν τὸν «*μῆνα τοῦ μέλιτος*» εἰς παραλίαν τινὰ θέσιν, ἐν ᾗ ἐξέλεξα οἰκίαν μὲ ὡραίαν ἔπαυλιν καὶ ἐξώστην πρὸς τὴν θάλασσαν· ὁ θόρυβος τοῦ ὠκεανοῦ ἀντήχει ἀκαταπαύστως καὶ ἡ θάλασσα ἐξετείνετο ἐπὶ τῆς ὡραίας καὶ θελκτικῆς παραλίας. Εὐπρεπὲς καὶ γηραλέον σῶμα ἐνδεδυμένον ἐφθαρμένας δορὰς σαμουρίου ἀνέλαβε τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐπιθυμιῶν μας καὶ τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν ἐπὶ μετρίᾳ ἀμοιβῇ. Ἡ ὑπηρέτρια αὕτη μέχρι τοῦδε μ' ἠυχαρίστει καὶ τὰ πράγματα προοιωνίζοντο ἐξαίρετα· κλὴν φεῦ! τὴν στιγμήν, καθ' ἣν τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα καὶ ἡ εὐτυχία ἐγγύς, ἡ ἀσυνάρτητος φαντασία ἐπῆλθεν ὡς ἀνεμοστρόβιλος συγχέουσα τὰ πάντα καὶ νυμφεύουσά με μετὰ τῆς γηραιᾶς τοῦ οἴκου γυναικός!»

Ἡ ἀνάμνησις αὕτη τοῦ κ. Hood εἶνε εἰκὼν ἀκριβὴς καὶ κατάλληλος τῆς τάξεως ἐκείνης τῶν ὀνείρων, καθ' ἃ φανταζόμεθα πραγματικήν τινα σκηνὴν καὶ γνωστὴν ἡμῖν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀλλοιώσεως μέχρι τινός, ὅτε ἡ *ἀσυνάρτητος φαντασία* ἐπέρχεται δίδουσα αὐτῇ τέλος ἀλλόκοτον καὶ παράδοξον.

Ὁ ἔξοχος θεολόγος κ. Baxter ἀναφέρει μοναδικὰ παραδείγματα πλοκῆς ἐνίων τῶν ὀνείρων αὐτοῦ· «Συχνάκις, λέγει, παράσσομαι ὑπὸ ὀνείρων φρικωδεστάτων, ὁπόταν μάλιστα κεῖμαι ἐξ ἀριστερῶν· εὐτυχῶς ὅμως ἀπέκτησα ἕξιν τινά, δι' ἧς ὁπόταν ἀποβῶσιν ἀνυπόφορα, συλλογίζομαι καθ' ὕπνον ποῦ εὑρίσκομαι, καὶ ἂν εἰμὶ ἔξυπνος ἢ ὑπνώττω· τοιουτοτρόπως εὐκόλως ἀνακαλύπτω τὴν ἀλήθειαν, ἥτις μὲ ἀνακουφίζει· ἡ περιέργειά μου ἑπομένως μὲ καθιστᾷ προσεκτικὸν εἰς τὰ παίγνια ταῦτα τῆς φαντασίας καὶ παρακολουθῶ αὐτὴν μετὰ τῆς ἀδιαφορίας, μεθ' ἧς ἐν τῷ θεάτρῳ ὁ θεατὴς προσέχει εἰς τὴν θεατρικὴν παράστασιν· ἀλλ' ὧν ἐγὼ ὁ μόνος ἠθοποιὸς ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ, βασανίζομαι ἀδιακόπως ὑπὸ τῆς πραγματικότητος τῆς παραστάσεως, ὥστε ὅταν αὕτη ἀποδῇ ἀνυπόφορος, καταβάλλων δύναμίν τινα καὶ προσπάθειαν, δύναμαι νὰ καταδιδάσω τὴν αὐλαίαν καὶ νὰ ἐξυπνήσω.» Ὁ αὐτὸς κ. **Baxter** ἀλλαχοῦ λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἔσχον ἐν ὀνείρῳ διττήν τινα ταὐτότητα· ὠνειρεύθην δηλ. ὅτι συνδιελεγόμην μετά τινος, ἐνῷ συγχρόνως ἐζήτουν νὰ μάθω τὸ ἀντικείμενον τῆς συνδιαλέξεως, ὅπερ μοὶ ἐφαίνετο ὅτι ἀπεκρύπτετο ἀπ' ἐμοῦ μετὰ σπουδῆς· ἄλλοτε ὠνειρεύθην ὅτι περιεπλανώμην ἐπὶ εἴκοσι κατὰ συνέχειαν ἔτη.»

Παρετηρήθη πρὸς τούτοις ὅτι ἐν εὐρυτέρῳ κοιτῶνι ὁ κύκλος τῶν ὀνείρων τυγχάνει εὐρύτερος. Ἐν εὐρυτέρῳ χώρῳ ἱπτάμεθα θριαμβευτικῶς ὑπεράνω μεγάλων πεδιάδων ἢ περιφερόμεθα ἐπὶ τερπνῶν λόφων καὶ λειμώνων ἀνθοστολίστων· ἐν περιπτώσει λυπηρῶν ὀνείρων βυθιζόμεθα ἀπελπιστικῶς ἐν τοῖς ἀπεριορίστοις λαβυρίνθοις δασῶν. Τοὐναντίον ἐν στενοτέρῳ χώρῳ ἀπολαμβάνομεν ἡδονικωτάτης τέρψεως ἐπὶ τῆς χλόης ἢ φλυαροῦμεν περὶ τῆς ἑστίας· ὄνειρα δὲ θλιβερὰ ὀνειρευόμενοι συχνάκις εὑρισκόμεθα ἐπὶ πετρώδους καὶ ἀκροσφαλοῦς ὁδοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξολισθαίνομεν ἀδιακόπως καταβάλλοντες πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἀφιχθῶμεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους, ἐλπίζοντες ὅτι θὰ μᾶς ὑποδεχθῇ τις ἐν τῇ κορυφῇ, ὅπερ ὅμως σπανίως ἐκπληροῦται.

Ἀναμφισβητήτως ἡ ἐνέργεια τῆς διανοίας τυγχάνει εἰς ἐξαιρετικὰς περιστάσεις μεγαλειτέρα καθ' ὕπνον καὶ βεβαιοῦται ὅτι πολλὰ προβλήματα ἐλύθησαν καθ' ὕπνον· ὁ κ. **Cabanis** ἀναφέρει ὅτι ὁ Φραγκλῖνος πολλάκις εἶπεν αὐτῷ, ὅτι κατὰ τοὺς ὀνείρους του ἐπασχολεῖται εἰς πολλὰς ἐργασίας καὶ ὑποθέσεις ἰδίας.

Ὁ κ. **Condillac** λέγει ὅτι, ἐνῷ συνέταττε τὸ σύγγραμμά του "**Cours d' Etudes**„ συχνάκις ἠναγκάζετο ν' ἀφήσῃ κεφάλαιόν τι ἀτελὲς καὶ νὰ κατακλινθῇ, ἐξυπνῶν δ' εὕρισκεν αὐτὸ ἐνίοτε διεκπεραιωμένον ἐν τῷ νῷ αὐτοῦ· κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ **Condorset** ἐγκατέλειπε τοὺς περιπλόκους αὐτοῦ ἀριθμητικοὺς ὑπολογισμοὺς ἀτελεῖς, κοιμώμενος δ' ἔδλεπεν ἐκτεθειμένα τ' ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Ὁ Λαφονταῖνος καὶ ὁ Βολταῖρος συνέταξαν καθ' ὕπνον στίχους, οὓς μετὰ τὴν ἐγρήγορσιν ἠδύναντο νὰ ἐπαναλάβωσιν· ὁ διδ. **Johnson** λέγει ὅτι ἐν ὀνείρῳ ἔσχε φιλονεικίαν μετά τινος περὶ σπουδαίου ἀντικειμένου, πολὺ δ' ἐταράσσετο φανταζόμενος ὅτι ὁ ἀνταγωνιστὴς αὐτοῦ τὸν ἐνίκησεν. Ὁ **Coleridge** κατ' ὄναρ συνέταξε τὸ ἄγριον ἀλλ' ὡραῖον αὐτοῦ ποίημα «**Kubla Khan**», οὗτινος τὴν ἔμπνευσιν ἔλαβεν ἔκ τινος χωρίου τοῦ ποιήματος «**Turchas's Pilgrimage,**» ὅπερ εἶχεν ἀναγνώσει πριν ἢ κατακλιθῇ· ἐξυπνήσας ἐνθυμεῖτο εὐκρινῶς 200—300 στίχους, οὓς ἤρξατο γράφων· δυστυχῶς πρὶν ἢ φθάσῃ εἰς τὸ τέταρτον τῆς ἐργασίας διεκόπη προσκληθεὶς ἔξωθεν, ὅπως παρευρεθῇ εἰς ἀναγκαίαν ὑπόθεσιν ἐπασχολήσασαν αὐτὸν ἐπὶ μίαν ὥραν, ἐπιστρέψας δὲν ἐνθυμεῖτο πλέον οὐδέν. Ἑτέρα μαρτυρία ἀποδεικνύουσα ὅτι τὸ διανοητικὸν κέκτηται ἐνίοτε πλείστην ἰσχὺν καθ' ὕπνον, εἶνε ἡ τοῦ **Σὶρ Thomas Brownes**, ὅστις διεκήρυττεν ὅτι, ἂν ἦτο δυνατόν, θὰ ἐπροτίμα νὰ σπουδάζῃ κατὰ τοὺς ὀνείρους του, προσθέτει δὲ ὅτι ἂν καθ' ὕπνον ἡ μνήμη του ἦτο πιστή, ὅσον ἰσχυρὸν τὸ λογικόν του, δὲν θὰ ὑπῆρχε καταλληλοτέρα ὥρα πρὸς μελέτην.

Μέχρι τοῦδε ἐξητάσαμεν τὰς εὐαρέστους τῶν ὀνείρων πηγάς· ὑπάρχουσιν ὅμως ἕτεραι πλήρεις φρίκης καὶ μυστηρίων καὶ πόνων ἠθικῶν, περὶ ὧν ὀφείλομεν ἐπίσης νὰ διαλάβωμεν. Ἐνίοτε καθ' ὕπνον ὑποφέρομεν πλειότερον ἢ ὅσον ἡ γλῶσσα δύναται νὰ ἐκφράσῃ· ὑπάρχουσι δὲ πολλοὶ ἄνθρωποι, οἵτινες ἕνεκεν ἀσθενείας, δυστυχίας, κακοηθείας ἢ ἐνοχῆς τινος ὑπόκεινται εἰς θλιβερώτατα ὄνειρα, ἑπομένως ὁ ὕπνος αὐτῶν ἀντὶ ἀναπαύσεως καὶ παρηγορίας καθίσταται σταθερὸν καὶ ἀδιακόπου τρόμου ἀντικείμενον. Αἴαν πάσχομεν εἴτε περιπλανώμενοι εἰς φρικαλέους τόπους πεπληρωμένους καὶ κατεχομένους ὑπὸ τερατωδῶν μορφῶν, εἴτε βασανιζόμενοι ὑπὸ δολοφόνων καὶ μὴ δυνάμενοι μηδ' ἐλπίζοντες νὰ διαφύγωμεν, εἴτε ἐργαζόμενοι ἀγωνιωδῶς πρὸς ἐπιτυχίαν ἀδυνάτου τινὸς καὶ ἀκατορθώτου, εἴτε κείμενοι ὕπτιοι ἐν μέσῳ πτωμάτων, ἐγγίζοντες τὰς ψυχρὰς αὐτῶν καὶ ὀζούσας σάρκας ἢ περιπατοῦντες μετ' αὐτῶν ἐντὸς τῶν τάφων καὶ εἰσερχόμενοι ἐν φρικαλέᾳ σιγῇ εἰς τὴν ὀστεοθήκην τοῦ κοιμητηρίου, ἔνθα διὰ τῶν ὀπῶν τῶν γυμνῶν ὀφθαλμῶν παρατηροῦμεν ἐντὸς τοῦ κρανίου τῶν τεθνεώτων. Μετὰ τοιαύτην θέαν ἐξυπνοῦντες εὑρισκόμεθα ἐν ἀληθεῖ ἐκστάσει. Ὁ **Coleridge** ἐν τῷ ὡραίῳ αὐτοῦ ποιήματι «**Pains of Sleeps**» ἀναφέρει συγκινητικὴν εἰκόνα τῶν ὅσα κατὰ τὰ φρικτὰ αὐτοῦ ὄνειρα ὑπέφερεν.

Ἐπίσης ἐκπληκτικὴ μαρτυρία εἶνε καὶ ἡ τοῦ **De Quincy**, ὡς πρὸς τὰ ὄνειρα, ἅτινα ἐπαυξάνει ἡ κατάχρησις τοῦ ὀπίου. Ἰδοὺ ἡ περιγραφὴ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν:

«Τὸ ὄνειρον ἤρξατο ἔν ἤχῳ μουσικῆς καὶ ἐξηκολούθησε μὲ τὰς προπαρασκευὰς καὶ διακοπὰς αὐτῆς, ἣν ἤκουσα παιανίζουσαν ὡραῖον marche ὡς κατὰ τὴν στέψιν τοῦ Ἀνθίμου· εἶτα δὲ προσεκτήσατο ρυθμὸν βημάτων χιλιάδων στρατιωτῶν κ.λ. Ἡ πρωΐα μοὶ ἐφαίνετο ὅτι προηγγέλλετο ὡς ἡ ἡμέρα τῆς κρίσεως καὶ τοῦ τέλους πάσης ἐλπίδος διὰ τὴν ανθρωπότητα, ἐνῷ εἰργαζόμην εἰς ἀπώτατον μέρος γῆς· εἰς μέρος τι, ἀλλ' ἀγνοῶ ποῖον· διά τινος τρόπου, ἀλλ' ἀγνοῶ δι' ὁποίου· διὰ μέσων τινῶν, ἀλλ' ὁποίων ἀγνοῶ. Ἔλαβε χώραν μάχη τις, συνέβαινεν ἀγών τις, ἐξετυλίσσετό τι ἐνώπιόν μου ὡς μέγα δρᾶμα, ἠκούετο ὡς τεμάχιον μουσικῆς· δι' ὅλα ταῦτα τὰ ἀκατανόητα, τα συγκεχυμένα ἠσθανόμην μεγίστην συγκίνησιν· τὸ ἐνδιαφέρον μου ὑπῆρχε τοσοῦτον ὥστε δὲν ἠδυνάμην νὰ κρατήσω ἐμαυτοῦ· περιέργεια μεγίστη ὡς πρὸς τὴν θέσιν, τὴν αἰτίαν, τὴν φύσιν καὶ πιθανὴν αὐτῶν λύσιν μὲ κατεῖχεν, ὄντα κέντρον πάσης κινήσεως· εἶχον τὴν δύναμιν νὰ κρίνω περὶ αὐτῶν καὶ ὅμως δὲν τὸ κατώρθουν, διότι βάρος εἴκοσι Ἀτλάντων μὲ κατεπίεζε καὶ διέμενα ἀκίνητος βαθύτερον πάσης καταβυθιζομένης βολίδος. Μετ' ὀλίγον τὸ πάθος μου τοῦτο ἐξηφανίσθη, ἀπέπτη, ἀλλ' ἤδη μέγα τι κέρδος διεκινδύνευεν· ἀφορμὴ ἰσχυροτέρα πάσης ἄλλης, δι' ἣν ποτὲ ἡ σπαθη ἐπολέμησεν ἢ ἡ σάλπιγξ ἤχησεν, ὑπῆρχεν ἐν τῷ μέσῳ. Τότε ἐξαίφνης φωναὶ κινδύνου ἠκούσθησαν, ἄνθρωποι ἔδραμον ἄνω καὶ κάτω, τρόμος κατεῖχεν ἀναριθμήτους φυγάδας· ὑπῆρχε σκότος καὶ φῶς, θύελλα καὶ ἀνθρώπινα πρόσωπα καὶ τέλος τὸ πᾶν ἐφαίνετο μέλλον ν' ἀπολεσθῇ. Μορφαὶ γυναικεῖαι καὶ σκιαὶ ποσσώτων ἀξιζόντων δι' ἐμὲ τὸν κόσμον ὁλόκληρον ἐσταμάτησαν ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἐνώπιόν μου καὶ μοὶ ἀπηύθυνον διὰ τῶν χειρῶν ἐγκάρδιον ἀποχαιρετισμόν, *αἰώνιον χαῖρε*, συνοδευόμενον ὑπὸ στεναγμῶν ὁμοίων πρὸς ἐκείνους, οὓς ἐκπέμπουσι τὰ σπήλαια τῆς κολάσεως καὶ οὓς ἡ αἱμομίκτρια μήτηρ ἀφίνει προφέρουσα τὸ μισητὸν ὄνομα τοῦ θανάτου. *Αἰώνιον χαῖρε!* καὶ πάλιν καὶ πάλιν ἀντήχει *αἰώνιον χαῖρε!* ἐξύπνησα ἐν ἀγωνίᾳ, κραυγάζων *δὲν θὰ κοιμηθῶ πλέον!*

Ἀλλαχοῦ ὁ κ. **De Quincy** περιγράφει ὡς ἑξῆς τὴν ὑπ' αὐτοῦ προσαγορευθεῖσαν «*τυραννίαν τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου.*» Τὸ *ἀνθρώπινον πρόσωπον*, λέγει, παρουσιάζετο εἰς τὰ ὄνειρά μου καθ' ὑπερβολήν, ἀλλ' οὐχὶ τόσον δεσποτικῶς οὔτε μὲ τὴν βασανιστικὴν ἐκείνην ἰσχύν, δι' ἧς ἤδη μὲ τυραννεῖ. Ἴσως αἰτία τούτου εἶνε ὁ ἐν Λονδίνῳ βίος μου. . . . ἀλλ' ἔστω, ὑπείκω εἰς τὸ πεπρωμένον! Καὶ κατὰ πρῶτον τὸ *ἀνθρώπινον πρόσωπον* ἤρξατο νὰ φαίνεται ἐπὶ τῶν ἀγρίων κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ· ἡ θάλασσα ἐφαίνετο ἐστρωμένη ὑπὸ ἀναριθμήτων προσώπων, ἐστραμμένων πρὸς τὸν οὐρανόν· βλέπω πρόσωπα ὠργισμένα, ἱκετεύοντα, ἀπηλπισμένα, θαλασσομαχοῦντα κατὰ χιλιάδας καὶ μυριάδας, κατὰ γενεὰς καὶ αἰῶνας, ἡ ταραχή μου ἦτο ἀκατονόμαστος, ἀπερίγραπτος, ὁ νοῦς μου ἐταράσσετο καὶ ἐκυμαίνετο ὡς ἡ θάλασσα.»

Περίφημός τις μουσικός, ἀσχολούμενος μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἐπὶ ἐκλεκτῶν τινων ᾠδῶν τοῦ **Sebastian Bach**, εἶδε καθ' ὕπνον ὅτ' ἔμελλε νὰ παίξῃ τας μουσικὰς ἐκείνας συνθέσεις εἰς ἐπήκοον μεγάλης συναθροίσεως· ἤρξατο τοῦ ἔργου του, ἀλλὰ μετὰ φρίκης εἶδεν εὐθὺς ὅτι τὰ **pedal** δὲν ἐκινοῦντο· προσεπάθησεν, ἐκοπίασεν ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ στενοχωρία καὶ ἡ θλίψις του ὑπῆρξεν ὑπερβολική, ἐξυπνήσας δ' εἶχε τοὺς μηροὺς καὶ τοὺς βραχίονας κατκπεπονημένους, τὸ δὲ σῶμα του ἦτο κεκυρτωμένον ὡσεὶ ἂν πραγματικῶς εἶχε καταβάλει τὰς προσπαθείας ἐκείνας· καὶ δὲν εἶχε μὲν μεταχειρισθῆ τὰ μέλη τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἀλλ' εἶχε καταβάλει μεγίστην νευρικὴν δύναμιν ὡσεὶ ἐργασθεὶς ὑπὸ τὴν ἐντελῆ βούλησιν τῆς συνειδήσεως.

Θηρευτής τις παρεπονεῖτο, ὅτι ὑπέφερε δεινὰ ἀκατονόμαστα ἐν τοῖς ὀνείροις αὐτοῦ, ἀναρριχώμενος ἐπὶ βράχων ἀποκρήμνων καὶ ἐπὶ ἀκροσφαλῶν κατωφερειῶν. Πολλάκις καθ' ὕπνον διώκων τὴν ἄγραν του μόλις προφθάνει αὐτὴν εἰς ἀπόστασιν βολῆς· τότε ἅπτεται τῆς σκανδάλης, ἀλλ' αὕτη δὲν ἐνεργεῖ· ἡ ἄγρα ἵσταται ἀπέναντί του, ἐμπαίζουσα αὐτὸν διὰ φρικώδους μορφασμοῦ κ' ἐξυπνᾷ βεβυθισμένος εἰς ἱδρῶτα.

Εἶνε ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ἡ φύσις τῶν ὀνείρων ἡμῶν κατὰ μέγα μέρος συνταυτίζεται μὲ τὴν φύσιν καὶ τὸν ἠθικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα. Συγγραφεῖς τινες διατείνονται ὅτι ὁ αὐτὸς ὀνειρευόμενος ὁτὲ μὲν τυγχάνει καθ' ὕπνον ἀνδρεῖος ὡς λέων, ὁτὲ δὲ ἄνανδρος· ὁτὲ μὲν χαμερπής, ὁτὲ ἅγιος κλ. ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἔχονται ἀληθείας· ἡ ἠθικὴ ἀτομικότης δὲν ὑφίσταται οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ἐν τοῖς ὀνείροις. Ὁ ἄνανδρος οὐδέποτε ὀνειρεύεται ἑαυτὸν ἀνδρεῖον, ὁ φιλάργυρος δὲν καταλαμβάνεται ὑπὸ γενναιοδώρων συγκινήσεων ἐν τῇ χώρᾳ τῶν σκιῶν, οὐδὲ ὁ ἐλευθέριος καὶ φιλόξενος ἀποκαθίσταται ἀγροῖκος. Ὡσαύτως κατὰ τοὺς ὀνείρους οὐδέποτε χάνομεν τὴν προσωπικὴν ἡμῶν ταὐτότητα· δὲν δύναται τις νὰ ὀνειρευθῇ ὅτι εἶνε ἄλλος τις, δύναται ὅμως νὰ ἦνε ὁ αὐτὸς ὁ ὑο, δέκα

καὶ εἰκοσιν ἄνθρωποι, πολλασιαζόμενος ἀκατανοήτως πως. Ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων καὶ πολλῶν εἰσέτι ἄλλων ἐξάγεται, ὅτι καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ λαμβάνομεν μέρος ὡς πρὸς ὅ τι ἀφορᾷ τὴν ὕλην, ἐξ ἧς τὰ ὄνειρα ἡμῶν γεννῶνται, ἀλλὰ μέχρι τίνος βαθμοῦ συμμετέχομεν τῆς δημιουργίας τῶν ὀνείρων ἡμῶν 0' ἀποδείξωμεν ἴσως εἰς τὸ μετὰ ταῦτα.

ΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΤΡΟΝ ΚΑΙ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑΝ.

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 24 καὶ τέλος).

Ιβ'.

Ἐννοεῖται ὅτι καὶ ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Γιρὼ οὔτε κἂν τὸ ὄνομα τοῦ ἀδδᾶ de l'Epée ἐγνώριζον· οὔτε κἂν ὑποψίαν εἶχον ὅτι ἐγένετο ἀνακάλυψις νέας ἐπιστήμης διδασκούσης τὸ λέγειν εἰς τοὺς κωφαλάλους. Ὁ ἱππότης θὰ ἐμάνθανε βεβαίως αὐτήν, ἢ καὶ ἡ σύζυγός του ἂν ἔζη· ἀλλ' ἡ ἐξοχή του ἦτο μακρὰν τῶν Παρισίων, ἐφημερίδας δὲν ἐλάμβανεν, ἢ καὶ ἂν ἐλάμβανε δὲν τὰς ἀνεγίνωσκεν· ἄρα ἡ ἀπόστασις, ἡ ἀμέλεια καὶ ὁ θάνατος φέρουσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα.

Ὅτε ἡ Χαρίκλεια ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, κατὰ νοῦν εἶχεν ἕν τι μόνον· καὶ διὰ νοημάτων καὶ χειρονομιῶν εἶπεν εἰς τὸν θεῖον της ὅτι ἤθελε πλάκα καὶ κονδύλιον. Ὁ Γιρὼ δὲν ἐδίστασε νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ, ἂν καὶ ἦτο προχωρημένη ἡ ὥρα τῆς νυκτὸς καὶ ἔμελλον νὰ δειπνήσωσιν· ὅθεν μεταβὰς εἰς τὸ γραφεῖόν του, ἔφερε θριαμβεύων εἰς τὴν ἀνεψιάν του μικρὰν μαύρην σανίδα καὶ τεμάχιον κονδυλίου, πολύτιμα λείψανα τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ τέχνης.

Ἡ Χαρίκλεια λαβοῦσα αὐτά, ἔβαλε τὴν σανίδα εἰς τὰ γόνατά της καί, δώσασα τὸ κονδύλιον εἰς αὐτόν, ἐζήτει νὰ ὁδηγήσῃ τὴν χεῖρά της, μὲ ἄπληστα βλέμματα παρακολουθοῦσα καὶ τὰ ἐλάχιστα κινήματά του.

Ὁ γέρων Γιρὼ ἐνόησεν ὅτι ἐζήτει κάτι τι ἡ ἀνεψιά του· ἀλλὰ τί; Μήπως ἤθελε νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα τῆς μητρός της ἢ τὸ ἐδικόν της ἢ τὸ τοῦ θείου της; Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τί ἤθελεν, ἐκτύπησε μὲ τὴν ἄκραν τοῦ δακτύλου του τὴν καρδίαν τῆς νέας· αὕτη δὲ ἔνευσεν ἀμέσως, καὶ ἐκεῖνος ὑποθέσας ὅτι ἐμάντευσεν ἔγραψε μὲ μεγάλα στοιχεῖα τὸ ὄνομα τῆς Χαρικλείας. Μετὰ ταῦτα ἐκάθησεν εἰς τὴν τράπεζαν χωρὶς μάλιστα νὰ περιμείνῃ τὴν ἀνεψιάν του.

Ἡ Χαρίκλεια δὲν ἀπεσύρετο ποτὲ εἰς τὸν κοιτῶνά της πρὶν ὁ θεῖός της εὐκαιρώσῃ ὁλόκληραν τὴν φάλην. Ὅθεν ἀφοῦ ἐτελείωσε τὸ δεῖπνον, τὸν ἀπεχαιρέτισε καὶ ἦλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν της, κρατοῦσα τὴν σανίδα. Καθήσασα δὲ ἤρχισε ν' ἀντιγράφῃ μὲ ἄπειρον ὑπομονὴν καὶ ἐπιμέλειαν τὴν λέξιν, τὴν ὁποίαν εἶχε γράψει ὁ θεῖός της· ἐπαναλαβοῦσα δὲ πολλάκις τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ ζωγραφίσῃ τὰ στοιχεῖα. Ἀφοῦ δὲ μετρήσασα ἓν πρὸς ἓν αὐτὰ ἐβεβαιώθη ὅτι δὲν παρέλιπε κανέν, ἐστράφη περὶ τὴν τράπεζαν πάλλουσα τὴν καρδίαν ἀπὸ εὐχαριστησιν ὡς ἂν εἶχε νικήσῃ μεγάλην νίκην· ἡ λέξις Χαρίκλεια, τὴν ὁποίαν εἶχε γράψει, τῇ ἐφαίνετο θαυμασία, καὶ κατὰ τὴν ἰδέαν της θὰ ἠρμήνευε τὰ ὡραιότερα πράγματα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν καὶ μόνην ἐσυγκέντρονε πλῆθος ἰδεῶν γλυκυτάτων, μυστηριωδῶν, θελκτικωτάτων. Δὲν ὑπέθετεν ὅτι ἦτο τὸ ὄνομά της.

Ἦτο τότε Ἰούλιος καὶ τῆς νυκτὸς ὁ ἀὴρ ἔπνεε καθαρὸς καὶ δροσερός. Ἡ Χαρίκλεια ἤνοιξε τὸ παράθυρον, καὶ μὲ κόμην λυτήν, μὲ βραχίονας συνεσταυρωμένους, μὲ ὀφθαλμοὺς λαμπρούς, ἔρριψε τὰ βλέμματα εἰς στενὴν αὐλὴν παρακειμένης οἰκίας, ὅπου εὑρίσκοντο συσσωρευμέναι πολλαὶ δημόσιαι ἅμαξαι. Εἰς τὴν ὑγράν, ψυχρὰν καὶ νοσώδη αὐτὴν αὐλὴν οὔτε ἀκτὶς ἡλίου εἶχε πέσει ποτέ, διότι τὸ ὕψος τῆς οἰκίας ἐμπόδιζεν αὐτήν.

Ἡ Χαρίκλεια ἡτοιμάζετο νὰ κλείσῃ τὸ παράθυρον, ὅτε ἐνόμισεν ὅτι μεταξὺ τοῦ σκότους τῆς αὐλῆς εἶδε σκιὰν ἀνθρώπου βραδέως περιπατοῦντος· ἡ νέα ἐφοβήθη χωρὶς νὰ ἐννοῇ διατί, διότι ὁ θεῖός της δὲν ἦτο μακρὰν· οἱ ρογχασμοί του ἠκούοντο καὶ εἰς τὸν κοιτῶνά της, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου τί ἐζήτει κλέπτης εἰς τὴν αὐλὴν ἐκείνην;

Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐπεριπάτει· ἡ Χαρίκλεια τὸν ἔβλεπεν ὀπισθεν μιᾶς ἁμάξης ἀτενίζοντα τὸ παράθυρόν της. Μετὰ μικρὸν ἠσθάνθη ἀναγεννώμενον τὸ θάρρος της, καὶ λαβοῦσα λύχνον, ἐπρότεινεν αὐτὸν ἐκτὸς τοῦ παραθύρου καὶ ἐφώτισε τὴν αὐλήν. Ἰδὼν ὁ μαρκίων Μωβρύ, ὁ κωφάλαλας τοῦ θεάτρου, ὅτι ἀνεκαλύφθη, ἐγονυπέτησε καὶ σηκώσας τὰς χεῖρας μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ ἔβλεπε τὴν Χαρίκλειαν.

Ἱκανὴν ὥραν ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν ἐκείνην, ἡ μὲν Χαρίκλεια κρατοῦσα εἰς τὸ παράθυρον τὸν λύχνον, ὁ δὲ μαρκίων γονυπετής. Ἐὰν ὁ Ρωμαῖος καὶ ἡ Ἰουλιέττα, οἵτινες ἅπαξ μόνον συνηντήθησαν εἰς χορὸν προσωπιδοφόρων, ἔδωκαν πρὸς ἀλλήλους ὑποσχέσεις, τὰς ὁποίας καὶ ἐτήρησαν ἀκριβῶς, φαντάσθητε ὁποῖα ἦσαν τὰ νεύματα καὶ τὰ βλέμματα δύο ὄντων, ἅτινα δὲν ἐδύναντο νὰ ἐκφράσωσι τὰ αὐτὰ πράγματα εἰμὴ μόνον κατὰ νοῦν.

Γελοῖον βεβαίως εἶνε τὸ νὰ προσπαθῇ τις ν' ἀναβῇ εἰς τὴν κορυφὴν ἁμάξης· γελοιωδέστερον δὲ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς φορῶν κάλτσας μεταξωτὰς καὶ ἔνδυμα πολυτελὲς νὰ ζητῇ νὰ πηδήσῃ ἀπὸ τὴν ἅμαξαν εἰς παράθυρον· ἀλλ' ὅταν τις ἀγαπᾷ, τὸ γελοῖον εἶνε ἄρα γε τοιοῦτον;

Ὅταν ὁ μαρκίων Μωβρὺ ἀνέβη εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Χαρικλείας, ἐχαιρέτισεν αὐτὴν μὲ εὐγένειαν ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς τὸ Κεραμεικόν. Ἂν ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ, θὰ τῇ διηγεῖτο ἴσως πῶς ἔλαθε τὴν προσοχὴν τοῦ παιδαγωγοῦ του καὶ ἦλθε νὰ διανυκτερεύσῃ ὑπὸ τὸ παράθυρόν της, πῶς τὴν παρηκολούθησεν ἐξελθοῦσαν ἀπὸ τὸ θέατρον, πῶς ἓν βλέμμα της μετέβαλεν ὁλόκληρον τὸν βίον του, πῶς τέλος πάντων μόνην αὐτὴν ἠγάπα εἰς τὸν κόσμον καὶ μόνην εὐτυχίαν ἐθεώρει τὸ νὰ προσφέρῃ αὐτῇ τὴν χεῖρα καὶ τὴν περιουσίαν του· ὅλα ταῦτα ἦσαν γεγραμμένα εἰς τὰ χείλη του, ἀλλ' ὁ ἀντιχαιρετισμὸς τῆς Χαρικλείας ἐξήγησεν αὐτῷ ὅτι ἡ διήγησίς του θὰ ἦτον ὅλως περιττή, καὶ ὅτι ἠδιαφόρει νὰ μάθῃ πῶς ἦλθεν ἐκεῖ ἀφοῦ ἅπαξ ἦλθε.

Ὁ δὲ Κ. δὲ Μωβρύ, ἂν καὶ ἐδείχθη τολμηρὸς ἢ μᾶλλον αὐθάδης, εἰσχωρήσας κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρὸς ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἠγάπησεν, ἐλθὼν ὅμως ἐφέρθη μὲ μεγίστην σεμνότητα καὶ εὐπρέπειαν. Ἀφοῦ ἐχαιρέτισε τὴν Χαρίκλειαν, ἠπόρει πῶς νὰ ἐρωτήσῃ αὐτήν, ἂν συγκατετίθετο νὰ γείνῃ σύζυγός του· αὐτὴ δὲ δὲν ἐνόει τί ἐσήμαινον τὰ νεύματά του. Ἰδὼν ἐπὶ τῆς τραπέζης τὴν σανίδα, ἐφ' ἧς ἦτο γεγραμμένον τὸ ὄνομά της, ἔλαβε τὸ κονδύλιον καὶ ἔγραψε πλησίον Πέτρος.

— Τί σημαίνουν αὐτά; ἀνέκραξέ τις βαρεῖα φωνή· τί εἶνε αὐταὶ αἱ νυκτεριναὶ συνεντεύξεις; ἀπὸ ποῦ ἦλθες ἐδῶ, κύριε; καὶ τί ἦλθες νὰ κάμῃς;

Ὁ ἐρωτήσας ταῦτα ἦτον ὁ γέρων Γιρώ, ὅστις ἦλθεν ἔχων ἦθος μανιομένου.

Ὡραῖον πρᾶγμα! ἐξηκολούθησε. Μὴ θαρρῇς ὅτι ἐκοιμώμην καὶ ὅτι δὲν ἤκουσα τὰ πατήματά σου; Τί ἄνθρωπος εἶσαι καὶ ἐκαντιάρωσες τὴν νύκτα ἀπὸ τὸ παράθυρον; Τί σκοπὸν ἔχεις; Νὰ σπάσῃς καμμίαν ἅμαξαν, νὰ χαλάσῃς ἄλλα πράγματα, νὰ ἀτιμάσῃς τιμίους ἀνθρώπους . . .

Πλὴν καὶ αὐτὸς δὲν μὲ ἀκούει, ἀνεφώνησε μετ' ὀλίγον· ὁ δὲ μαρκίων λαβὼν μολυβδοκόνδυλον καὶ χαρτίον ἔγραψε ταῦτα· Ἀγαπῶ τὴν κ. Χαρίκλειαν καὶ θέλω νὰ τὴν νυμφευθῶ· ἔχω ἑξήντα χιλιάδας φράγκα εἰσόδημα. Θέλετε νὰ μὲ τὴν δώσητε;

Ὁ δὲ Γιρὼ ἀναγνοὺς ταῦτα, εἶπε—Φαίνεται ὅτι μόνον οἱ βωβοὶ τελειόνουν τὰς ὑποθέσεις των τόσον γρήγορα. Πλήν, κύριε, ἐπρόσθεσε μετὰ μικρὸν, δὲν εἶμαι πατήρ, ἀλλὰ θεῖός της. Πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν ἄδειαν τοῦ πατρός.

Θ'.

Ἀλλὰ δὲν ἦτον εὔκολος ἡ συγκατάθεσις τοῦ πατρός· ὄχι ὅτι δὲν ἐπεθύμει νὰ καταστήσῃ τὴν θυγατέρα του ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον δυστυχῆ, ἀλλὰ διότι ἔβλεπε δυσκολίαν σχεδὸν ἀνυπέρβλητον. Ἐπρόκειτο νὰ συζευχθῶσι δύο πάσχοντες τὴν αὐτὴν τρομερὰν ἀσθένειαν· ὥστε πιθανώτατον ἦτο καὶ τέκνα νὰ ἔλθωσι δυστυχῆ εἰς τὸν κόσμον.

Ὁ ἱππότης ζῶν πάντοτε εἰς τὴν ἐξοχήν, ἐπέρα τὸν βίον του μελαγχολικὸς καὶ μεμονωμένος· ἡ Ἰουλία εἶχεν ἐνταφιασθῆ, καὶ τὸν τάφον της ἐσκέπαζαν ἰτέαι. Ἐνταῦθα ἐρχόμενος καθ' ἑκάστην ὁ ἱππότης ἔμενε πολλὰς ὥρας καὶ ἔτρεφε τὴν λύπην του ἀναπολῶν τὰ παρελθόντα.

Ἐνταῦθα ἦλθε μίαν τῶν ἡμερῶν καὶ ὁ Γιρώ. Τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν εἶχεν εὑρεῖ τὸν Πέτρον εἰς τὸν θάλαμον τῆς ἀνεψιᾶς του, παραλαβὼν αὐτὴν ἦλθεν εἰς τὴν ἐξοχὴν του καί, ἀφεὶς αὐτὴν ἐκεῖ, μετέβη εἰς τοῦ ἱππότου. Ὁ Πέτρος εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ ταξειδίου τούτου, ὑπεσχέθη νὰ μείνῃ πιστὸς καὶ νὰ μὴ παραβῇ τὸν λόγον του. Ὀρφανὸς ὢν πρὸ πολλοῦ καὶ κύριος τῆς περιουσίας του μόνον χρέος ἔχων ν' ἀκούῃ καὶ τοῦ κηδεμόνος του τὴν γνώμην, δὲν ἐροβεῖτο κανὲν ἐμπόδιον· ὁ δὲ Γιρὼ ἐπεθύμει μὲν νὰ ἑνώσῃ τοὺς δύο νέους, ἀλλὰ δὲν συγκατετίθετο νὰ ἐπιτρέψῃ καὶ δευτέραν συνέντευξιν ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ συμβολαιογράφου.

Ὅτε ὁ ἱππότης ἤκουσε τὴν πρότασιν, ἔμεινεν ἔκθαμβος. Ὅτε ἔμαθε καὶ τὰ τοῦ θεάτρου καὶ τὸν τρόπον τῆς προτάσεως, εἶπεν ὅτι ἀδύνατος εἶνε τοιαύτη μυθιστορία· ἀλλά, πεισθεὶς ἐπὶ τέλους ὅτι ἐσπουδαιολόγει ὁ Γιρώ, ἀπεκρίθη:

— Θέλεις λοιπὸν νὰ ἑνώσωμεν δύο δυστυχῆ ὄντα; Δὲν ἀρκεῖ ὅτι ἔχομεν εἰς τὴν οἰκογένειάν μας τὴν ταλαίπωρον νέαν, τῆς ὁποίας εἶμαι πατήρ, ἀλλὰ θέλεις νὰ διπλασιάσωμεν τὴν δυστυχίαν μας; Εἶμαι λοιπὸν καταδικασμένος νὰ ζήσω περικυκλωμένος ἀπὸ ἀνθρώπους ἀξίους καταφρονήσεως καὶ οἴκτου; πρέπει νὰ περάσω τὴν ζωήν μου μὲ βωβούς, νὰ γηράσω μὲ βωβοὺς καὶ νὰ μὲ θάψουν βωβοί; Καὶ τὸ ὄνομά μου, διὰ τὸ ὁποῖον, ὁ Θεὸς τὸ ἠξεύρει, δὲν ὑπερηφανεύομαι, τὸ ὁποῖον ὅμως εἶνε τοῦ πατρός μου, πρέπει νὰ τὸ ἀφήσω εἰς δυστυχεῖς, οἱ ὁποῖοι νὰ μὴ ἠξεύρουν νὰ τὸ προφέρουν;

— Νὰ τὸ προφέρουν βεβαίως ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Γιρώ· ἀλλὰ νὰ τὸ ὑπογράψουν μάλιστα.

— Τί λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ ἱππότης· εἶσαι τρελλός·

— Καθόλου δὲν εἶμαι τρελλός, ἀπεκρίθη ὁ Γιρώ· ὁ νέος Μαρκίων γράφει ἀξιόλογα καὶ μὲ πολλὴν ταχύτητα· σὲ τὸ βεβαιόνω ἐγώ, ὁ ὁποῖος ἔχω εἰς τὸ θυλάκιόν μου τὴν ἔγγραφον πρότασίν του.

Εἶπε καὶ ἔδειξεν εἰς τὸν ἱππότην τὸ χαρτίον, ἐφ' οὗ εἶχε γράψει ὁ μαρκίων Μωβρὺ τὴν λακωνικὴν μὲν ἀλλὰ καθαρὰν πρότασίν του.

— Παράδοξον! ἀνεφώνησεν ὁ ἱππότης· ἀπὸ πότε οἱ βωβοὶ γράφουν; τί παραμύθια μὲ λέγεις;

— Ἀπὸ πότε γράφουν καὶ πῶς μανθάνουν δὲν ἠξεύρω, ἀπεκρίθη ὁ Γιρώ· ἠξεύρω μόνον, ὅτι τὴν ἐπῆγα εἰς θέατρον, διὰ νὰ διασκεδάσῃ, καὶ ὅτι εἴδομεν τὸν νέον αὐτὸν γράφοντα μὲ ἄκραν εὐκολίαν εἰς πλάκα. Καὶ ἐγὼ ἐνόμιζα, ὅτι οἱ βωβοὶ γεννῶνται βωβοί, διὰ νὰ μὴ λέγουν τίποτε· ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι σήμερον ἔγεινεν ἀνακάλυψις, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ὁμιλοῦν καὶ γίνονται καταληπτοί. Μὲ εἶπεν, ὅτι ἕνας ἀδδᾶς, τοῦ ὁποίου ἐλησμόνησα τὸ ὄνομα, ἐφεῦρε τὴν μέθοδον αὐτήν. Τὸ κατ' ἐμὲ ἠξεύρεις ὅτι τὰς πλάκας συνείθισα νὰ τὰς βάλλω εἰς τὰ κτίριά μου· οἱ Παρισιανοὶ ὅμως εἶνε πονηροί.

— Καὶ εἶνε σπουδαῖα ὅσα μὲ λέγεις;

— Σπουδαιότατα, Μαρκίων· αὐτὸς εἶνε πλούσιος καὶ εὔμορφος καὶ εὐγενής· σὲ τὸ ἐγγυῶμαι. Ἐὰν δὲν ὑπανδρεύσῃς τὴν Χαρίκλειαν τί θὰ τὴν κάμῃς; Ναὶ μὲν δὲν ὁμιλεῖ, ἀλλὰ μήπως αὐτὴ πταίει; Τί νὰ γείνῃ λοιπόν; Δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἀνύπανδρος διὰ παντός. Ἰδοὺ ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος τὴν ἀγαπᾷ· ἐὰν τῷ τὴν δώσῃς, δὲν θὰ τὴν βαρυνθῇ ποτὲ διὰ τὸ φυσικόν της ἐλάττωμα, διότι καὶ αὐτὸς ἔχει τὸ ἴδιον. Ἐννοοῦνται μεταξύ των χωρὶς νὰ ἔχουν ἀνάγκην νὰ φωνάζουν. Ὁ Μαρκίων ἠξεύρει καὶ νὰ διαβάσῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἡ Χαρίκλεια θὰ μάθῃ καὶ αὐτή. Ἂν σὲ ἐπρότεινα νὰ ὑπανδρεύσῃς τὴν θυγατέρα σου μὲ τυφλὸν παραδείγματος χάριν, εἶχες δίκαιον νὰ γελάσῃς· ἀλλὰ σὲ προτείνω βωβόν. Βλέπεις ὅτι δεκαὲξ ὁλοκλήρους χρόνους, ἂν καὶ εἶσαι πατήρ της, δὲν ἐπαρηγορήθης ποτέ· πῶς λοιπὸν θέλεις νὰ τὴν ὑπανδρευθῇ ἄνθρωπος τέλειος ὅπως ἡμεῖς καὶ νὰ μὴ τὴν βαρυνθῇ;

Ἐνόσῳ ὡμίλει ὁ Γιρώ, ὁ ἱππότης ἔστρεφε τὸ βλέμμα πρὸς τὸν τάφον τῆς συζύγου του καὶ ἐφαίνετο ὅτι τὴν ἐσυμβουλεύετο.

— Νὰ ἠμπορῇ νὰ σκέπτετ αι ἡ κόρη μου! εἶπε μετὰ μακρὰν σιωπήν· εἶνε δυνατόν; τὸ συγχωρεῖ ὁ Θεός;

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἦλθεν ὁ ἐφημέριος τοῦ χωρίου.

— Ἄγτε ἐφημέριε, εἶπεν ὁ ἱππότης, ἐπειδὴ λαμβάνετε ἐνίοτε ἐφημερίδας, θὰ ἔχητε εἰδήσεις· ἠκούσατε τίποτε δι' ἕνα ἱερέα, ὁ ὁποῖος δίδει ἀγωγὴν εἰς τοὺς βωβούς;

Δυστυχῶς ὁ ἐφημέριος ἦτον ἄνθρωπος ἁπλοῦς καὶ ἀμαθὴς καὶ εἶχε τὰς προλήψεις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

—Δὲν ἠξεύρω, ἀπεκρίθη, ποῖον ἐνοεῖτε, ἐκτὸς μόνον ἂν θέλητε νὰ ὁμιλήσητε διὰ τὸν ἀββᾶ de l'Epée.

—Ναί, ναί, ἀνέκραξεν ὁ Γιρώ· αὐτὸ τὸ ὄνομα μὲ εἶπαν.

—Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀποκριθῶ ἀκριβῶς διότι καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι πεπεισμένος· ἀλλὰ κατὰ τὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἔχω, νομίζω ὅτι ὁ αἰδεσιμ ώτατος αὐτὸς de l'Epée, ὁ ὁποῖος φαίνεται καλὸς καὶ σεβάσμιος ἄνθρωπος, δὲν ἐπέτυχε.

—Τί ἐννοεῖτε; εἶπεν ὁ Γιρώ.

—Ἐννοῶ ὅτι πολλάκις καὶ οἱ καλλίτεροι σκοποὶ ἀποτυγχάνουν. Εἶνε ἀναμφίβολον, καθόσον ἔμαθα, ὅτι πολλαὶ προσπάθειαι κατεβλήθησαν· νομίζω ὅμως ὅτι τὸ νὰ διαβάζουν οἱ βωβοὶ εἶνε παραμύθι.

—Πῶς εἶνε παραμύθι, ἀνέκραξεν ὁ Γιρώ, ἀφοῦ τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου!

—Δὲν ἐναντιοῦμαι, ἀπεκρίθη ὁ ἐφημέριος· ἄνθρωποι ὅμως σοφοὶ καὶ διακεκριμένοι καὶ μάλιστα καθηγηταὶ τοῦ πανεπιστημίου μὲ ἐβεβαίωσαν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶνε ἀδύνατον.

—Ὅ τι βλέπω δὲν εἶνε ἀδύνατον, ὑπέλαβεν ὁ ἀγαθὸς Γιρώ· ἐταξείδευσα ἑκατὸν μίλια διὰ νὰ ἔλθω νὰ δείξω εἰς τὸν ἱππότην τοῦτο τὸ ἔγγραφον. Τὸ πρᾶγμα εἶνε καθαρὸν ὅσον καὶ ὁ ἥλιος.

Καὶ ἔδειξε τὴν σημείωσιν τοῦ Πέτρου εἰς τὸν ἐφημέριον· οὗτος δὲ ἀπορήσας καὶ προσθληθεὶς συγχρόνως παρετήρησε τὸ ἔγγραφον, τὸ ἀνέγνωσε πολλάκις καὶ τὸ ἀπέδωκεν ἀγνοῶν τί νὰ εἴπῃ.

Ὁ δὲ ἱππότης ἐπεριπάτει σιωπηλός, καὶ οἱ δισταγμοί του ἀντὶ νὰ μετριασθῶσιν ηὔξανον.

— Ἐὰν ὁ Γιρώ, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, ἔχῃ δίκαιον, ἐγὼ δὲ δὲν συγκατανεύω, θὰ πράξω τχεδὸν κακούργημα. Ἰδοὺ παρουσιάζεται χεὶρ ζητοῦσα νὰ καθοδηγήσῃ εἰς τὰ σκότη, εἰς τὰ ὁποῖα πλανᾶται, τὴν νέαν τὴν ὁποίαν ἐγὼ ἔφερα εἰς τὸν κόσμον· ναὶ μὲν ἡ χεὶρ αὕτη δὲν θὰ τὴν ἐβγάλῃ ἀπὸ τὰ σκότη, ἀλλὰ τοὐλάχιστον θὰ τὴν βοηθήσῃ εἰς τὸ νὰ νομίζῃ ὅτι εἶνε εὐτυχής. Διατί νὰ τὴν ἐμποδίσω; τί θὰ ἔλεγεν ἂν ἔζη ἡ μάνα της;

Καὶ στρέψας πάλιν τὸ βλέμμα πρὸς τὸν τάφον τῆς γυναικός του, ἔλαβε τὸν βραχίονα τοῦ Γιρὼ καὶ εἶπεν αὐτῷ:

— Κάμε ὅ τι θέλεις.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! ἀνεφώνησεν ὁ Γιρώ· ὑπάγω νὰ σὲ τὴν φέρω, εἶνε εἰς τὴν ἐξοχήν μου.

— Ὄχι! ποτέ! ἀνέκραξεν ὁ πατήρ. Ἐπιθυμῶ νὰ ᾖνε εὐτυχής, ἀλλὰ νὰ τὴν ἐξαναΐδῶ . . . ποτέ!

Ὁ Πέτρος καὶ ἡ Χαρίκλεια συνῆλθαν εἰς γάμον εἰς Παρισίους· μόνοι δὲ μάρτυρες ἦσαν ὁ θεῖος καὶ ὁ παιδαγωγός. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἠρώτησε κατὰ τὴν τάξιν τὸν Πέτρον ὁποία ἦτον ἡ θέλησίς του, αὐτός, διδαχθεὶς πρὸ τῆς τελετῆς, ἔνευσε τὴν κεφαλήν· ἡ δὲ Χαρίκλεια, μιμουμένη τὸ παράδειγμα τοῦ συζύγου της, ἔνευσε καὶ αὐτὴ τὴν ἐδικήν της.

Μετὰ τὴν τελετὴν ἀνέβησαν εἰς λαμπρὸν ὄχημα, τὸ ὁποῖον ἡ Χαρίκλεια παρετήρει μὲ παιδικὴν περιέργειαν· οὐχ ἧττον δὲ ἔμεινεν ἐκστατικὴ καὶ ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρός της.

Τὰ δωμάτια, οἱ ἵπποι, οἱ ὑπηρέται, ὅλα τῇ ἐφαίνοντο θαυμάσια.

Γ.

Ἡ Χαρίκλεια ἐγένετο μήτηρ. Μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν ὁ πατήρ της, ἐνῷ ἐπεριπάτει κατὰ τὴν συνήθειαν μελαγχολικὸς εἰς τὸν κῆπόν του, ἔλαβεν ἐπιστολήν, γεγραμμένην ἀπὸ χεῖρα ἄγνωστον εἰς αὐτόν. Ἦτο δὲ τῆς θυγατρός του καὶ περιεῖχε ταῦτα.

« Πάτερ μου! ὁμιλῶ ὄχι μὲ τὸ στόμα ἀλλὰ μὲ τὴν χεῖρά μου· τὰ ταλαίπωρα χείλη μου εἶνε πάντοτε κλειστά, καὶ ὅμως ἔμαθα νὰ ὁμιλῶ. Ὁ διδάσκαλός μου μ' ἐδίδαξε νὰ σὲ γράψω. Ἐδυσκολεύθην πολὺ ἕως νὰ μάθω. Πρῶτον ἐδιδάχθην πῶς νὰ ὁμιλῶ μὲ τὰ δάκτυλα, καὶ ἔπειτα πῶς νὰ γράφω.

» Ἔχω ὡραιότατον παιδίον, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐτολμοῦσα νὰ σὲ γράψω, φοβουμένη μήπως γίνῃ ὡς τοὺς γονεῖς του. Ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα νὰ ἀναβάλω περιπλέον τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ νὰ σὲ γράψω, ἂν καὶ ὁ σύζυγός μου καὶ ἐγὼ εἴμεθα ἀνήσυχοι μὴ δυνάμενοι νὰ ἀκούσωμεν. Ναὶ μὲν ἡ τροφὸς ἀκούει, ἀλλὰ φοβούμεθα μὴ ἀπατᾶται. Διὰ τοῦτο περιμένομεν ἀνυπομόνως νὰ ἴδωμεν νὰ κινήσῃ τὰ χείλη του. Ἠρωτήσαμεν τοὺς ἰατροὺς ἂν εἶνε δυνατὸν νὰ ὁμιλῇ παιδίον δύο ἀλάλων, καὶ μᾶς ἀπεκρίθησαν καταφατικῶς· ἀλλὰ δὲν τὸ πιστεύω ἀκόμη.

» Φανταισθῆτε μὲ ποῖον φόβον βλέπομεν πρὸ πολλοῦ τὸ ταλαίπωρον τοῦτο παιδίον, καὶ πῶς εἴμεθα ἀνήσυχοι, ὅταν τὸ βλέπωμεν μὲν ὅτι ἀνοίγει τὰ χείλη του, δὲν ἠξεύρομεν ὅμως καὶ ἂν ἐκβάλλει φωνήν. Βεβαιωθῆτε ὅτι συλλογίζομαι ἀδιακόπως τὴν μητέρα μου, ἡ ὁποία θὰ ἦτον ἀνήσυχος δι' ἐμὲ ὅσον καὶ ἐγὼ διὰ τὸ τέκνον μου.

» Ἐὰν μὲ ἀγαπᾶτε, πάτερ μου, ἐλπίζω ὅτι θὰ ἔλθητε νὰ μὲ ἴδητε· καὶ θὰ χαρῇ καὶ θὰ σᾶς ᾖνε εὐγνώμων ἡ εὐσεβάστως ὑπογραφομένη κόρη σας

Χαρίκλεια.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ὁ ἱππότης ἔμεινεν ἐκστατικός· τῷ ὄντι, ἔλεγε καθ' ἑαυτόν, τῆς Χαρικλείας εἶνε τοῦτο τὸ γράμμα! Πρέπει νὰ ἀκούσω τὴν πρόσκλησίν της καὶ νὰ ὑπάγω νὰ ἀνανεώσω τὴν πληγήν μου;

— Πρέπει νὰ ὑπάγῃς, ἀπεκρίθη ὁ Γιρώ, ὅτε ἐζήτησε τὴν γνώμην του ὁ ἱππότης. Θέλεις νὰ ἐγκαταλείψῃς τὸ αἷμά σου; Δὲν σὲ ἀρκεῖ ὁ ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως ὅτι ἀφῆκες τὴν γυναῖκά σου εἰς τὸν χορὸν καὶ ἔφυγες; Ἔρχομαι καὶ ἐγὼ μαζῆ σου, ἂν καὶ λυποῦμαι ὅτι δὲν ἐπροσκάλεσε καὶ ἐμέ, ὁ ὁποῖος τὴν ἤνοιξα πάντοτε τὴν θύραν μου χωρὶς νὰ τὴν κρούσῃ.

Ἡ Χαρίκλεια καὶ ὁ Πέτρος ἐκάθηντο εἰς ὡραῖον καὶ κατάκοσμον δωμάτιον, ὅτε εἰσῆλθον ὁ πατὴρ καὶ ὁ θεῖός της. Εἰς τράπεζαν ἦσαν ζωγραφίαι, βιβλία καὶ ἄλλα σχέδια. Καὶ ὁ μὲν

σύζυγος ἀνεγίνωσκεν, ἐκείνη δὲ ἐκέντει καὶ τὸ παιδίον ἔπαιζεν ἐπὶ τοῦ τάπητος.

Ὁ μαρκίων ἰδὼν αὐτοὺς ἐσηκώθη, ἡ δὲ Χαρίκλεια ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα της, ὁστις ἠσπάσθη αὐτὴν περιπαθῶς καὶ δακρύων, ἀλλ' ὅτε εἶδε τὸ παιδίον ἐνόμισεν ὅτι καὶ αὐτὸ εἶνε κωφάλαλον καὶ ἀνέφριξε.

— Καὶ ἄλλος βωβός! ἀνέκραξεν.

Ἡ Χαρίκλεια δὲν ἤκουσε μὲν ἀλλ' ἐμάντευσε τὸν πατέρα της· καί, ἀνασηκώσασα τὸν υἱόν της, ἔβαλε τὸν δάκτυλόν της εἰς τὰ μικρά του χείλη καὶ ἔτριψεν αὐτὰ παρακινοῦσα αὐτὸ νὰ ὁμιλήσῃ· τὸ δὲ παιδίον, ἀνοίξαν τὸ στόμα, ἐπρόφερε τὰς λέξεις ταύτας, τὰς ὁποίας εἶχε μάθει:

— Καλ' ἡμέρα, παπᾶ!

— Βλέπεις; εἶπεν ὁ Γιρώ· ἡ Θεία Πρόνοια εἶνε τῷ ὄντι ἀγαθὴ καὶ κήδεται περὶ πάντων.

(Ἐκ τοῦ ΙΓ'. τόμου τῆς Πανδώρας.)

ΚΥΘΗΡΑ ἢ ΤΣΗΡΙΓΟΝ.

Ἡ ἀνατολικωτάτη τῶν Ἰονίων νήσων, καλουμένη τὸ πάλαι *Πορφυροῦσα*, κατὰ δὲ τὸν Πλίνιον *Πορφυρίς*. Ὁ Ἀριστοτέλης λέγει ὅτι τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπεδόθη εἰς τὰ Κύθηρα ἕνεκεν τῆς θαυμασίας πορφυρᾶς βαφῆς, ἥτις ἐξήγετο ἐκ τινων κογχυλῶν, περὶξ τῶν Κυθήρων εὑρισκομένων. Κύθηρα δὲ ὠνομάσθη ἀκολούθως ἀπὸ Κυθήρου υἱοῦ τοῦ Φοίνικος. Ἀπέχει 15 χιλιόμετρα τοῦ ἀκρωτηρίου Μαλέα, μεσημβρινοανατολικῶς δὲ 9 μίλια μακρὰν κεῖται ἡ νῆσος Κρήτη.

Ἡ νῆσος αὕτη ἡ ἐγείρουσα τὰς πλέον ἐνδιαφερούσας ἀναμνήσεις τῆς Ἑλληνικῆς μυθολογίας, ὡς οὖσά ποτε ἡ διατριβὴ τῆς Ἀφροδίτης καὶ τῶν Χαρίτων, καὶ διασώζουσα πολλὰ ἄσημα ἐρείπεια δεικνύοντα εἰς τὸν ἀρχαιοδίφην τὴν θέσιν ὅπου ποτὲ ἵσταντο ἱεροὶ ναοί, πλήρεις μεγαλοπρεπείας πρὸς λατρείαν τῆς θεᾶς τῶν Ἐρώτων, ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες, περικυκλοῦται δὲ ὑπὸ γυμνῶν βράχων καὶ σκοπέλων, οἵτινες καθιστῶσι δυσχερῆ τὸν προσορμισμὸν τῶν πλοίων. Ἐν τῷ ἐσωτερικῷ διατέμνεται ὑπὸ πετρωδῶν κορυφῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων βαθεῖς ἀλλὰ στεναὶ κοιλάδες περικλείονται, αἵτινές εἰσι καρποφόροι καὶ λίαν ἐπιμελῶς κεκαλλιεργημέναι· ποτίζονται δὲ καὶ ὑπὸ ἀφθόνως ρεόντων ὑδάτων.

Ἡ παντελὴς ἔλλειψις ἰδιαιτέρας ἱστορίας τῆς νήσου κατέχει ἡμᾶς εἰς ἄγνοιαν τίνες οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς καὶ πότε κατῴκησαν αὐτὴν οἱ Φοίνικες. Καὶ ὅτι μὲν ἡ νῆσος αὕτη κατῳκεῖτο κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους, τοῦτο εἰκάζεται ἐκ τοῦ ἑπομένου χωρίου τῆς Ὁμήρου Ἰλιάδος.

«Τὴν ῥά ποτ' ἐξ Ἐλεῶνος Ἀμύντορος Ὀρμενίδαο
ἐξέλετ' Αὐτόλυκος, πυκινὸν δόμον ἀντιτορήσας.
Σκάνδειαν (1) δ' ἄρα δῶκε Κυθηρίῳ Ἀμφιδάμαντι·
Ἀμφιδάμας δὲ Μόλῳ δῶκε ξεινήϊον εἶναι κτλ.

(Ὁμ. Ἰλ. Κ. 266—269).

Ὅτι δὲ οἱ Φοίνικες κατῴκησάν ποτε αὐτὴν καὶ τὴν λατρείαν τῆς Ἀφροδίτης αὐτοὶ εἰσήγαγον, μαρτυρίας παρέχουσιν ἡμῖν ὅ τε Ἡρόδοτος, λέγων·

«Καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι Φοίνικές εἰσι οἱ ἱδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες.» (Ἡρόδ. βιβλ. *α*, κεφ. 105).

καὶ ὁ Παυσανίας, ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις λέγει ὅτι ὁ ἐν Κυθήροις ναὸς τῆς Ἀφροδίτης ἦν ὁ ἀρχαιότερος ἐν Ἑλλάδι καὶ ὁ ἱερώτατος πάντων, τὸ δ' ἄγαλμα αὐτῆς ὅτι ἦτο ὡπλισμένον. Ὁ δὲ Ἡσίοδος λέγει ὅτι πρῶτον μὲν ἐλατρεύετο ἡ Ἀφροδίτη εἰς Κύθηρα, εἶτα δ' ἔφθασεν ἡ λατρεία αὐτῆς εἰς Κύπρον. Πότε ὅμως ἐγένοντο αἱ τῶν Φοινίκων αὗται ἀποικίαι, εἰς ποίαν κατάστασιν εὗρον τὴν νῆσον καὶ μέχρι τίνος διήρκεσεν ἡ ἐξουσία αὐτῶν ταῦτα εἰσὶν ἄδηλα ἡμῖν.

Ἡ θέσις, ἐν ᾗ ὁ τῆς Ἀφροδίτης ναὸς ἔκειτο, ἀκριβῶς δὲν προσδιωρίσθη, διότι δυστυχῶς ἡ νῆσος δὲν ἐξητάσθη εἰσέτι ἀρχαιολογικῶς· ὡς ὅμως οἱ κάτοικοι μαρτυροῦσι καὶ διάφοροι συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν, οὗτος θὰ ἔκειτο ἐν τῇ θέσει τῇ καλουμένῃ σήμερον *Παλαιόκαστρον*, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ὑπάρχει κοιλὰς καλουμένη Παλαιόπολις, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ ἀρχαία πόλις τῶν Κυθήρων. Τὰ ὑπὸ τῶν κατοίκων δὲ λεγόμενα περὶ τῆς θέσεως τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἐπιβεβαιοῦσι καὶ αἱ καθ' ἑκάστην εὑρισκόμεναι ἀρχαιότητες, ἤγουν νομίσματα, τάφοι, μικρὰ μετάλλινα ἀγάλματα, τεμάχια μαρμάρων, μικρὰ πήλινα ἀγγεῖα, ἐν μάλιστα τῶν ὁποίων κατέχει σήμερον λαμπρὰν θέσιν ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λονδίνου, καὶ πληθὺς τεμαχίων ἀγγείων, ἅτινα ἐν Κυθήροις καλοῦσι *βήσαλα*, δι' ὧν κατασκευάζουσι τοὺς κλιβάνους αὐτῶν μεταβάλλοντες αὐτὰ εἰς κόνιν, καὶ δι' ὧν περιαλείφουσι τὰ δοχεῖα τοῦ ὕδατος.

Περὶ τῶν ἐπὶ τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς κατοίκων ὁ Θουκυδίδης (Ζ. 57) ἀναφέρει ὅτι ἦσαν Δωριεῖς, ἄποικοι τῶν Λακεδαιμονίων, οὓς κατὰ τὸ 423 π. Χ. ἐκστρατεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ὑπέταξαν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Νικίου ἐν Σικελίᾳ ἢ μετὰ τὴν ἅλωσιν τῶν Ἀθηνῶν ὑπὸ Λυσάνδρου ἐπανῆλθε πάλιν ἡ νῆσος εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν Λακεδαιμονίων, διαμείνασα μέχρι τῶν διαδόχων τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, μεθ' οὓς λέγεται ὅτι ἡ νῆσος ἐξουσιάζετο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων αὐτοκρατόρων, βεβαίως ὑπὸ τῶν μετὰ Τιβέριον καὶ οὐχὶ μετὰ τὴν τελείαν πτῶσιν τῆς Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοὺς ὑπὸ τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, παθοῦσα ὅμως ἐν τῷ μεταξὺ παντελῆ ἐρήμωσιν καὶ διαφόρους ἄλλας περιπετείας ὅλως ἀγνώστους ἡμῖν, ὅτε ἐξουσίασαν αὐτὴν οἱ Ἐνετοί.

Τὰ Κύθηρα ἐξουσιαζόμενα ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν τῷ 1715 ἐκυ-

(1) Σκάνδεια ἐκαλεῖτο τὸ πάλαι εἷς τῶν λιμένων τῆς νήσου νῦν καλούμενος Αὐλίμονας (ἴσως κατὰ διαστροφὴν τοῦ εὐλίμενος).

ριεύθησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, τὸ δὲ 1719 δυνάμει τῶν συνθηκῶν τῆς τότε συμβάσης εἰρήνης μεταξὺ Ἐνετῶν καὶ Τούρκων ἀπεδόθησαν πάλιν παρ' αὐτῶν εἰς τὴν Ἐνετίαν, ἔπειτα δὲ κατὰ τὸ 1797, καταλυθείσης ὑπὸ τῶν Γάλλων τῆς Ἐνετικῆς ἀριστοκρατίας, ὑπετάχθη ἡ νῆσος αὕτη μετὰ τῶν λοιπῶν Ἰονίων νήσων εἰς αὐτούς. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1798 ἡνωμένοι στόλοι Ρώσσων τε καὶ Τούρκων ἐλθόντες εἰς τὴν νῆσον ἐξουσίασαν αὐτήν, ἥτις τὸ ἑπόμενον ἔτος 1799 ἡνώθη μὲ τὰς λοιπὰς Ἰονίους καὶ συνεστήθη ἡ Ἰόνιος πολιτεία ὑπὸ τὴν προστασίαν Ρωσσίας καὶ Τουρκίας. Καὶ κατὰ μὲν τὸ 1800 συνέβη μικρά τις ἐπανάστασις ἐν τῇ νήσῳ, καθ' ἣν ἐφονεύθησάν τινες τῶν προϋχόντων καὶ ἧς αἴτιον ἦτο τὸ μῖσος, ὅπερ πάντοτε καὶ μέχρι σήμερον ὑφίστατο μεταξὺ χωρικῶν καὶ ἀρχόντων· κατεστάλη ὅμως ὑπὸ στρατοῦ ξαλέντος ἐκ τῶν λοιπῶν Ἰονίων νήσων. Κατὰ δὲ τὸ 1807, παραιτηθέντος τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρωσσίας τῆς διοικήσεως τῶν Ἰονίων νήσων, ἐγένετο ἀπόλυτος δεσπότης αὐτῶν ὁ αὐτοκράτωρ Ναπολέων μέχρι τοῦ 1809, ὅτε στόλος Ἀγγλικὸς μετὰ στρατευμάτων ἔξωσαν τοὺς Γάλλους ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων πλὴν τῆς Κερκύρας, ἥτις ἔμεινεν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τῶν Γάλλων μέχρι τῆς ἐξορίας τοῦ Ναπολέοντος, ὅτε συνυπετάχθη καὶ αὕτη μετὰ τῶν λοιπῶν. Τῷ δὲ 1814 συνέλευσις ἐκ τῶν πρέσβεων τῶν μεγάλων δυνάμεων ἀπεφάσισεν ὅπως ἡ Ἑπτάνησος μείνῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, ἥτις ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου κατέλαβε τὰ φρούρια αὐτῆς δι' Ἀγγλικῶν στρατευμάτων καὶ ἐξαπέστειλε διοικητὴν Ἄγγλον. Διέμεινε δὲ οὕτω μέχρι τοῦ 1864, ὅτε παρεχωρήθη εἰς τὸν Γεώργιον Α.' βασιλέα τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀπήρτισε μέρος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Τὰ Κύθηρα ὑπελογίσθησαν ἔχοντα κατοίκους 28 χιλιάδας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ στενοῦ χώρου τῆς νήσου πολλοὶ ἀναγκάζονται νὰ ζητήσωσι πόρον ζωῆς ἐν ξένῃ γῇ, μάλιστα δὲ ἡ Σμύρνη ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν τὸ καταφύγιον τῶν Κυθηρίων, δι' ὃ ἡ νῆσος μόλις ὑπολογίζει κατοίκους ἐν αὐτῇ διαμένοντας 14—16 χιλιάδ. Ἀπαρτίζει δὲ ἰδίαν ἐπαρχίαν, δίδει τρεῖς βουλευτάς, διαιρεῖται εἰς δύο δήμους καὶ ἔχει δύο εἰρηνοδικεῖα.

Πολλοὶ εἶπον τὴν νῆσον μέρος ἀποκοπὲν ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἄλλοι δὲ πάλιν γέννημα ἡφαιστείου ἐκρήξεως, ἀλλὰ τὸ ζήτημα τοῦτο μένει εἰσέτι ἄλυτον, ἂν καὶ ὁ ἐπισκεφθεὶς τὴν νῆσον καθηγητὴς τῆς φυσικῆς ἱστορίας Σπαλαντζάνης θεωρεῖ αὐτὴν ὡς ἐξ ἡφαιστείου προελθοῦσαν. Καίτοι ὅμως σεβόμενος τὸν ρηθέντα σοφὸν καθηγητήν, δὲν παραδέχομαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, διότι τὸ ὀρυκτολογικῶς ἀποδεικνύμενον ἰσόχρονον τοῦ ἐδάφους τῆς νήσου καὶ τῆς ἀπέναντι στερεᾶς, τὰ ἰσόχρονα ἀπολιθώματα τὰ εὑρισκόμενα ἔν τε τῇ νήσῳ καὶ ἐν τῇ στερεᾷ, τέλος καὶ αὐτὴ ἡ κατασκευὴ τῶν ὀρέων πείθουσιν ἡμᾶς περὶ τοῦ ἐναντίου. Τὸ ζήτημα ὅμως τοῦτο, λέγω, θὰ μείνῃ ἄλυτον μέχρις οὗ ἡ νῆσος ἐπιστημονικῶς ἐξετασθῇ.

Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ὑπάρχουσιν ἀπολιθώματα ὀστέων, ἰχθύων, ὀστράκων, ξύλων κλ. μάλιστα δὲ εἰς τινα παραθαλάσσια μέρη πληθὺς ἐξ αὐτῶν ὑπάρχει. Πλὴν τούτων ἡ νῆσος ἔχει διάφορα ἄντρα, ἐν οἷς ὑπάρχουσι σταλακτῖται, ἐξ ὧν δύο εἰσὶ τὰ πρωτεύοντα καὶ ὄντως ἀξιοθαύμαστα, τὸ τοῦ Καλάμου καὶ τὸ τοῦ Μηλοποτάμου, μάλιστα δὲ τὸ τελευταῖον, ὅπερ, εἰς διάφορα μεγάλα σπήλαια διαιρούμενον, κοσμεῖται ὑπὸ διαφόρων σταλακτιτῶν παντὸς σχήματος καὶ ἐν ᾧ ὑπάρχει καὶ ἐκκλησίδιον τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἀφιερωμένον. Ἡ ἄνευ εἰδικοῦ ὁδηγοῦ περιήγησις τοῦ ἄντρου τούτου, οὗ τὸ ἄκρον δὲν εὑρέθη εἰσέτι, καθίσταται ἀδύνατος.

Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουσιν ἐν τῇ νήσῳ μεταλλεῖα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πυρίτου (ἐνθείου σιδήρου) καὶ μεταλλικὰ ὕδατα, μεταξὺ τῶν ὁποίων πρωτεύει τὸ τῆς Σιδηροελίμνης (1). Τὸ ὕδωρ τοῦτο, δύο ὥρας ἀπέχον ἀπὸ τῆς πρωτευούσης τοῦ δήμου Ποταμίων, ῥέει ἀφθόνως ἔκ τινος ὀπῆς παρὰ τοὺς πρόποδας λόφου τινὸς κειμένης, ἀφίνον κατὰ τὴν διάβασιν αὐτοῦ πολλὴν σκωρίαν, ἥτις πολλὴν ἔκτασιν τόπου ἀπὸ τῆς πηγῆς χρωματίζει. Τὰ ὕδατα

(1) Τὸ ὠφελιμώτατον τοῦτο σιδηροῦχον ὕδωρ ἀνέλυσα πέρυσιν, ἐργαζόμενος ὡς μαθητευόμενος ἐν τῷ χημείῳ τοῦ πανεπιστημείου, ἡ δὲ ἔκθεσις τῆς ἀναλύσεως, τυπωθεῖσα ἐν τῷ φαρμακευτικῷ δελτίῳ, ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἐπιχειρήσας ἐν τῷ χημείῳ τοῦ πανεπιστημείου τὴν ἀνάλυσιν τοῦ μεταλλικοῦ ὕδατος τῶν Κυθήρων, ἠδυνήθην μόνον ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ποσοῦ τοῦ ὕδατος νὰ προβῶ εἰς τὸν ποσοτικὸν προσδιορισμὸν τοῦ σιδήρου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ὀργανικῶν καὶ ἀνοργάνων οὐσιῶν. Ἡ σειρὰ δὲ τῆς ἐργασίας ἐν συνόψει ἔχει ὡς ἑξῆς·

Ἔλαβον κάψαν ἐκ λευκοχρόου βάρους 53, 384 γρ· ἐν αὐτῇ δὲ θέσας 300 κυβ. ἑκατστ. μεταλλικοῦ ὕδατος ἐξήτμισα μέχρι ξηροῦ. Ζυγίσας ἀκολούθως τὴν κάψαν μετὰ τοῦ ξηροῦ ὑπολείμματος, εὗρον αὐτὴν 53, 511· ὥστε, ἀφαιρεθέντος τοῦ βάρους τῆς κάψας, εὑρέθη ὅτι τὸ μεταλλικὸν ὕδωρ περιέχει εἰς 300 κ. ε. Ο, 127 στερεᾶς οὐσίας·

53, 511—53, 384=0, 127.

Θερμάνας διὰ γυμνοῦ πυρὸς τὴν κάψαν μέχρις οὗ τὸ ὑπόλειμμα λευκὸν κατέστη καὶ ζυγίσας ἐκ νέου, προσδιώρισα ὡς ἐκ τῆς διαφορᾶς τὸ βάρος τῶν πτητικῶν καὶ ὀργανικῶν οὐσιῶν ὡς ἑξῆς·

Βάρος κάψας μετὰ διακαέντος ὑπολείμματος 53, 47· ὥστε 53, 511—53,47=0, 041 διαφορὰ βάρους καὶ 0, 127—0,041=0, 86 τὸ βάρος τῶν ὀργανικῶν καὶ πτητικῶν οὐσιῶν.

Τὸ ἐν τῇ κάψῃ ὑπόλειμμα παραλαβὼν δι' ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος καὶ ὀλίγου ὕδατος ἔζεσα πρὸς μεταβολὴν τοῦ ὀξειδίου τοῦ σιδήρου εἰς ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον. Διήθησα τότε εἰς τὰ ἐκ τῆς διηθήσεως δὲ ὑγρὰ προσθέσας ἀμμωνίαν κατεβύθισα τὸν σίδηρον, τὸν ὁποῖον συλλέξας ἐπιμελῶς ἐντὸς ἰδιοῦ καὶ ἀποπλύνας ἀπεξήρανα ἐν πυριατηρίῳ καὶ ἐζύγισα

βάρος χωνευτηρίου σιδήρου καὶ τέφρας διϋλιστῆρος	11—48
βάρος χωνευτηρίου	11—47
βάρος σιδήρου καὶ τέφρας	0, 01
βάρος τέφρας	0, 002
βάρος ὀξειδίου τοῦ σιδήρου ($fe_2\ o_3$)	0, 008

Μετατρεπόμενον δὲ τὸ ὀξείδιον τοῦ σιδήρου εἰς ὑποξείδιον δίδει 0, 00666 τοῦ γραμμαρίου.

Τὸ ἀναλυθὲν λοιπὸν μεταλλικὸν ὕδωρ τῶν Κυθήρων περιεῖχεν εἰς 1000 κ. ε. τὰ ἑξῆς·

ὑποξείδιον σιδήρου (fe o)	0, 0 222. γρ.
ἤτοι μεταλλικοῦ σιδήρου (fe)	0, 0 172 »
στερεᾶς οὐσίας	0, 423 »
Ἐκ τούτων οργανικαί εἰσι	0, 287 »
ἀνόργανοι δὲ	0, 135 »

ταῦτα πολλοὶ ἐπισκεφθέντες καὶ δοκιμάσαντες ἐπήνεσαν, πολλοὶ δ' ἀσθενεῖς τὴν ὑγείαν αὐτῶν διὰ τῶν ὑδάτων τούτων ἀνέλαβον. Ὁ τόπος οὗτος παρέχει εἰς τὸν ἐπισκεπτόμενον αὐτὸν οὐ μόνον ὠφέλειαν ἐκ τῆς ἐξετάσεως καὶ χρήσεως τῶν ὑδάτων, ἀλλὰ καὶ τέρψιν ἐνταῦτῷ ἐκ τῆς ὡραίας αὐτῶν θέσεως, ἐπειδὴ κατάφυτος εἶνε ἐκ λεμονεῶν, πορτοκαλεῶν καὶ διαφόρων ἄλλων καρποφόρων δένδρων, μεγαλοπρεπεστέραν δὲ καθιστᾷ αὐτὴν ὁ κρότος τῶν πανταχόθεν κατερχομένων ὑδάτων καὶ ἡ ταραχὴ τῶν ὑπ' αὐτῶν κινουμένων ὑδρομύλων.

Τὰ ὕδατα ταῦτα κοινῶς ὑπὸ τῶν κατοίκων σιδηρόνερα καλοῦνται ὡς ἐκ τῆς λίαν σιδηριζούσης αὐτῶν γεύσεως, τὴν ὠφέλειαν δ' αὐτῶν οὗτοι διηγοῦνται ὅτι ἀναγνώρισαν πρὸ πολλοῦ. Νέα τις, ὠχρὰ καὶ ἀσθενὴς οὖσα καὶ ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῆς φθισικὴ νομισθεῖσα, ἐπέμφθη εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅπου εὑρίσκετο τὸ ποίμνιον αὐτῶν, ὅπως, ἐκεῖ ἀποθανοῦσα, μὴ μολύνῃ τινὰ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον καιρὸν καὶ μετὰ μεγίστης αὐτῶν ἐκπλήξεως βλέπουσι τὴν ὑπὸ χλωρώσεως πάσχουσαν νεάνιδα ὑγιεστάτην καὶ εὔρωστον· ἐρωτηθεῖσα δὲ περὶ τοῦ αἰτίου τῆς τοιαύτης ἀναρρώσεως, εἶπεν ὅτι, πίνουσα ἐκ τοῦ ὕδατος ἐκείνου, ᾐσθάνετο τὴν ὄρεξιν καὶ τὰς δυνάμεις αὐτῆς αὐξανομένας.

Μεσημβρινοανατολικῶς μεταξὺ Κυθήρων καὶ Κρήτης κεῖνται τὰ Ἀντικύθηρα ἢ Αἰγιλία (κοινῶς Τσιριγότον), μικρὰ νῆσος κατοικουμένη ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπὸ ποιμένων καί τινων γεωργῶν.

Σμύρνη τὴν 20 Αὐγούστου 1873.

Στέφ. Στάης φαρμακοποιός.

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ LOUIS-CHRYSOSTOME FERRUCCI

Ἐπίτιμον μέλος τοῦ Συλλόγου τῶν Ἀθηνῶν.

Πολλάκις μέχρι τοῦδε οἱ Ἕλληνες διετράνωσαν ὅτι διαφέρουσι κατὰ πολὺ τῶν ἐθνῶν ἐκείνων, ἅτινα παρέχουσιν ἀφορμὰς ὥστε ἡ ἀχαριστία των πρὸς ἄλλα ἔθνη ν' ἀποκαθίσταται παροιμιώδης. Μία τῶν ἀποδείξεων τούτων ἐστὶ καὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἱππότου Louis-Chrysostome Ferrucci, Λουδοβίκου Χρυσοστόμου Φερουκίου ὡς μέλους τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου. Ἡ τιμὴ αὕτη ἔξοχος καθ' ἑαυτὴν ἔχει περισσοτέραν ἔτι σημασίαν, καθόσον μέχρι τοῦδε εἰς εὐαρίθμους ξένους ἀπενεμήθη· οὐχ ἧττον ὅμως εἶνε ἀξία τοῦ διακεκριμένου συγγραφέως τῆς «La scala de la vita» καὶ τοῦ ποιητοῦ ὅστις ἐν τοῖς ὡραίοις αὐτοῦ ποιήμασι ἐψαλε τ' ἀνδραγαθήματα τῶν ἡρώων τῆς Ἑλλάδος, ἐν γένει δ' εἰπεῖν τοσαύτην ἐπεδείξατο ὑπὲρ αὐτῆς συμπάθειαν εἰς πλείστας ὅσας περιστάσεις.

Η ΛΗΣΤΕΙΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ.

Συγγραφεὺς λίαν εὐνοϊκῶς διακείμενος τοῖς Ἄγγλοις, ὁ κ. Taine, ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ «Χρόνῳ» ἔργον, ἰδιαιτέρως μετὰ ταῦτα τυπωθὲν ὑπὸ τὸν τίτλον «*Σημειώσεις περὶ τῆς Ἀγγλίας*», ἐν ᾧ ὑπάρχουσι παντοειδεῖς πληροφορίαι περὶ τοῦ Ἡν. Βασιλείου. Ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου τοῦ καθηγητοῦ τῆς ἐν Παρισίοις σχολῆς τῶν ὡραίων τεχνῶν ἀποδεικνύεται ὅτι οἱ Ἄγγλοι δὲν κατώρθωσαν εἰσέτι ν' ἀπαλλαγῶσι τῆς λῃστείας, ἥτις, ἐδρεύουσα ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τοῦ Λονδίνου μ' ὅλας τὰς προφυλάξεις καὶ τὰ κυβερνητικὰ μέτρα, περιφρονεῖ χάρις εἰς τὴν ἰσχὺν τοῦ διοργανισμοῦ αὐτῆς πάσας τὰς προσπαθείας Ἀσυνομίας δραστηρίας καὶ εὐτόλμου. Οὐδεὶς ἐλησμόνησε τ' ἀπαίσια τῶν *πυγέων* κατορθώματα.

Ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀπόστολος τῶν Κλεπτῶν*» (Edward Wright) πραγματεία, ἣν ἐφέτος ἐδημοσίευσεν ἡ Βρεττ. Ἐπιθεώρησις, παρέχει πολλὰς περιέργους ὅσον καὶ αὐθεντικὰς πληροφορίας περὶ τῶν διαφόρων τάξεων τῶν κλεπτῶν, οἵτινες δυστυχῶς εὑρίσκουσιν ἐν τῇ συνενοχῇ τοῦ ἀχαλινώτου ὄχλου, τοῦ *συρφετοῦ* ἐκείνου ὅστις τόσον ἐπιτυχῶς περιγράφεται ἔν τισι τῶν μυθιστοριῶν τοῦ Δίκενς, τοσαύτην συμπάθειαν, ὥστε ὁ θρίαμβος τῆς δικαιοσύνης ν' ἀποβαίνῃ κατ' αὐτῶν λίαν δύσκολος.

Ὁ κ. Maxime du Camp ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ «οἱ Παρίσιοι, τὰ ὄργανά των, αἱ λειτουργίαι των καὶ ὁ βίος αὐτῶν κατὰ τὸ τελευταῖον *ἡμισυ τοῦ* XIX *αἰῶνος*» ἐποιήσατο τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις ὡς πρὸς τὴν θέσιν πόλεως, ἥτις τοσαῦτα πρόκειται νὰ ὑποφέρῃ ἐκ τοῦ πλεονασμοῦ τῆς πλέον διεφθαρμένης τάξεως τοῦ πληθυσμοῦ της.

Ὡς πρὸς τοὺς Ἀγγλο-Σάξωνας τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν οἱ ἐπίφοβοι αὐτῶν Ku-Kluks πλησιάζουσι κατὰ τὴν θηριωδίαν ἔτι μᾶλλον τοὺς τῆς μεσημβρ. Εὐρώπης ἢ οἱ κλέπται τοῦ Λονδίνου. Αἱ πληροφορίαι τοῦ προέδρου Ὀδ. Γρὰντ ἐπὶ τοῦ θλιβεροῦ τούτου ἀντικειμένου χαρακτηρίζονται διὰ τοσαύτης παρρησίας, ὥστε περιττὸν νὰ τὰς ἐπιβεβαιώσῃ τις.

Ἐν συνόλῳ ὁ ἀμερόληπτος παρατηρητὴς τεκμαίρεται πανταχόθεν ὑπὸ ποικίλα σχήματα τὰς ἀπαισίας κλίσεις, αἵτινες ἀποκατέστησαν μέχρι τοῦδε ἀδύνατον πᾶσαν σπουδαίαν πρόοδον τῆς ἀνθρωπότητος. Ὁ Ναπολέων τὸ ἐνόει κάλλιστα, ὁπόταν ἔγραφε πρὸς τὸν Ἰωσὴφ Βασιλέα τῆς Νεαπόλεως: «Οἱ λαοὶ δὲν διαφέρουσι τοσοῦτον ἀπ' ἀλλήλων ὅσον κοινῶς πιστεύεται.»

Δώρα Ἰστριάς.

Ἀκαδημαϊκὴ ἐκλογή.

Οἱ προληπτικοί, οἵτινες ἀποκλείουσι τὰς γυναῖκας τοῦ παραδείσου τῆς παιδείας καὶ τοῦ διανοητικοῦ βίου, ὁσημέραι ἀποχωροῦσιν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Οὕτως ἐν τῇ πάλαι *Μεγάλῃ Ἑλλάδι* εἰς Σὰν-Σεβέρον (San Severo) ἡ κυρία Δώρα Ἰστριὰς ἐπωνομάσθη *Ὑψηλὴ Προστάτρια* (Alta protetrice) τοῦ Ateneo garganico τῶν γραμμάτων, τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν.

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ
ΤΟΥ ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ ΦΙΛΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΟΜΗΡΟΥ
ΕΟΡΤΗ.

—

Ἀληθῶς ἡ τῆς 7ης τοῦ μηνὸς τούτου Κυριακὴ ὑπῆρξεν ἡμέρα χαρμόσυνος διὰ τὸν ἐκλεκτὸν κόσμον τῆς Σμύρνης. Τὴν ἡμέραν ταύτην, καθὸ πρώτην τοῦ μηνὸς 8βρίου Κυριακήν, ἐτελέσθη συνῳδὰ τῷ Κανονισμῷ αὐτοῦ ἡ ἑορτὴ τοῦ ἐν Σμύρνῃ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ὁμήρου μεθ' ἁπάσης τῆς δεούσης μεγαλοπρεπείας καὶ λαμπρότητος. Τὸ οἴκημα, ἐν ᾧ ὁ Σύλλογος, ἔωθεν μυρτοστόλιστον ἀνέμενε τὴν χορείαν τῶν φιλοπροόδων καὶ φιλομούσων ἑορταστῶν, ἥτις ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ ἠκροᾶτο τῆς θείας μυσταγωγίας, τελουμένης παρὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σμύρνης ὑπὲρ ὑγείας τῶν ζώντων καὶ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κεκοιμημένων ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου.

Ἐν τῷ ναῷ ὑπὲρ τὴν ὥραν ὡμίλησεν ὁ ἱεροκῆρυξ καὶ ἀρχιδιάκονος τῆς Α. Σ. κύριος Π. Δανιηλίδης λόγον, τὸν ὁποῖον πράγματι λυπούμεθα διότι τὰ στενὰ τοῦ φύλλου ἡμῶν ὅρια δὲν ἐπιτρέπουσι νὰ καταχωρίσωμεν, λόγον πληρέστατον φιλογενείας καὶ Χριστιανισμοῦ, δι' οὗ ἐξέθεσε τὸ τί μέχρι τοῦδε κατώρθωσεν ὁ Φιλεκπ. Σύλλογος καὶ τὸ τί ὀφείλει νὰ κατορθώσῃ. Κατώρθωσε α'.) νὰ συναγάγῃ ἀπὸ τῶν ὁδῶν περὶ τὰ ἑκατὸν πάμπτωχα καὶ ἐγκαταλελειμμένα παιδία, εἰς ἃ χορηγεῖ τροφὴν νοεράν, καὶ β'.) νὰ ἱδρύσῃ σχολεῖα τοῦ λαοῦ, ἐν οἷς τοσοῦτοι τῆς ἐργατικῆς τάξεως πολῖται, τῆς τε ἀνδρικῆς καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, συνερχόμενοι οὐχὶ μόνον ἀρύονται γνώσεις τῆς θρησκείας καὶ τῆς προγονικῆς ἱστορίας, ἀφ' ὧν καὶ ἀναπτύσσονται καὶ μορφοῦνται, ἀλλὰ καὶ μανθάνουσι ν' ἀναγινώσκωσι, νὰ γράφωσι, ν' ἀριθμῶσιν, ἃ μαθήματα, ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἑκάστῳ ἀνθρώπῳ, ἕνεκ' ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτῶν περιστάσεων δὲν ηὐτύχησαν νὰ ἠξεύρωσιν. Ὀφείλει δὲ νὰ ἐπιδιώξῃ ὁ Σύλλογος τὸ νὰ καταστῇ τηλικοῦτος, ὥστε τὰ εὐεργετήματά του ταῦτα νὰ μὴ περιορίζωνται μόνον ἐν τῷ στενῷ τῆς Σμύρνης ὁρίζοντι, ἀλλὰ νὰ ἐπεκτείνωνται καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Ἀνατολήν, ἧς δικαίως καὶ ὀρθῶς ὀμφαλὸς ἡ πόλις αὕτη ἀποκαλεῖται.

Τὴν 10 1)2 ὥραν ἀπολυθείσης τῆς ἐκκλησίας, ἡ Α. Σ. μετὰ τοῦ περὶ Αὐτὴν ἱεροῦ Κλήρου, πολλῶν ἐκ τῶν ἐνταῦθα ἐπισημοτήτων καὶ ἰδίως τῆς Α. Ε. τοῦ Ἕλληνος Προξένου κυρίου Τριανταφύλλη μετὰ τῆς συνοδείας του, τῶν μελῶν τοῦ Συλλόγου, τοῦ θιάσου τῶν ἐνταῦθα καθηγητῶν καὶ διδασκάλων, τῆς Διευθυντρίας τοῦ Μεγ. Ἐθν. Παρθεναγωγείου καὶ πολλῶν ἄλλων ἀξιοτίμων πολιτῶν, μεταβᾶσα εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Συλλόγου, ἔψαλεν ἐκτενῆ ὑπὲρ τῆς προόδου αὐτοῦ, μεθ' ὃ ὁ Γυμνασιάρχης τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς κ. Ξανθόπουλος ὡμίλησε περὶ τῆς Ἰλιάδος ἐν γένει καὶ ἰδίως περὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἥρωος αὐτῆς Ἀχιλλέως, ἀνάλυσιν σύντομον μὲν ἀλλὰ καὶ περιεκτικὴν καὶ ἐξαίρετον ποιησάμενος τοῦ Ὁμηρικοῦ τούτου ἔπους, μετὰ διδακτικωτάτων τινῶν παρεκβάσεων.

Τὸν κ. Ξανθόπουλον ἐκθύμως χειροκροτηθέντα διεδέχθη ὁ ἀσκληπιάδης κύριος Α. Καλλιγᾶς, ὅστις ἀπήγγειλεν ἐμμέτρως προσλαλιὰν πρὸς τὸν παλαίτατον τῆς Σμύρνης υἱόν, μονονουχὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀκροατῶν προκαλέσασαν καὶ ζωηρῶς δὶς χειροκροτηθεῖσαν.

Ἡ ἑορτὴ διήρκεσεν ἀκριβῶς μέχρι τῆς μεσημβρίας, καθ' ἣν τὸ ἀκροατήριον πληρέστατον εὐφροσύνης καὶ συγκινήσεως διελύθη.

ΑΝΘΗ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ.
ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ
Μ. Δ. Σ.

«Ὦ λύρα, ἂν ποτε κανεὶς τὰ ἄνθη σου ζητήσῃ
κ' ἐν μέσῳ τόσων φύλλων σου κανὲν δὲν ἀπαντήσῃ,
ἂς σχίσῃ τὴν καρδίαν μου... εἰς κύπελλον δακρύων
βλαστάνει τῶν ἀληθινῶν ἐρώτων μου τὸ ἴον......»

ΑΣΜΑ 1.
Ο ΦΟΡΟΣ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ.

Μ' ἄνθη καὶ φύλλα στέφονται τῶν δένδρων μας οἱ κλῶνοι,
ἐνόσῳ Ἔαρος πνοὴ τὴν φύσιν βαλσαμόνει.
Τὸ δένδρον τῆς καρδίας μας στολίζει παρομοίως
μ' ἄνθη καὶ φύλλα εὔχροα ὁ νεαρός μας βίος.
Ὦ λύρα τῶν νεανικῶν ἐλπίδων καὶ ὀνείρων,
ἀνθέων ἂς σκορπίσωσι τὰ ᾄσματά σου μῦρον,
διότι καθὼς πίπτουσι τὰ ἄνθη ἐκ τῶν κλώνων
κ' ἐπὶ τῶν δένδρων μένουσιν ὠχρὰ τὰ φύλλα μόνον,
ὁμοίως καὶ τὰ ἔτη σου ἰδοὺ φυλλορροοῦσι,
καθὼς ἐκεῖνα καὶ αὐτὰ ὀλίγον διαρκοῦσι.
Ἄνθη! τὸ ὑπερήφανον νὰ στέψω μέτωπόν της
μὴ ρεύσωσι τὰ δάκρυα τῶν θείων ὀφθαλμῶν της!
Πρώτην Αὐτὴν ἠγάπησα, ὅτε μικρὸν παιδίον
τῶν ἐθνικῶν μας ἤνοιξα ἐρώτων τὸ βιβλίον
καί, κλίνων ὡς ἐπὶ βωμοῦ καὶ θυσιαστηρίου,
ἤκουσα ἤχους θελκτικοὺς καὶ γλῶσσαν μυστηρίου.
Ὦ! ἔκτοτε ὁ ἔρως της τὰ στήθη μου φλογίζει
ἡ δὲ πτωχὴ καρδία μου βαρυαλγεῖ κ' ἐλπίζει.
Ἄνθη! πλὴν βλέπω, λύρα μου, καὶ φύλλα σὲ στολίζουν·
ματαίως φλογερὰν χορδὴν οἱ δάκτυλοι ἐγγίζουν·
εἰσὶν οἱ ἦχοί σου νωθροί, χαλαρωμένης λύρας,
ὡς εἰς δεσμώτου ἀσθενοῦς βεβαρυμένας χεῖρας.
Ὦ λύρα, ἄν ποτε κανεὶς τὰ ἄνθη σου ζητήσῃ
κ' ἐν μέσῳ τόσων φύλλων σου κανὲν δὲν ἀπαντήσῃ,
ἂς σχίσῃ τὴν καρδίαν μου.... εἰς κύπελλον δακρύων
βλαστάνει τῶν ἀληθινῶν ἐρώτων μου τὸ ἴον.

ΕΚ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ
ἀνέτειλαν διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ πολυευσπλάγχνου τὸ φῶς, ἡ θρησκεία, ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ παιδεία.

ΠΕΡΙ ΛΑΧΩΡΗΣ.

—

Λαχώρη, ἡ καθέδρα τοῦ ἡττηθέντος παρὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὸ 327 π. Χ. περιφήμου Πώρου καὶ πρωτεύουσα τῆς κατὰ τὸ 1849 συγχωνευθείσης Πεντοποταμίας εἰς τὸ Ἰνδοβρεττανικὸν βασίλειον καὶ ὅλων τῶν ἕως τότε ἐξαρτωμένων πόλεων τῶν Σείκων (α), κεῖται ἐπὶ καλῆς πεδιάδος 70 μίλ. βορειοδυτικῶς τῆς Δελχῆ καὶ 1)4 μιλ. ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Ραβῆ, ἔχουσα τείχη ἰσχυρὰ μετὰ βαθείας τάφρου καὶ προμαχώνων, οἵτινες σχηματίζουσι γραμμὴν 1 1)2 μιλίου· περιβάλλεται δὲ ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων καὶ παραδείσων καὶ ἀριθμεῖ 95,000 κατοίκους, οἵτινες ἐργάζονται βάμβακα, ἐριούφάσματα, ὅπλα καλὰ καὶ ἐμπορεύονται. Στρατιωτικῶς εἶνε σπουδαία διὰ τὴν ἀσφαλῆ στρατηγικὴν θέσιν της. Καίτοι δ' ἐκπεσοῦσα τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος, ἣν εἶχεν ὡς πρωτεύουσα τῶν μεγάλων Μογγόλων, καὶ κατέχουσα ἤδη μόνον τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς ποτὲ ἐχούσης 2 μίλια μῆκος καὶ 1—2 ἑκατομμύρια κατοίκων, εἶνε εἰσέτι μία τῶν σημαντικωτέρων πόλεων τοῦ Ἰνδοστάν. Ἐπὶ τῆς βορειοδυτικῆς γωνίας ἵσταται ἐπίσης ἡ ἀκρόπολις, ἥτις περιέχει μεγάλας ἀποθήκας καὶ ἐργοστάσια πολεμικά. Ἡ Λαχώρη ἐξέχει τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἀσίας διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν γαιῶν καὶ ἔχει ὁδοὺς στενωπὰς ἀλλ' ἐπιμήκεις καὶ εὐθείας, λιθοκτίστους οἰκίας, ἐπισκεπτομένας ἀγοράς, πολλοὺς ξενῶνας κερβανίων, πολυπληθῆ παλάτια, Μαυσωλεῖα, ναοὺς Τουρκικοὺς καὶ Ἰνδικούς, ἁγίους τάφους, προσκυνητήρια καὶ πολλὰ ἄλλα μεγαλοπρεπῆ κτίρια ἀρχαίου χρόνου. Μεταξὺ τῶν τελευταίων προσοχῆς ἄξιον εἶνε ἰδίως τὸ παρὰ τοῦ Ἀουρὲν Τζάϋβ κτισθὲν αὐτοκρατορικὸν τζαμίον ἔχον 4 μιναρέδες καὶ ᾠκοδομημένον ἀπὸ ἐρυθροὺς ψαμμοειδεῖς τετραγώνους λίθους. Τὸ κύριον δὲ αὐτοῦ κτίριον μετεποιήθη εἰς πυριταποθήκην ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως τῶν Σείκων. Τὸ Σιὰχ Δουρὰ ἢ τὸ Μαυσωλεῖον τοῦ αὐτοκράτορος Δζεχαγκὶρ ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ραβῆ κείμενον, τετράγωνον κτίριον, ἔχει 70 ποδ. ὕψος καὶ εἰς τὰς 4 γωνίας μιναρέδες ᾠκοδομημένους ἐναλλὰξ ἐκ μαρμάρου καὶ ἐρυθροῦ γρανίτου λίθου καὶ χρησιμεύει μέχρι τοῦδε ὡς στρατών. Τὸ ἀρχαῖον μεγαλοπρεπὲς παλάτιον τῶν μεγάλων Μογγόλων, κατόπιν δὲ ἡ ἕδρα τοῦ Ρενδ-σὶτ-Σίγγ, Σαμούμ-Βαρδῆ καλουμένου, πρὸς ὃ πλατεῖα μαρμάρινος στοὰ ἄγει. Εἰς τὰς περιφημοτέρας εὐφυεῖς ἰχνογραφίας ἀνήκει ὁ κῆπος τοῦ Δζεχαγκίρ, καλούμενος Σιαλιμάρ, ὅστις σύγκειται ἐκ τριῶν ἐξωστῶν ὑψουμένων ἀλλεπαλλήλως καὶ διαπεραται ὑπὸ ὑδραγωγείου ἐρχομένου μακρόθεν, ἐξ οὗ ἀναπηδῶσι 450 πηγαί. Ἡ πόλις ἔχει διάφορα σχολεῖα τῆς κυβερνήσεως πρὸς μόρφωσιν τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἀνωτέρας τάξεως, ἰδίως δὲ ἀκαδημίαν μὲ 550 μαθητάς.

Ἡ Λαχώρη ἦτο μέχρι τοῦ 1008 πρωτεύουσα τῆς ἀρχαίας αὐτόχθονος Ἰνδοφυλῆς, ἀκολούθως τῶν πρώτων Μωαμεθανῶν κατακτητῶν τῆς Ἰνδίας, τῶν Γασνεβίδων (Ghas-newiden), κατόπιν τῶν Γχουρίδων (Ghuriden)· ἐκυριεύθη δὲ καὶ ἐλαφυραγωγήθη τὸ 1225 ὑπὸ τοῦ Κοβαρισμιὲρ Δζελαλεδὶν Μανκβερνὴ (Choswaresmier-Dschelaleddin-Mank-berni), ὡς καὶ τὸ 1241 ἀπὸ τοὺς Μογγόλους ἐπὶ τῆς κυριαρχίας τοῦ Τουρμὴ Χιρὶν Χὰν (Turme Khirin Khan). Τὸ 1525 κατελήφθη ὑπὸ τοῦ σουλτάνου Βαβούρ· ἔκτοτε δ' ἀνῆκεν εἰς τὸ βασίλειον τῶν μεγάλων Μογγόλων καὶ συνημιλλᾶτο μετὰ τῆς πόλεως Δελχῆ. Κατὰ τὸν 17—18 αἰῶνα ἦτο μία τῶν μεγαλοπρεπεστέρων πρωτευουσῶν πόλεων αὐτῶν· ἐπὶ ταύτης τῆς ἐποχῆς ἐγένοντο οἱ μεγαλοπρεπεῖς κῆποι· οἱ χειρώνακτες καὶ τεχνῖται τῆς Λαχώρης ἦσαν οἱ περιφημότατοι· διὸ καὶ εἰς τὰς ἐκεῖ πανηγύρεις συνέρρεον οἱ ἔμποροι ὅλων τῶν ἐθνῶν. Ἀλλὰ μετὰ τὴν πτῶσιν τῆς αὐτοκρατορίας ἡ μεγαλοπρεπὴς αὕτη πόλις κατηρημώθη καὶ μόλις διετηρεῖτο ἀκόμη ὁπωσοῦν καλῶς ὡς πρωτεύουσα τῶν Σείκων, εἰς ὧν τὰς χεῖρας περιῆλθε κατὰ τὸ 1764. Τὸ δὲ 1846 κατελήφθη ἡ πόλις, ἡ ἀκρόπολις καὶ μέρος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ παλατίου ὑπὸ τοῦ Βρεττανικοῦ στρατοῦ, ἔνθα εἰς τὰς 9 Μαρτίου ὑπεγράφη συνθήκη μεταξὺ τοῦ Μαχαραδσιὰ Δελὶβ Σίγχ (Dhulib-Singh) καὶ τῆς Βρεττανικῆς ἀρχῆς. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πολέμῳ τῆς Πεντοποταμίας προεκηρύχθη ἀμέσως τῇ 29 Μαρτίου 1849 ἡ κατάργησις τῆς δυναστείας Σὶγχ καὶ ἡ συγχώνευσις τῆς Λαχώρης ὡς καὶ ὅλης τῆς Πεντοποταμίας εἰς τὸ Ἰνδοβρεττανικὸν βασίλειον.

Ὁ Ἰωάννης Μαρτῖνος Χόνιγγ Βέργερ ἐκ Τρανσυλβανίας, διαμείνας ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ ἔτη μέχρι τῆς Ἰνδοβρεττανικῆς κατοχῆς ὡς ἰατρὸς τῶν ΑΑ ΜΜ. Ρὲνδ-σὶτ-Σίγγ, Καρὲκ Σίγγ, Ρανὴ Τσεντκοὺρ Σὶρ-Σίγγ καὶ Δελὶβ Σίγγ, ἀφηγεῖται περὶ τῆς χώρας ἐκείνης πολλὰ καὶ περίεργα ὑπὸ φυσικοϊστορικὴν καὶ ἰατρικὴν ἔποψιν. Ἐκ τούτων ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς· α. σύντομον περιγραφὴν τῶν ἰδιαιτέρων ἐθίμων τῶν κατοίκων τῆς ἀνατολικῆς Ἰνδίας, τὴν ἐτυμολογίαν τῆς λέξεως Σίγγ (Sing) καὶ τινας εἰκόνας αὐτῶν. Σίγγ σημ. γενναῖον πολεμιστὴν ἢ ἥρωα, ἦσαν δὲ ἐν γένει πολεμικὸν ἔθνος οἱ Σεῖκοι ἢ Κάλτσαι. Οἱ Σεῖκοι εἰσὶν ἀνακαινισταὶ Ἰνδοί. Κυρίως πατρὶς αὐτῶν εἶνε ἡ Πεντοπόταμος χώρα (Πενδσιάβ) (α)· ἐν τούτοις ἐξηπλώθησαν δυτικῶς τοῦ Ἰνδοῦ πρὸς Πεσαβέρ, βορείως εἰς τὸ ὄρος πρὸς Κασεμὶρ κτλ., ἀνατολικῶς ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ Σετλεδὶκ πρὸς Ἰνδοστάν. Ἡ θρησκευτικὴ αὐτῶν βίβλος καλεῖται Γρανδσαχὲβ καὶ εἶνε γεγραμμένη μὲ ἴδια στοιχεῖα τοῦ ἔθνους τούτου, μὲ τὸ καλούμενον Γουρμακὶ ἀλφάβητον. Ἄλλως ἔχουσι μετὰ τῶν Ἰνδῶν τινα κοινά· οὕτω π. χ. τὴν πυρὰν τῶν νεκρῶν, τὴν λατρείαν τοῦ γένους τῶν βοῶν· διὸ καὶ ὡς ἁμάρτημα ἐθεώρουν τὴν παρὰ τῶν Ἄγγλων σφαγὴν τῶν ἁγίων τούτων ζώων παρ' αὐτοῖς. Οἱ Σεῖκοι καὶ ἄλλαι φυλαὶ τοῦ Ἰνδοῦ εἰσὶ κρεωφάγοι καὶ μάλιστα τρώγουσι τὸ παρ' Ὀθωμανοῖς καὶ Ἰουδαίοις ἀπηγορευμένον χοίρινον κρέας· ἀπαγορεύεται μόνον ὁ καπνὸς αὐτοῖς· φέρουσι δὲ μακρὰν κόμην, ἣν ἐπιμελῶς περιποιοῦνται ἀλείφοντες συνεχῶς μετὰ πηκτοῦ γάλακτος· ἀκολούθως πλύνοντες καὶ κτενίζοντες αὐτὴν περιτυλίσσουσιν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς των· ἐπ' αὐτῆς δὲ δένουσι τὴν δελὰρ (εἶδος τιάρας, *σαρίκι)*, ἥτις σύγκειται ἐκ μακρῶν καὶ στενῶν λινῶν τεμαχίων, ὧν τὰ ἄκρα εἰσὶ λεπτὰ καὶ

(α) Σεῖκοι ἢ Σὶγξ καὶ Σάϊξ εἶνε θρησκευτικὴ ἑταιρία εἰς τὴν βόρειον Ἰνδίαν, ἐν τῇ Σανσκριτικῇ γλώσσῃ Sikocha. Σίκσια σημαίνει μαθητὴς ἢ νεανίας. Θεμελιωτὴς ταύτης ἦτον ὁ Νανάκ, Ἰνδὸς ἐκ τῆς φυλῆς τῶν Ρασβούτων, γεννηθεὶς τὸ 1409 εἰς Ταλβανδὶ χωρίῳ ἀνατολικῶς τῆς Λαχώρης.

(α) Ὁ Ἰνδὸς ποταμός, ὁ Πενδινὰδ ἢ Πενδσιού, ὁ Ἡσύδριος τανῦν Σετλεδίκ, ὁ Σελὶμ καὶ ὁ Βογάχ.

χρυσοκέντητα· σχηματίζει δὲ ὁ τῆς κεφαλῆς στολισμὸς αὐτῶν μετὰ τῆς περιτετυλιγμένης κόμης εἶδος περικεφαλαίας· οἱ εὐποροῦντες ἐπιδένουσι καὶ χρωματιστὸν μετάξινον μανδύλιον μὲ χρυσοκέντητα ἐπίσης ἄκρα, ὡς βλέπομεν εἰς τὰς ἑπομένας τέσσαρας εἰκόνας. Τοὐναντίον οἱ Ἰνδοὶ φέρουσι κόμην μικροτέραν καὶ προεξέχουσαν τοῦ ἁπλοῦ δεσίματος τῆς κεφαλῆς των, ὡς φανήσεται εἰς πίνακα 4ον ἡ εἰκὼν τοῦ Ραδσιὰ Δινανάτ. Ἐκτὸς τούτου γνωρίζονται προσέτι οἱ Ἰνδοὶ καὶ αἱ διάφοροι αὐτῶν φυλαὶ ἀπὸ τὰ ποικίλα σημεῖα, ἅτινα ποιοῦσι διὰ λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος ἐπὶ τοῦ μετώπου, μεσοφρύου καὶ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ὅπως εἰς πίνακα 3 καὶ 4 διακρίνονται καλῶς ἐπὶ τοῦ μεσοφρύου τοῦ Μαχαράδζα Γκουλὰ ὁ Σίγγ, Ράδζα Τέψκ Σίγγ καὶ Ράδζα Δινανάτ. Ὁ χρωματισμὸς γίνεται ἀνὰ πᾶσαν πρωΐαν μετὰ τὸ λουτρὸν ἐν καιρῷ τῆς προσευχῆς.

Αἱ εἰκόνες αὗται εἰσὶν ἀντίτυπα πιστὰ καλῶν τεχνιτῶν Ἰνδῶν· ὁ δὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἀκτινοειδὴς στέφανος, ὅντινα φέρουσι, σημαίνει παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς τὴν βασιλικὴν ἀξίαν. Καταχωρίζομεν δὲ τὰς εἰκόνας ταύτας οὐ μόνον διὰ τὸ περίεργον, ἀλλὰ καὶ διότι θέλει γίνει ἱστορικὸς λόγος περὶ τούτων· πρὸς κατάληψιν δὲ εὐκολωτέραν τὰς διαιροῦμεν εἰς τοὺς ἀκολούθους πίνακας.

ΠΙΝΑΞ 1.

Μαχαράδζα (βασιλεὺς) Ρενδ-σὶτ-Σίγγ.

Μαχ. Καρρὲκ Σιγγ Κουρ (διάδοχος).

Μαχ-Σὶρ-Σίγγ.

Νονεχὰλ-Σίγγ. (ἀκολουθεῖ).

Ὁ Τάκινθος πρὸ ὀλίγου ἐφαίνετο οὐδὲν ἐννοῶν ἢ ἀκούων. (σελ. 52).

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ ὑπὸ Μ. Γ. Παλαμάρη.

(Συνέχ. ἀπὸ σελ. 298 τοῦ Δ'. τόμ.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἡ εἰς τὸν πρωινὸν περίπατον κακὴ συνάντησις.

Κατὰ τὴν αὐτὴν πρωΐαν τῆς 1ης Μαΐου ἡ ἡσυχία τοῦ χωρίου Βουονκονδέντου ἐταράχθη ὑπὸ συμβάντος, ὅπερ φαίνεται κατὰ πρῶτον μηδεμίαν ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν ταύτην. Ἀλλ' ἐν τοσούτῳ, ἐπειδὴ τὸ συμβὰν τοῦτο ἐξήσκησεν ἐπὶ τῆς μελλούσης πορείας της μεγάλην ἐπιρροήν, ὀφείλομεν νὰ διηγηθῶμεν αὐτὸ ἐνταῦθα.

Ὁ Δὸν Βλάσιος, ὃν οἱ κάτοικοι τοῦ Βουονκονδέντου ὠνόμαζον «ὁ κύριος Δήμαρχος,» ἦτον ὁ πρῶτος ἄρχων τῆς κοινότητος. Οἱ δήμαρχοι ἐξετέλουν τότε καθήκοντα ἀστυνόμων καὶ δικαστῶν, ὅπερ ἔδιδεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ἀρκετὰ εὐρεῖαν μὴ ἐξερχομένην ὅμως τῶν ὁρίων τοῦ χωρίου τῆς ἢ κωμοπόλεως. Ἐντεῦθεν προῆλθεν ἡ κατὰ τὸν ιζ'. αἰῶνα, ἐποχὴν ταραχῶν καὶ πολέμων, διοικητικὴ χαλάρωσις καὶ τὸ ἀνίσχυρον τῶν νόμων ἐνώπιον τῆς βίας τοῦ αὐθαιρέτου· μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Σιέννης, κατακτηθεῖσαν ὑπὸ τῶν Φλωρεντινῶν, οἱ τοὺς νόμους ἀντιπροσωπεύοντες οὐδαμῶς ἐνόουν τὴν ἀποστολὴν αὐτῶν. Ὁ δὸν Βλάσιος ὡμοίαζε κατά τι αὐτούς.

Δὲν λέγομεν ὅτι ὁ δὸν Βλάσιος ἦτο κακὸς ἄνθρωπος· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οὐδείς ποτε παρεπονήθη κατὰ τῆς διοικήσεώς του ἢ κατὰ τῆς τιμιότητός του· ἀλλ' ἦτον ἄνθρωπος ἀσθενοῦς χαρακτῆρος, ἔχων μὲν μικρόν τινα εὐφυΐαν καὶ ἀσθενῆ γενναιότητα, ἀλλὰ στερούμενος δραστηριότητος καὶ ἐνεργείας, αἵτινες ἦσαν ἀναγκαῖαι μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην.

Ἄλλως τε τὸ ἐξωτερικὸν αὐτοῦ ἀντιπεκρίνετο πρὸς τὸν χαρακτῆρά του. Ἦτο πεντηκοντούτης, ἀρκετὰ μικρόσωμος, χονδρός, πολύσαρκος, μὲ χεῖρας παχείας, μὲ ὁλοστρογγύλους παρειὰς καὶ μὲ μακρὰν κόμην, ἥτις τὸν ἐδείκνυε νεώτερον παρ' ὅ τι ἦτο· τὸ χεῖλός του ἦτο παχὺ καὶ καθειμένον, ὅπερ σημεῖον ἀγαθότητος ἅμα καὶ ἀδυναμίας· οἱ δὲ ὀφθαλμοί του ἐστεροῦντο ζωηρότητος.

Ὅσοι τὸν ἐγνώριζον ἔλεγον « *εἶνε ἀγαθὸς ἄνθρωπος* » ὅσοι δὲ τὸν ἔβλεπον, « *οὗτος φαίνεται νὰ ἦνε καλὸς ἄνθρωπος.* »

Τὴν πρωΐαν τῆς 1ης Μαΐου 1572 ὁ δὸν Βλάσιος ἐξῆλθεν εἰς περίπατον, ὅπως ἀναπνεύσῃ τὴν πρωινὴν αὔραν. Τὴν νύκτα εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ ἀϋπνίαν, προελθοῦσαν ἴσως ὑπὸ τῆς κατιγίδος, ἴσως καὶ ὑπὸ ἀφθόνου γεύματος, ἠσθάνετο δὲ τὴν ἀνάγκην ν' ἀναλάβῃ τὴν εὐδιαθεσίαν του διὰ τοῦ πρωϊνοῦ περιπάτου.

Διὰ νὰ φαίνηται δὲ ἀξιοπρεπὴς ὁ δὸν Βλάσιος, πολὺ σπανίως ἐξήρχετο μὴ φέρων μεθ' ἑαυτοῦ βιβλίον τι, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅμως σπανίως ἔρριπτε τὰ βλέμματα. Εἶχε λοιπὸν ἓν καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ ποῖον τὸ ὄνομα αὐτοῦ δὲν ἠδυνήθην νὰ μάθω· ἄλλως τε τοῦτο ὀλίγον μᾶς ἐνδιαφέρει.

Ἐβάδιζε λοιπὸν κρατῶν τὸ βιβλίον κλειστὸν καὶ ἀνακαλῶν εἰς τὴν μνήμην του λογαριασμούς τινας τῆς παρελθούσης. Ὅλως δὲ ἀφῃρημένος ἠκολούθει τὴν ἀτραπόν, εἰς ἣν εἶχεν εἰσέλθει, ἄγουσαν αὐτὸν πρὸς τὰ ὄρη δι' ἐβάτου ἀνωμάλου, ἐρήμου καὶ διακοπτομένου ὑπὸ βράχων.

Ὅτε ἐξελθὼν τῶν σκέψεών του ὁ δὸν Βλάσιος παρετήρησεν ὅτι ἦτον ἐν τῷ μέσῳ τῶν βράχων, ἠθέλησε ν' ἀλλάξῃ διεύθυνσιν. Εὑρίσκετο δὲ τότε δύο μίλια μακρὰν τοῦ χωρίου, περίπου ἡμίσειαν λεύγαν.

Καὶ τίς ποτε δὲν ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα τῆς φύσεως; Ἡ φύσις ἔχει τὴν ζωήν, τὴν φυσιογνωμίαν, τὴν γλῶσσαν αὐτῆς, τὰ πάντα δὲ εὑρίσκουσιν ἐν αὐτῇ τὴν φωνὴν καὶ τὸν τόνον αὐτῆς. Ὁ λειμὼν προσκαλεῖ εἰς ἀνάπαυσιν· τὸ δάσος σὲ κράζει καὶ σὲ ὑποβάλλει εἰς μελέτην· οἱ βράχοι γυμνοί, τραχεῖς, ἄγονοι καὶ καυστικοί, μετὰ τῶν ἀνωμαλιῶν των, αἵτινες φαίνονται ὡς κρύπται, καὶ μετὰ τῶν ἀπορρώγων αὐτῶν πλευρῶν ὡς τοίχων εἰρκτῆς, σοὶ λέγουσι « πρόσεξον. »

Ἂν καὶ ὁ δὸν Βλάσιος δὲν εἶχεν οὐδεμίαν ἔμφυτον κλίσιν πρὸς τὴν ποίησιν, ἐνόει ὅμως τὰς ὑπὸ τῆς φύσεως χορηγουμένας ταύτας ἐντυπώσεις καί, ὅτε παρετήρησε τὸ μέρος ἔνθα εὑρίσκετο, ἡ μόνη ἰδέα, ἥτις τῷ ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν, ἦτο ν' ἀποσυρθῇ. Δὲν παρεκίνει αὐτὸν εἰς τοῦτο προφανής τις κίνδυνος, διότι ἦσαν μὲν τὰ περὶξ ἔρημα καθὼς καὶ ἡ ἀτραπός, ἀλλ' οὐδὲν ἐπίφοβον πρόσωπον διεκρίνετο μακρόθεν· ἄλλως τε διὰ νὰ προσβάλῃ τις τὸν δὸν Βλάσιον, ὤφειλεν ἐλάχιστα νὰ σέβηται τοὺς νόμους, οὔστινας οὗτος ἀντεπροσώπευε· τοῦτο ὅμως ἦτον ἀπίθανον. Μόνον ἡ θέα ὅλων αὐτῶν τῶν εἰς τὰ ἄκρα τῆς ἀτραποῦ βράχων, ὀρθίων ἢ καὶ κρημνισμένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ· ἡ θέα ξυλίνων σταυρῶν, ἀναμιμνησκόντων ἀρχαῖα ἐγκλήματα· ἡ θεὰ τοῦ χρώματος τῶν βράχων ὑπομέλανος ἢ λευκοφαίου ἀλλὰ ἀμυδροῦ καὶ μελαγχολικοῦ, ἐφ' ὧν ὀλίγαι πλάκες βρύων ἀπεξηραμένων καὶ μεμαραμέναι τινὲς ἐρεῖκαι ἀπέλειπον πενθίμους κηλίδας· τὰ ἀλλόκοτα σχήματα πυγμαίων τινῶν δρυῶν, πεφυτευμένων ἐν μέσῳ τοῦ δάσους, ταῦτα πάντα παρῆγον ἀπαισίαν ἐντύπωσιν προτρέπουσαν εἰς τὴν ἀποχώρησιν. Ὁ δὸν Βλάσιος ἐνέκρινε τὴν γνώμην ταύτην καὶ εὐθὺς ἐστράφη ὀπίσω ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τερπνοτέρους τόπους.

Ἀλλὰ μόλις εἶχε κάμει πεντήκοντα βήματα, ὅτε αἴφνης ὠχρός, τρέμων, ἄφωνος ἐστάθη.

Τὴν στιγμήν, καθ' ἣν προσήγγιζεν ὑπερμεγέθη βράχον προέχοντα ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ καὶ ἀναγκάζοντα αὐτὸν νὰ ἐκκλίνῃ, δύο ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ἕως τότε ἔκρυπτεν ὁ βράχος, ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνώτιον τοῦ δυστυχοῦς διαβάτου.

Οὗτοι εὑρέθησαν τόσον πλησίον αὐτοῦ, ὥστε οὔτε κἂν ἐσκέφθη νὰ φύγῃ. Ἄλλως τε, φεύγων, θὰ ἀπεμακρύνετο ἔτι μᾶλλον τῶν οἰκουμένων τόπων, καθόσον οἱ δύο ἄγνωστοι ἦσαν μεταξὺ τοῦ χωρίου καὶ τοῦ δημάρχου.

Ἀληθῶς εἰπεῖν καὶ γεννιότερος τούτου θὰ ἔχανε τὸ θάρρος του.

Κόμη μακρά, συνεχομένη διὰ κεφαλοδέσμου, μύσταξ εἰς ὀξὺ λήγων, μακρὰ σπάθη καὶ ἐγχειρίδιον ξερεῶς κατασκευασμένον, προσκεκολλημένα ἐπὶ τοῦ ζωστῆρος, δύο μεγάλα πιστόλια κρεμάμενα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ζωστῆρος μεταξὺ τῆς σπάθης καὶ τοῦ ἐγχειριδίου, καὶ ἓν κέρατον πλῆρες πυρίτιδος, πίπτον ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ κρατούμενον ὑπ' ἁλύσου, ταῦτα πάντα καθίστων αὐτοὺς συνοδοιπόρους ὄχι εὐχαρίστους. Ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου των ἄλλως τε ἀντιπεκρίνετο καλῶς πρὸς τὸ σύνολον τοῦ ὁπλισμοῦ των.

Ὁ δὸν Βλάσιος δὲν ἠδύνατο ν' ἀπατηθῇ περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν· εἶχεν ἀπέναντι αὐτοῦ δύο ληστάς.

Δὲν ἠδύνατο ἐπίσης ν' ἀμφιβάλλῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὃν οὗτοι ἐπερίμενον· αὐτὸς μόνος ἦτο ἐν τῇ ἀτραπῷ.

Δὲν ἠδύνατο περιπλέον ν' ἀπατηθῇ ὡς πρὸς τοὺς σκοποὺς αὐτῶν· ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος τῆς ἐμφανίσεώς των ἐδείκνυον τοῦτο ἀρκούντως. Ἀλλ' αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐπεφορτίσθησαν νὰ ἐξαλείψωσι τὰς ἀμφιβολίας του, ἂν ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπῆρχον τοιαῦται.

Ἑνῶ ὁ εἷς τῷ ἔρραττε τὴν διάβασιν, ὁ ἕτερος πλησιάσας αὐτὸν ἔθεσε τὴν στιβαρὰν χεῖρά του ἐπὶ τοῦ ὤμου του.

Ὁ δύστηνος ἐνόμισεν ὅτι ἔμελλον νὰ τὸν σφάξωσιν.

Θάρρος, αὐθέντα, τῷ εἶπεν ὁ εἷς τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων, θάρρος, μὴ φοβῆσθε. Δὲν εἴμεθα φονεῖς, καθὼς ὁ τρόμος ὑμῶν φαίνεται νὰ τὸ ὑποθέτῃ, καὶ δὲν θέλομεν εἰμὴ τὸ καλὸν τῆς ὑμετέρας αὐθεντίας.

— Τότε, ἐψέλλισεν ὁ δὸν Βλάσιος, ὅστις ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην νὰ δείξῃ ὅσον τὸ δυνατὸν μεγαλειτέραν γενναιότητα, τότε . . .

— Τότε, ὀφείλετε νὰ ἐννοήσητε πόσον θὰ ἐθλίβοντο καλοὶ ἄνθρωποι ὡς ἡμεῖς, προξενοῦντες ὑμῖν δυσαρέσκειάν τινα. Τοῦτο ὅμως ἐξαρτᾶται ἀπὸ ὑμᾶς.

— Δὲν σᾶς ἐννοῶ, ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ ὁ δὸν Βλάσιος, θεωρῶν μὲ βλέμμα δειλὸν τὸν ἕτερον, ὅστις δὲν εἶχεν ἀκόμη ὁμιλήσει.

— Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ἐξεφράσθημεν σαφῶς ἢ ὅτι ἡ εὐγενία σας θέλει νὰ περιπαίξῃ δυστυχεῖς ἀνθρώπους ὡς ἡμᾶς.

Ἂς συνεννοηθῶμεν καλῶς. Σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς δώσητέ τι, τὸ βαλάντιόν σας, παραδείγματος χάριν, πρὸς ἐνθύμισιν . . .

Ὁ δὸν Βλάσιος ἐδίστασεν ὀλίγας στιγμάς· ἔρριψε τὰ βλέμματά του πέριξ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃ, ἂν διέβαινέ τις, ἀλλ' ὅσον μακρὰν καὶ ἂν ἠδυνήθη νὰ ἴδῃ, οὐδὲν ἄλλο διέκρινεν ἢ ἐρημίαν.

Συγχρόνως ὁ δεύτερος λῃστὴς ἐθώπευε τρυφερῶς τὴν λαβὴν τῆς σπάθης του μειδιῶν μειδίαμα, τὸ ὁποῖον ὁ δὸν Βλάσιος εὗρεν ἀποτρόπαιον.

— Ἐλπίζομεν ὅτι θὰ φανῆτε λογικός· εἴμεθα βιαστικοὶ καὶ ἔχομεν νὰ κάμωμεν πολὺν δρόμον· δὲν θὰ θελήσητε νὰ μᾶς ἀργοπορήσητε, ἐννοοῦντες καλῶς πόσον ὁ καιρὸς εἶνε πολύτιμος. Καὶ τὰ θωπεύματα, ἅτινα ὁ λῃστὴς ἐπεδαψίλευεν εἰς τὴν σπάθην του, ἠύξανον βαθμηδόν.

Ὁ δὸν Βλάσιος ἠσθάνθη ἑαυτὸν καταβεβλημένον· δὲν ἐδίσταζε πλέον περὶ τοῦ σκοποῦ τῶν κακούργων· ἔβλεπεν ὅτι οἱ ἠθυλόγοι οὗτοι κλέπται ἔμελλον νὰ κατασταθῶσι μειλίχιοι φονεῖς καί, ἐπειδὴ ὅσον φιλάργυρος καὶ ἂν ἦτο δὲν ἐπεθύμει νὰ γίνῃ θῦμα αὐτῶν, ἔτεινε πρὸς αὐτοὺς τὸ βαλάντιόν του.

Τὴν προτεραίαν εἶχε κερδήσει ἀρκετὴν ποσότητα χρημάτων, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχεν ἀποταμιεύσει ἀκόμη· τὸ βαλάντιόν του λοιπὸν ἦτον ἀρκετὰ ἀβρόν.

Ὁ κρατῶν τὸν δὸν Βλάσιον ἐκ τοῦ περιλαιμίου λῃστὴς ἔλαβε τὰ χρήματα, τὰ ἔρριψεν εἰς τὸν κόλπον αὐτοῦ καί, ἀφίνων τότε τὸν ταλαίπωρον ἄνθρωπον μένοντα ἀκίνητον, τῷ εἶπε μετὰ γλυκείας φωνῆς.

— Ἡ εὐγενία σας δύναται νὰ ἔχῃ πεποίθησιν εἰς τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν· ἂν δὲ κατά τι ἠδυνάμεθα νὰ σᾶς φανῶμεν χρήσιμοι, σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ πιστεύσητε ὅτι εἴμεθα ὅλως εἰς τὴν διάθεσίν σας.

— Ἐπὶ πᾶσιν, ἐξηκολούθησεν ὁ σύντροφος αὐτοῦ, ἡ σχέσις ἡμῶν ὑπῆρξε τόσον φιλική, ὥστε μετὰ νέας εὐχαριστήσεως θὰ λάβωμεν τὴν τιμὴν νὰ συναπαντηθῶμεν καὶ ἄλλοτε μετὰ τῆς ἡμετέρας αὐθεντίας.

Μετὰ τοὺς ἀχρείους αὐτοὺς χλευασμούς, οἵτινες ὡς πρὸς τὴν θέσιν τοῦ θύματος ἦσαν σκληρὰ ὕβρις, οἱ δύο λῃσταὶ διῆλθον ὁ μὲν δεξιόθεν, ὁ δὲ ἀριστερόθεν τοῦ δὸν Βλασίου, ἀφίνοντες ἐλεύθερον ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν δρόμον τοῦ χωρίου καὶ ἐγένοντο ἄφαντοι ὄπισθεν τῶν βράχων, σχεδὸν ὅπως εἶχον ἐξέλθει ἐξ αὐτῶν.

Ὁ δὸν Βλάσιος ἔμεινε κατ' ἀρχὰς ἀκίνητος, μόλις τολμῶν νὰ σαλεύσῃ φοβούμενος μὴ ἐπανίδῃ αὐτούς· ὅτε ὅμως μετά τινας στιγμὰς ἐβεβαιώθη ὅτι εἶχον πλέον ἀπομακρυνθῆ, ἐσυλλογίσθη ὅτι τὰ χρήματά του εἶχον ἀναχωρήσει μετ' αὐτῶν· τοῦ δὲ φόβου του καταπραϋνθέντος, ὀργὴ μετ' ἀγανακτήσεως καὶ ἐντροπῆς ἠγέρθη ἐν αὐτῷ· ἡ μόνη δὲ σκέψις αὐτοῦ ὑπῆρξε νὰ ἐκδικηθῇ, νὰ τιμωρήσῃ τοὺς λῃστὰς καί, ἵνα πράξῃ τοῦτο ὅσον οἷόν τι τάχιον, ἔλαβε τὴν διεύθυνσιν τοῦ χωρίου τρέχων ὅλαις δυνάμεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Σκότη καὶ λάμψεις.

Ὁ Ὑάκινθος μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ἰχνογραφήματος τοῦ ἀγνώστου ἔσπευσε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Θηρεσίας, ὅπου εὗρε τὴν Ραφαήλλαν μόνην μετὰ τῆς μητρός της.

— Καὶ ποῦ εἶνε ἡ Νίνα; ἠρώτησεν, ἅμα διέβη τὴν θύραν.

— Βραδύνει ὀλίγον νὰ ἐπιστρέψῃ, ἀπεκρίθη ἡ Θηρεσία· ἐντὸς ὀλίγου ὅμως θὰ ἐπανέλθῃ. Ἀλλὰ τί ἔχεις, τέκνον μου, ἐπρόσθεσεν ἐκπλαγεῖσα ὑπὸ τῆς ταραχῆς αὐτοῦ, εἶσαι λίαν τεταραγμένος . . . . Τί τρέχει λοιπόν;

— Ἐξῆλθε πρὸ πολλῆς ὥρας; ποῦ εἶνε; ἐπανέλαβεν ὁ νέος μὴ προσέξας εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας.

— Δὲν ἠξεύρω· ὑπῆγε νὰ συνάξῃ ἄνθη, δι ὧν νὰ κατασκευάσῃ ἀνθοδέσμας, ἀπεκρίθη ἡ Θηρεσία.

Τί συμβαίνει, Ὑάκινθε; ἠρώτησεν ἡ Ραφαήλλα· μήπως ἔμαθες νεώτερόν τι ἀπὸ τὰ τῆς παρελθούσης νυκτός;

— Ὄχι, ἢ μᾶλλον ναί· εἶδον ἕνα ἄγνωστον ἔχοντα τρόπους ἀλλοκότους.

— Ἐνδεδυμένον ὡς προσκυνητήν;

— Ναί· πῶς τὸ ἠξεύρεις;

— Ἦλθεν ἐδῶ.

— Ἀ! τὸν εἴδατε! Καὶ ἡ μικρὰ τὸν εἶδε;

— Ὄχι, αὐτὴ εἶχεν ἐξέλθει· ἀλλὰ πρὸς τί ἡ ἐρώτησις αὕτη;

— Διότι τὴν γνωρίζει, τὴν ζητεῖ ἴσως· δὲν ἠξεύρω . . .

— Τὴν γνωρίζει! Σοὶ τὸ εἶπεν;

— Ὄχι, ἀλλ' ἔχω ἀποδείξεις.

Τότε ὁ Ὑάκινθος ἐδιηγήθη εἰς τὰς δύο γυναῖκας τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ Φαβίου, τὴν προσοχὴν μεθ' ἧς οὗτος εἶχε θεωρήσει τὸ ἀνάγλυφόν του, καὶ τέλος τὴν ὁποίαν εἶχε κάμει ἀνακάλυψιν τοῦ ἰχνογραφήματος τοῦ ἀγνώστου.

Κάποτε συμβαίνει φράσις τις, φανεῖσα ἡμῖν ἀδιάφορος καθ' ἣν στιγμὴν ἐλαλήθη, νὰ μεταβάλληται βραδύτερον εἰς φωτεινὴν ἀκτῖνα, ὅτε τὸ πνεῦμα ἡμῶν ἐπανερχόμενον ζητεῖ ν' ἀνακαλύψῃ τὸν μίτον τῶν συμβάντων. Αἱ περὶ τῆς Νίνας ἐρωτήσεις τοῦ ἀγνώστου προσέβαλλον ἤδη τὸν Ὑάκινθον, ἐκθέτοντα αὐτὰς λίαν ζωηρῶς.

Ἡ Θηρεσία τὸν ἠκροάζετο ἐν σιωπῇ. Καὶ αὐτὴ ἐπίσης ὀλίγην εἶχεν ἐπιστήτει προσοχὴν εἰς τοὺς λόγους τοῦ προσκυνητοῦ· ἀλλ' ὅ τι ἤδη ὁ Ὑάκινθος ἔλεγεν ἐφώτιζεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν της πᾶν τὸ τέως σκοτεινὸν καὶ ἀκατάληπτον εἰς αὐτήν· αὕτη παρεβάλλε τὰς ὑπὸ τοῦ Φαβίου εἰς τὸν Ὑάκινθον ἀποτανθείσας ἐρωτήσεις πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ ξένου γενομένας εἰς αὐτὴν ἐν καιρῷ τῆς ἐπισκέψεώς του.

Ἐσυγκρινεν αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας, τὰς συνηρμολόγει, ἐποίει ἐξ αὐτῶν ἓν ὅλον, καὶ τὸ ὅλον τοῦτο τῇ ἐπροξένει φρίκην. Ἦτο πλέον φανερὸν εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ ξένος ἐπεθύμει νὰ λάβῃ πληροφορίας περὶ τῆς Νίνας καὶ ὅτι τὰς ἔλαβεν ἐπιτηδείως. Ἀλλὰ τίς ἦτον ὁ ἄνθρωπος οὗτος; ποῖος δεσμὸς ἠδύνατο νὰ συνδέῃ αὐτὸν μὲ τὴν ὕπαρξιν τῆς μικρᾶς Νίνας καὶ ποῖος ἄραγε ἦτον ὁ σκοπὸς τῶν διαβημάτων του;

Τέλος ἔφθασε καὶ ἡ σειρὰ τῆς Ραφαήλλας νὰ ὁμιλήσῃ· αὕτη εἶπεν ὅ τι εἶχε συμβῆ τὴν προτεραίαν κατὰ τὸν περίπατον· ὅτι ἡ Νίνα ἐνόμισεν ὅτι διέκρινε μακρόθεν τὸν μέλανα ἐκεῖνον ἄνθρωπον, καὶ τὸν τρόμον αὐτῆς.

— Θεέ μου! ἀνέκραξεν ἡ Θηρεσία, ἠξεύρες ταῦτα καὶ δὲν μοὶ τὰ εἶχες εἰπεῖ!

— Δὲν ἤθελον νὰ σὲ φοβίσω, μῆτερ, ἄνευ αἰτίας, καθότι καὶ ἐγὼ αὐτὴ δὲν ἔδωκα πολλὴν πίστιν εἰς αὐτά· πρὸς τούτοις τὸ εἶχα εἰπεῖ τὴν νύκτα ταύτην εἰς τὸν Ὑάκινθον.

— Προφανῶς, ἐψιθύριζεν ἡ ταλαίπωρος μήτηρ, ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἐποφθαλμιᾷ ἐπὶ τῆς μικρᾶς· πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῶμεν ἐπ' αὐτῆς· ἀλλὰ τίς ἠξεύρει ποῦ εὑρίσκεται τὴν ὥραν ταύτην!

Βαθεῖα σιγὴ ἐπεκράτησεν ἐπί τινας στιγμάς, ὡσεὶ ἑκάστη τῶν τριῶν τούτων ἀνησύχων καρδιῶν ἐφοβεῖτο μὴ διὰ τῆς ἀνησυχίας αὐτῆς ἐπαυξήσῃ τὴν τῶν δύο ἄλλων. Μετὰ τὴν πρώτην ταραχὴν ἐπῆλθον αἱ ἐπιπλήξεις.

— Ἀπερίσκεπτε, ἔλεγεν ἡ Θηρεσία πρὸς τὴν θυγατέρα της· ἰδοὺ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ νὰ μὴ ἐμπιστεύησαι εἰς τὴν μητέρα σου! Ἂν μοὶ ἔλεγες ταῦτα χθὲς τὸ ἑσπέρας, ἤθελον ἀπαγορεύσει εἰς τὴν Νίναν νὰ ἐξέλθῃ ἢ θὰ τὴν ἠκολούθουν. Ἴσως τῇ συνέβη δυστυχία τις· ἂν ἐγνώριζον ἐγώ, θὰ ἐπρολάμβανον τὰ πάντα! Ἀλλὰ δὲν μοὶ εἶπον τίποτε· μοῦ τὰ ἔκρυπτον . . . .

— Συγχώρησόν μοι, μῆτερ, ἐνόμισα ὅτι ἔπραξα καλῶς, ἔλεγεν ἡ Ραφαήλλα· ἀλλὰ διατί νὰ ἀποθαρρύνησθε; εἶνε ἀκόμη καιρός.

— Ναί! ἀνέκραξεν ὁ Ὑάκινθος, ὅστις πρὸ ὀλίγου ἐφαίνετο οὐδὲν ἐννοῶν ἢ ἀκούων· ὄρθιος παρὰ τὴν τράπεζαν πλησίον τῆς Ραφαήλλας παρετήρει τὸ ἔδαφος ὡς εἰ ὤφειλε ν' ἀναγνώσῃ ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἐξήγησιν τοῦ μυστηρίου, καὶ ἔσειεν ἀπροσέκτως περιστεράς τινας, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἐκ τῆς τραπέζης καὶ αἵτινες, δεδεμέναι ἐκ τῶν ποδῶν, ἦσαν ἀναμριβόλως προωρισμέναι νὰ ἀχθῶσιν εἰς τὴν ἀγοράν.

Ἡ ἐπιφώνησις τοῦ νέου ἀνεκάλεσε τὴν Θηρεσίαν ἐκ τῶν ἀνωφελῶν λόγων εἰς τὴν πρᾶξιν, εἰς τὴν ἀναγκαίαν ἐνέργειαν.

— Τί! ἠρώτησεν αὕτη, τί ἀνεκάλυψες;

— Ναί, ἐπανέλαβεν ὁ Ὑάκινθος· ὁ προσκυνητής, τὸν ὁποῖον εἴδατε, ὁ μαῦρος ἄνθρωπος ὁ ὑπὸ τῆς Νίνας ὀρθείς, ὁ καλλιτέχνης Φάβιος καὶ ὁ ἄγνωστος πρέπει νὰ ἦνε εἰς τῶν γυφτῶν ἐκείνων, οἵτινες ἅπαξ ἤδη ἀφήρπασαν τὸ παιδίον· ἔμαθεν ὅτι αὐτὸ εὑρίσκετο ἐνταῦθα καὶ ἐπανῆλθεν ἵνα τὸ ἁρπάσῃ ἐκ νέου . . .

Ἀλλὰ τί νὰ πράξωμεν; ὁμίλησον, ἀνέκραξαν αἱ δύο γυναῖκες.

— Ἰδού· ἐὰν ἦνε ἀκόμη καιρός, σεῖς μὲν ὑπάγετε, ζητήσατε τὴν Νίναν καὶ ἐπαναφέρετε αὐτὴν πρὶν ἢ τὴν ἀπαντήσῃ ὁ Φάβιος· ἐγὼ δὲ σπεύδω νὰ εἰδοποιήσω τὸν δήμαρχον.

— Ναί, εἶπεν ἡ Θηρεσία· ἀλλ' ἐὰν τὸ παιδίον ἐπανέλθῃ ἐνταῦθα, ἐνῷ τὸ ζητοῦμεν, ἂν τὸ εὕρεν ἤδη ὁ Φάβιος καὶ μᾶς ἐπαπειλεῖ . . . . προτιμότερον εἶνε νὰ ὑπάγῃς πρὸς ἀναζήτησιν τῆς Νίνας· ἡ Ραφαήλλα θὰ ὑπάγῃ μετὰ σοῦ νὰ ἐρωτήσῃ εἰς τὰς οἰκίας τοῦ χωρίου, διότι ἴσως τὸ κοράσιον ἐστάθη νὰ παίξῃ μετά τινος ἄλλου, ἐγὼ δὲ θὰ μείνω ἐνταῦθα προσμένουσα τὴν ἐπιστροφήν του· διότι θὰ ἐπαναφέρητε ἀναμριβόλως τὴν Νίναν μου· ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε μοὶ τὴν δώσῃ ὅπως στερηθῶ αὐτὴν οὕτω. Προσφιλής μοι δυστυχὴς Νίνα! . . . . Ἀλλ' ἰδοὺ αὕτη, ἰδοὺ τὴν ἀκούω. . . . . Νίνα, σὺ εἶσαι;

Καὶ ἡ ταλαίπωρος Θηρεσία ἀκούσασα φωνὴν παιδίου ἔξω εἰς τὴν ὁδόν, ἔτρεξεν εἰς τὴν θύραν· ἀλλ' ἀντὶ τῆς Νίνας εἶδε διαβαίνον ἄλλο τι μικρὸν κοράσιον, τὴν μικρὰν Ἀννουνζιάτην, ἥτις ἔτρεχεν ἄδουσα. Ἡ Θηρεσία ἐστηρίχθη ἐπὶ τοῦ κατωφλίου· διέτρεξε δι' ἑνὸς βλέμματος ὅλην τὴν ὁδόν, ἀλλὰ τὸ τέκνον της δὲν ἐφαίνετο. Ἡ τάλαινα γυνὴ ἔμεινεν ἄφωνος.

Ἡ Ἀννουνζιάτη ἀπεμακρύνετο, ἡ δὲ Ραφαήλλα, τρέξασα ὡσαύτως εἰς τὴν θύραν, τὴν ἔκραξε.

— Δὲν εἶδες τὴν Ἰωάνναν; τῇ εἶπεν.

— Ναί· ἐσυνάζομεν ὁμοῦ τριαντάφυλλα.

— Καὶ τὴν ἄφησες; ποῦ εἶνε τώρα;

— Εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Χίτης· τὴν ἄφησα ἐκεῖ.

— Εἶνε πολὺς καιρός;

— Σχεδὸν μία ὥρα, νομίζω.

Καὶ τὸ παιδίον ἀνεχώρησε.

— Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Χίτης, ἀνέκραξεν ἡ μήτηρ· τὸ ἠκούσατε; ἡ θυγάτηρ μου εἶνε μετὰ τῆς Χίτης. Ἂς σπεύσωμεν πρὸς αὐτήν. ὦ! τώρα πλέον δὲν θὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ ἐμέ· τὸ εὐλογημένον πόσον φόβον μᾶς ἐπροξένησε!

Μὴ περιμείνασα δὲ τὴν ἀπάντησιν ἡ δυστυχὴς γυνή, τόσον τεταραγμένη πρὸ μικροῦ, τόσον ἥσυχος τώρα, ἔτρεξεν ὅσον ἠδύνατο τάχιον διευθυνομένη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς Χίτης.

Μία φράσις, μία λέξις ἤρκεσαν πρὸς κατευνασμὸν τῶν φόβων της. Οἱ τῆς Ἀνουνζιάτης λόγοι ὑπῆρξαν δι' αὐτὴν ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου ἡ διασχίζουσα τὰ νέφη. Ἡ καρδία αὐτῆς, ἐν ᾗ μυρίαι σκέψεις συνεκρούοντο ἀνήσυχοι καὶ ταραχώδεις ὡς τὰ κύματα, ἔβλεπεν ἐν μιᾷ στιγμῇ πίπτουσαν ὅλην αὐτὴν τὴν ταραχὴν καὶ τὴν γαλήνην ἐπανερχομένην.

Ἀλλ' εἰς τὴν θάλασσαν ἡ αἰφνίδιος ἐν μέσῳ τρικυμίας γαλήνη προαγγέλλει κίνδυνον μείζονα· οἱ ἄνεμοι κοπάζουσιν ἐπί τινας στιγμάς· ὁ ναύτης ἐνθαρρύνεται βλέπων τὰ κύματα καταπραϋνόμενα· ἀλλὰ τὸ πρῶτον φύσημα ἐπανελθὸν καθιστᾷ αὐτὰ ἀπειλητικώτερα καὶ τὴν θάλασσαν μανιωδεστέραν.

Ἡ Θηρεσία ἔτρεχεν εἰς την οἰκίαν τῆς Χίτης· ἡ Ραφαήλλα καὶ ὁ Ὑάκινθος τὴν ἠκολούθουν μὴ συμμεριζόμενοι τὴν πεποίθησίν της, ἀλλ' ἔχοντες ἀμυδράν τινα ἐλπίδα. Ἐν τοσούτῳ ὅσον βαθεῖαι καὶ ἂν ὦσιν ἡ ἀπόγνωσις καὶ ἡ ἀθυμία, ἀναθάλλει πάντοτε ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ βαράθρου αὐτῶν κλάδος τις ἐλπίδος, ἐφ' οὗ θέλει τις νὰ προσκολληθῇ.

Ἀλλ' ἐνταῦθα οἴμοι! ὁ κλάδος οὗτος ἔμελλε νὰ θραυσθῇ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δυσμοίρων γυναικῶν.

Ἡ μικρὰ Χίτη ἔπαιζεν εἰς τὸν δρόμον ἐνώπιον τῆς οἰκίας· ἦτο μόνη.

— Ποῦ εἶνε ἡ Νίνα; ἠρώτησαν συγχρόνως ἡ Θηρεσία καὶ ἡ θυγάτηρ της.

— Ἡ Νίνα; δὲν ἠξεύρω. Ἦλθε πρὸ μιᾶς ὥρας, ἀλλ' ἔπειτα ἀνεχώρησε διὰ νὰ συνάξῃ ἄνθη.

— Διατί δὲν ὑπῆγες μαζῆ της; Ποίαν διεύθυνσιν ἔλαβε;

— Πρὸς τὸν ποταμόν, ἐκεῖ πρὸς τοὺς βράχους.

Τοῦτο μόνον ἠδυνήθησαν νὰ μάθωσι, καὶ ἡ πληροφορία αὕτη

ἡ τόσον ἀόριστος καὶ ἀβέβαιος ἦτο νέα ἀπειλή· ἡ πρὸς τὸν ποταμὸν διεύθυνσις ἦτον ὁ δρόμος, ὃν ὤφειλε ν' ἀκολουθήσῃ ὁ ἄγνωστος.

Τότε ἡ Θηρεσία μὲ βῆμα βραδὺ καὶ μὲ καρδίαν συντετριμμένην ἐπανέλαβε τὸν δρόμον τῆς οἰκίας της. Ἡ δυστυχὴς γυνὴ λύπην καὶ συμπάθειαν ἐπροξένει εἰς τοὺς διαβάτας.

— Μῆτερ, τῇ λέγει ἡ Ραφαήλλα, ἐπειδὴ ἠξεύρομεν ποῦ νὰ ζητήσωμεν τὴν μικράν . . . .

Ἐσιώπησε στιγμήν τινα· δὲν ἐτόλμησε νὰ εἴπῃ «ποῦ νὰ εὕρωμεν τὴν μικράν».

— Ἐπειδὴ ἠξεύρομεν ποῦ νὰ ζητήσωμεν τὴν μικράν, ἄφησέ με νὰ ὑπάγω μετὰ τοῦ Ὑακίνθου· ἢ μᾶλλον, ἂς ὑπάγῃ αὐτός, ἐγὼ δὲ θὰ προσμένω αὐτὴν μετὰ σοῦ, μῆτερ, εἰς τὴν οἰκίαν μας· δὲν θέλω νὰ σὲ ἐγκαταλείψω.

— Ἡ Θηρεσία ἔκαμε νεῦμα καταφατικόν· δὲν ὡμίλησε διὰ νὰ μὴ κλαύσῃ. Τέλος ἔφθασε μετὰ τῆς θυγατρός της ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν οἰκίαν των, ἥτις ἐφαίνετο τώρα λίαν ἔρημος· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ νέος ἔτρεχε πρὸς τὴν διεύθυνσιν, ἣν πιθανῶς εἶχε λάβει ἡ Νίνα.

(ἀκολουθεῖ.)

ΔΙΑΦΟΡΟΙ

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 265 Δ'. τόμου).

101. Υἱός, μὴ ἔχων τέχνην ἵνα θρέψῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ, εἶνε κορμὸς ξηρὸς μέχρι ρίζης. (Μένανδρος).

102. Ἡ Θεότης σὲ ἐπροίκισε μὲ ὅπλα ὅπως ἀντέχῃς καὶ κατὰ τῶν δυσαρεστοτέρων σοι συμβαινόντων. Σοὶ ἔδωκε τὸ μεγαλεῖον τῆς ψυχῆς, τὴν δύναμιν, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν καρτερίαν. Ποίησον ὅθεν χρῆσιν αὐτῶν, ἢ, ἂν παραπονῆσαι, ὁμολόγησον ὅτι δὲν ἠξεύρεις νὰ μεταχειρισθῇς τὰ ὅπλα, δι' ὧν σὲ ὡπλισεν ἐκείνη. (Ἐπίκτητ.).

103. Ἂν ἤμην κύκνος ἢ ἀηδών, ἤθελον πράξει τὰ τοῦ κύκνου ἢ τῆς ἀηδόνος. Εἶμαι ἄνθρωπος, ἐπροικίσθην διὰ τοῦ λογικοῦ, τί πρέπει νὰ πράξω; Νὰ αἰνῶ τὸν Πλάστην καὶ ὑμνῶ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ὅπερ θέλω πράξει καθ' ὅλον μου τὸν βίον καὶ ἐξορκίζω τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας ὅπως ἑνώσωσι τὴν φωνὴν των πρὸς τὸν ὕμνον τοῦτον. (ὁ αὐτός).

104. Ὁ νόμος, λαμβανόμενος καλῶς ὑπ' ὄψιν, δὲν εἶνε ἄλλο ἢ νόμος. Ὁ νόμος μὴ λαμβανόμενος ὑπ ὄψιν εἶνε ὁ νόμος καὶ ὁ δήμιος. (Μένανδρος).

105. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς γεννήσεώς σου ἐνησχολοῦντο εἰς τὴν κοιτίδα σου. Ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου σου προετοιμάσου διὰ τὸν τάφον. (Πυθαγόρας).

106. Ἔξωσον τοὺς πόθους, τοὺς φόβους σου, καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον τύραννος διὰ σέ. (Ἐπίκτητος).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

τῆς αὐτοκεφάλου Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου καὶ τινες βιογραφικαὶ σημειώσεις τῶν Ἀρχιεπισκόπων αὐτῆς.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 326 Δ'. τόμ.).

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιλόθεος οὐ μόνον ὡς ἐθνάρχης τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου ἐξεπλήρωσεν ἀξίως τὴν ἀποστολήν του, ἀλλὰ καὶ ὡς ἱεράρχης τῆς πατρίδος του ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ αὐτοῦ σταδίῳ τὰ μάλιστα ἠδοκίμησε. Κάτοχος ὢν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας τῆς ἐποχῆς του καὶ εἰς ἄκρον φιλόμουσος καὶ φιλόκαλος «ἐστόλισε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν μετὰ σχολῶν Ἑλληνικῆς καὶ μουσικῆς διδασκάλων (α)· φιλόπτωχος, ἀφιλάργυρος τὸν τρόπον, γενναῖος τὴν ψυχήν, ἐσέμνυνε τὴν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ τὸ ἀρχιεπισκοπικὸν ὄνομα ὕψωσεν εἰς οὐ τὴν τυχοῦσαν μεγαλοπρέπειαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν πρὸ αὐτοῦ· καὶ τῇ εἰδήσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν τάξεων τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Κύπρου καὶ τὸ ἱερατεῖον εὐπρέπισε.» (β).

Τῷ 1759 παραιτηθέντος τοῦ Φιλοθέου ἕνεκα τοῦ γήρατος καὶ τῶν κατατρυχουσῶν αὐτὸν ἀσθενειῶν καὶ μετ' ὀλίγον ἀποθανόντος διεδέξατο αὐτὸν ὁ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀρχιμανδρίτης Παΐσιος. Ἤδη ἀπὸ τοῦ 1754 συνεπείᾳ προσκλαύσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου Φιλοθέου ὁ ἐτήσιος φόρος τῶν Χριστιανῶν τῆς νήσου εἶχεν ἐν μέρει ἐλαττωθῆ· ἕνεκα δὲ τῆς μετὰ δύο ἔτη συμβάσης ἀνομβρίας καὶ τοῦ ἐπακολουθήσαντος λιμοῦ καὶ λοιμοῦ ἐλαττωθέντος πολὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων, ἐπειδὴ οἱ ὑπολειφθέντες, ὀλίγιστοι ὄντες, δὲν ἠδύναντο νὰ πληρώσωσιν ὁλόκληρα τὰ ἀπαιτούμενα ποσά (γ), ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παΐσιος μετὰ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν προκρίτων ἐγκρίσει καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἀπεφάσισαν νὰ εἰδοποιήσωσιν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὴν τοσαύτην φθορὰν τῶν κατοίκων καὶ νὰ ζητήσωσιν ἔλεος καὶ συγκατάβασιν διὰ τοὺς ὑπολειφθέντας πτωχούς. Ἐπὶ τούτῳ ἐστάλη εἰς Κωνσταντινούπολιν (1760) ὁ μητροπολίτης Κιτίου Μακάριος καὶ ὁ διδάσκαλος Ἐφραίμ· ἀλλὰ πρὶν ἢ ἐνεργήσωσιν ἀγαθόν τι, κακόβουλοί τινες Κύπριοι ἐξαγοράσαντες διὰ χρημάτων ὑπάλληλόν τινα τῆς Κυβερνήσεως ἰσχυρόν, διὰ μέσου αὐτοῦ διέβαλον εἰς τὴν κυβέρνησιν τὸν ἀρχιεπίσκοπον (δ)· αὐτὴ δὲ ἄνευ ἀναβολῆς διέταξε νὰ ἐξορισθῇ, ὅπερ μαθὼν ὁ Παΐσιος κατέφυγεν εἰς Βηρυτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ προεστῶτος τοῦ ὄρους Λιβάνου.

Διέτριβε τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει διδάσκων ἐν οἴκοις εὐγενῶν ὁ ἐκ Κύπρου Ἱεροδιάκονος Κυπριανὸς (ε)· οὗτος πεισθεὶς ὑπὸ τῶν ἐναντίων τῇ προτροπῇ καὶ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπό-

(α) Ἐπ' αὐτοῦ ἦν διδάσκων ἐν Κύπρῳ καὶ ὁ πολλάκις μνημονευθεὶς Ἱεροδιδάσκαλος Ἐφραὶμ ὁ Ἀθηναῖος. — (β) Ἱστορ. Κύπρου σελ. 315.

(γ) Κατὰ τὸν Ἱστοριογράφον Κυπριανὸν ἐκ τῶν μεινάντων οἱ ἱκανοὶ νὰ πληρόνωσι φόρον συνεποσοῦντο μόνον εἰς 7500· τὸ δὲ ἀπαιτούμενον ποσὸν ἦν 10,060 χαρατζοχάρτια.

(δ) Ὅρα Ἀθαναστ. Κ. Ὑψηλάντου ἐκκλησ. καὶ πολιτ. σελ. 385.

(ε) Ὁ ἐν ἔτει 1766 προχειρισθεὶς Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, περὶ οὗ ὅρα Κ. Σάθα Νεοελλην. φιλολ. σελ. 512.

λεως, βιαζομένου ὑπὸ τῆς Πύλης, ἐδέχθη οἰκονομικῶς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν ἄνευ χειροτονίας. Ἐλθὼν δὲ εἰς Κύπρον ὑπὸ χρεῶν καὶ δανείων βεβαρημένος, ἠνάγκασεν οὐ μόνον μοναστήρια καὶ ἐκκλησίας πρὸς ἀπόσβεσιν τῶν χρεῶν του ἀλλὰ καὶ πολλοὺς τῶν εὐπορούντων ἰδιωτῶν καὶ ἐβοηθήθη ἀρκούντως. Ἀλλ' ἕνεκα τῆς παραβιάσεως ταύτης ἐρεθίσας ἔτι μᾶλλον τοὺς διὰ τὴν ἄδικον ἐξορίαν τοῦ Παϊσίου δυσηρεστημένους κατοίκους ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ παραιτηθῇ μετὰ ἐννεάμηνον τοῦ θρόνου Κυβέρνησιν. Ἐν τούτοις οἱ ἀρχιερεῖς ἀνεφέρθησαν ἐπανειλημμένως προσκλαιόμενοι εἰς τὴν ὑψηλὴν Πύλην ὑπὲρ τῶν δυστυχούντων κατοίκων, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ἡ Κυβέρνησις τότε ἠσχολεῖτο εἰς πολεμικὰς παρασκευὰς διὰ τὸν μελετώμενον κατὰ τῆς Ρωσσίας πόλεμον.

Τῷ 1764 ἐλθὼν εἰς Κύπρον διοικητὴς Ὀσμάνης τις, βεβυθισμένος εἰς ὑπέρογκα χρέη διὰ τὰς ἀδρὰς ποσότητας, τὰς ὁποίας προσέφερεν ἐν Κωνσταντινουπόλει πρὸς ἀπόκτησιν τῆς θέσεως ταύτης, ἐγένετο παράπτωτος τραγικῶν σκηνῶν, τὰς ὁποίας ὁ ἱστοριογράφος Κυπριανὸς αὐτόπτης καὶ μέτοχος αὐτῶν περιγράφει οὕτω: «Ὁ Τζήλ Ὀσμάνης, ἀφ' οὗ ἀνέγνωσε τὸ ζάπτι φερμάνι του, παρελθουσῶν τινων ἡμερῶν μετὰ τοὺς χαιρετισμούς, ἐπρόβαλε διὰ τοῦ Δραγομάνου τότε χατζῆ Ἰωσὴρ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τοῖς λοιποῖς, πῶς ἐπειδὴ ἐπεφορτίσθη μὲ πολλὰ πουγγία τὸ μανσοῦπι, ἔκαμνε λογαριασμὸν πῶς, ἂν δὲν ἐλάμβανεν ἀπὸ κάθε ραγιὰν κατὰ τὴν ποσότητα τῶν ἄνωθεν χαρτίων (10,066 χαρατζοχάρτια) ἀπὸ 47 γρόσια, δὲν ἐδύνατο νὰ ἀπαντήσῃ τὰ χρέη του. Οἱ ἀρχιερεῖς ἀπόρησαν εἰς τὸ ζήτημα καὶ ἀπεκρίθησαν ὅτι καθὼς ἐπέρασαν μὲ τοὺς παρελθόντας Μουχασίλιδας ἤλπιζον νὰ περάσουν καὶ μὲ αὐτόν, ἀλλὰ τὸ νὰ ζητᾷ τοιαύτην ποσότητα ἀπὸ τὸν ραγιάν, ἀπὸ τὸ πρὸ ὀλίγου θανατικὸν ὀλιγοστεύσαντα καὶ φεύγοντα, ἦτο πρᾶγμα ἀδύνατον. Πολλάκις ὡμίλησαν περὶ τούτου καὶ ἐδεήθησαν, ἀλλ' αὐτὸς ἄκαμπτος ἄρχισε νὰ φοβερίζῃ πῶς ἤθελεν ἐνοχλήσει μοναστήρια, νὰ πιάσῃ ἀδανίκαις καὶ νὰ παίρνῃ τζερεμέδες διὰ πεῖσμά των. Εἰς αὐτὰ σκοτισθέντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ βλέποντες πῶς μὲ τὰς παακλήσεις οὐδὲν κατορθόνουσιν, ἔστειλαν κρυφίως εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους μὲ ἀναφορὰς εἰς τὴν Πόρταν, ζητοῦντες ἔλεος καὶ φανερόνοντες τὴν ἀμείλικτον ἀπόφασιν τοῦ Τζήλη. Οἱ ἀπεσταλμένοι, ἀγκαλὰ καὶ νὰ ἄργησαν, ἐπροχώρησαν ὅμως διὰ τοῦ Σιλικταράγα εἰς τὸν Βεζύρην καὶ ἔλαβον ἰσχυρὸν φερμάνι, προστάσσον τὸν ρηθέντα νὰ μὴν ἤθελε παρέδῃ τὸ διωρισμένον εἰς τὸ μαχτοῦ φερμάνιν τοῦ τόπου, ἄλλως ἤθελε παιδευθῇ. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ ἐπειδὴ οἱ ἀπεσταλμένοι ἄργησαν, καὶ ὁ Τζήλης δὲν ἡσύχαζε ζητῶν ὑποσχέσεις καὶ ὑπογραφὰς διὰ τὰ ζητούμενα, καὶ νὰ διασκορπισθοῦσιν εἰς τὸν Ραγιάν, ὁ κὼρ Παΐσιος μετὰ τῶν ἀρχιερέων συμβουλευθέντες ἐπῆραν διὰ νυκτὸς τὸν δρόμον διὰ νὰ φύγουσιν, ἀλλὰ διατί ὁ Κιτιέων δὲν ἐφύλαξε μυστικὴν τὴν φυγήν των, ἐπιάσθησαν τὴν αὐγὴν εἰς τὸ Λιοπέτριν εἰς τὸν ποταμὸν λεγόμενον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἡγεμόνος, καὶ ἐφέρθησαν εἰς Λευκωσίαν, ὅπου εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ἐπρόσταξεν ὁ Τζήλης νὰ ἦνε περιωρισμένοι ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς νύκτα καὶ ἡμέραν, φοβούμενος πάλιν νὰ μὴν ἤθελαν φύγῃ τῆς νήσου καὶ νὰ τὸν κατηγορήσουν εἰς τὴν Πόρταν ὡς ἄρπαγα.»

«Ἐφάνη λοιπὸν περὶ τὸ μέσον τοῦ ὀκτωβρίου τῷ αὐτῷ ἔτει βεζὺρ τζουχατάρης μετὰ τοῦ ἄνω εἰρημένου βασιλικοῦ ὁρισμοῦ, καὶ ὁ Τζήλης ἐφαρμακεύθη ἀπὸ τὴν λύπην του. Ἐδιωρίσθη ὅμως ἡ εἰκοστὴ πέμπτη τοῦ 8βρίου νὰ ἀναγνωσθῇ ὁ ὁρισμός· μὲ ὅλον τοῦτο ὄχι μὲ παρρησίαν ἐπὶ ντιβανίου, ἀλλ' εἰς οἰκόν τινα τοῦ σαραγίου σκεπτικῶς, παρόντων μόνον τῶν ὀυλαμάδων τῶν ἀγάδων, τῶν ἐπισκόπων, καὶ ὀλίγων Ρωμαίων καὶ Τούρκων, καθ' ἣν ἡμέραν κατὰ τὴν παλαιὰν συνήθειαν τοῦ τόπου γίνεται συνάθροισις ἐκ πάσης τῆς νήσου τοῦ λαοῦ ἔξωθεν τῆς Λευκωσίας καὶ κοινῶς πανηγύρι τοῦ ἁγίου Δημητρίου λεγόμενον, ὅπου οἱ χωριανοὶ ἀγοράζουσι καὶ πωλοῦσι διὰ τὴν χρείαν τῆς γεωργίας καὶ τοῦ χειμῶνος καὶ συμβιβάζονται μετὰ τῶν χρεωφειλετῶν αὐτῶν, καὶ ἄλλας χρείας των βλέπουσι. Συναχθέντων λοιπὸν εἰς ἀκρόασιν τοῦ ὁρισμοῦ τῶν προειρημένων καὶ ἀναγνωσθέντος, ὁ ἡγεμὼν εἶτα ἤρχισεν ἐλεγκτικῶς νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἀρχιεπίσκοπον, τί βλάβην ἐπροξένησε τοῦ ραγιὰ καὶ τὸν ἐγκάλεσαν εἰς τὴν Πόρταν, ὁ δὲ ἀπεκρίθη, μὴ γένοιτο! ἡμεῖς ἐπροσκλαύθημεν, εἰπών, ζητοῦντες ἔλεος διὰ τὸν πτωχὸν ραγιάν, ἀλλ' ὄχι πῶς ἐγκαλέσαμεν. Μόλις τοῦτο εἶπε καὶ ἰδοὺ ἔξαφνα τὸ ἔδαφος, ἐφ' ᾧ ἱστάμεθα, κατὰ τὸ μέρος τῶν Ρωμαίων (ἤμην γὰρ κἀγὼ παρὼν) ἄρδην ἐγκρεμνίσθη, καὶ ὡς εἰς βάραθρον σκοτεινότατον ἐμπεπτώκαμεν, ἀρχιερεῖς καὶ ὑπηρέται καὶ Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι, καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἄλλοι καὶ τὰ ξύλα τῆς στέγης σωρηδόν, καὶ ὄχι μετὰ ὀλίγης βλάβης καὶ κινδύνου τῆς ζωῆς ἐρρύσθημεν, κατασκονιασμένοι, καταλερωμένοι, κατάστικτοι ὡς θεάματα ἐλεεινά· ἐκεῖθεν ἐλκυσθέντες ἐφέρθημεν εἰς τὴν οἰκίαν. Τίς πονεῖ τὴν πλάτην, τὶς τὸν πόδα ἀλγεῖ καὶ τὶς ἐξ ἐγκάτων ἀναστενάζει· ἄλλος τεθορυβημένος τοῦ φαίνεται νὰ βλέπῃ ἐπικείμενον τὸν θάνατον. Τὸ Ντιβάνι διελύθη, πάντες ἔντρομοι ἔφυγον, καὶ ὁ λαὸς ἀκούσας τὸ συμβὰν καὶ τὸν θόρυβον, νομίσας πανουργίαν τοῦ Τζήλη προετοιμασμένην διὰ νὰ θανατώσῃ τοὺς ἀρχιερεῖς, ἁρματώθη μὲ ξύλα μὲ ἅματα, ἔδραμε μανιώδης εἰς τὸ σαράγιον. καὶ εὑρὼν τὴν πόρταν κλεισμένην ἔδωσε φωτίαν, ἄναψε τὸ σαράγιον, ἐχύθη, ἐφόνευσε τὸν ταλαίπωρον Τζήλην μὲ ἄλλους δεκαοκτὼ ἀνθρώπους του, καὶ ἐδιαγούμισεν ἁρπάσας πᾶν τὸ εὑρεθὲν εἰς τὸ Σεράγι καὶ αὐθεντικὸν καὶ ἐδικόν του καὶ τῶν ἀνθρώπων του . . . ὦ τραγῳδία ἐλεεινή! πάντες ἔμειναν νεκροί, ἄρωνοι εἰς τὸ ἄκουσμα, καὶ σὐλαμάδες καὶ ἀγάδες καὶ ραγιάδες, ἐδυθίσθησαν εἰς ἀθυμίαν καὶ φόβον τοιοῦτον, ὥστε μηδὲν ἄλλο ἐπρόσμενον, εἰμὴ ἄφευκτον τὴν κραταιὰν μάχαιραν εἰς ὅλους πανδημεὶ διὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸ αἷμα τῶν φονευθέντων μὲ ἀντάξιον ὠμότητα.»

Ἄνευ ἀναβολῆς οἱ πρόκριτοι τῶν Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν συνελθόντες ἀπεφάσισαν ἐκ συμφώνου νὰ γράψωσι εἰς τὴν Κυβέρνησιν δικαιολογοῦντες τὰ γενόμενα, διὰ νὰ μὴ ὑποστῶσιν αὐτοὶ τὴν ἐργὴν καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτῆς. Τούτου γενομένου ἐσταλη ἐκ Κωνσταντινουπόλεως νέος διοικητὴς καὶ ἐξετασταὶ διὰ νὰ ἐξετάσωσι καὶ πληροφορήσωσι τὴν Κυβέρνησιν ἂν ἦσαν ἀληθῆ ὅσα ἔγραψαν οἱ κάτοικοι. Μετὰ τὰς γενομένας ἐρεύνας οἱ ἐξεταστὰι

ἐβεβαίωσαν τὴν Πύλην ὅτι τὰ ὑπὸ τῶν ἐντοπίων γραφέντα ἦσαν ἀληθῆ· οὐχ ἧττον ὅμως ἀπεφασίσθη νὰ πληρωθῇ ἡ τιμὴ τοῦ αἵματος τῶν φονευθέντων, νὰ ἀνοικοδομηθῶσι τὰ καέντα μέρη τοῦ σαραγίου καὶ νὰ πληρωθῇ ὑπὸ τῶν κατοίκων Ὀθωμανῶν καὶ Χριστιανῶν τὸ ἐκ τοῦ σαραγίου ἁρπαγὲν ποσὸν τοῦ βασιλικοῦ φόρου. Τὰ δύω πρῶτα ἐντὸς ὀλίγου ἐξεπληρώθησαν· εἰς τὴν πληρωμὴν ὅμως τοῦ φόρου πολλοὶ τῶν ἐν τοῖς χωρίοις Ὀθωμανῶν ἠναντιώθησαν, ἐστασίασαν κατὰ τοῦ ἡγεμόνος καὶ ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν Χαλίλη τινὸς ἐπήρχοντο ἐπανειλημμένως κατὰ τῆς πρωτευούσης Λευκωσίας καὶ ἀπέκλειον αὐτήν, ὅπως ἀναγκάσωσι τοὺς πολίτας νὰ ἀναγνωρίσωσιν ἡγεμόνα τὸν ἀποστάτην. Οἱ ἀρχιερεῖς ἐν τούτοις φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως μὴ ἐνοχοποιηθῶσιν ὁπωσδήποτε εἰς τὴν στάσιν ταύτην, ἐζήτουν τρόπον νὰ φύγωσιν. Ὅθεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος Παΐσιος τῇ εἰδήσει καὶ τοῦ ἡγεμόνος ἐξελθὼν ἐκ τῆς πόλεως ἀγνώριστος καὶ διαφυγὼν τοὺς στασιαστὰς ἀπέπλευσε μετὰ τῶν μητροπολιτῶν Πάφου Χρυσάνθου καὶ Κυρηνείας Χρυσάνθου εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐξιστόρησεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τὰ κατὰ τὴν ἀποστασίαν. Βεβαιωθεῖσα ἡ Πύλη ἀπέστειλεν εἰς Κύπρον τινὰ Ἰβραὴμ-βέην μετὰ δύο πλοίων διὰ νὰ καταστείλῃ τὴν στάσιν· συγχρόνως δὲ ἀπέστειλε καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς μετά τινος Σουλεϊμαν-ἐφένδη, τὸν ὁποῖον διώρισεν ἐξεταστὴν καὶ διάδοχον τοῦ ἡγεμόνος Χαβούζ ἐφένδη. Οἱ ἀρχιερεῖς ἐλθόντες εἰς Κύπρον ἠπάτησαν τὸν ἀποστάτην λέγοντες ὅτι διὰ τὰς ὑπὲρ τῶν κατοίκων προσπαθείας αὐτοῦ ἐνήργησαν παρὰ τῷ βεζύρῃ καὶ ἦλθεν ἐξεταστὴς ἔχων ἐντολὴν νὰ ἐξώσῃ τὸν ἡγεμόνα καὶ ἀντ' αὐτοῦ νὰ διορίσῃ αὐτὸν τὸν Χαλήλ. Ἐπίστευσεν ὁ μάταιος Χαλήλ, καὶ λύσας τὸν ἀποκλεισμὸν ἀφῆκεν αὐτοὺς νὰ εἰσέλθωσιν ἀνενόχλητοι εἰς τὴν πόλιν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν ὀπαδῶν του ἐκλείσθη εἰς τὸ φρούριον τῆς Κυρηνίας· οἱ δὲ ἐλθόντες διὰ νὰ καταστείλωσι τὴν στάσιν, ἰδόντες ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ ἀντιπαραταχθῶσι πρὸς τὴν πληθὺν τῶν ἀποστατῶν, ἔγραψαν εἰς τὴν Κυβέρνησιν νὰ στείλῃ καὶ ἄλλον στρατὸν ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας. Ἐν τούτοις ἐννοήσας ὁ ἀποστάτης ὅτι κατεστρατηγήθη ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέκλεισε πάλιν τὴν Λευκωσίαν. Ὁ νέος ἡγεμὼν φοβούμενος τὸν ἀποστάτην ἠτιᾶτο τοὺς ἀρχιερεῖς ὡς αἰτίους τῆς δεινῆς τῶν πραγμάτων καταστάσεως, ὑπὸ τῆς ὁποίας κινδυνεύει ἤδη καὶ ἡ ζωή του, καὶ διὰ τοῦτο ἐπί τινας ἡμέρας ἐκράτει αὐτοὺς ὁμήρους εἰς τὸ σαράγιον· ἕως οὗ ἐλθὼν ὁ στρατὸς ἐκ τῆς παρακειμένης Καραμανίας κατέβαλε τὴν ἀποστασίαν, καὶ τὸν ἀποστάτην φονεύσας ἀπήλλαξε πάντας τοῦ ἐπικρεμαμένου κινδύνου.

(ἀκολουθεῖ).

ΠΩΣ ΕΥΡΟΝ ΤΟΝ ΛΙΒΙΓΚΣΤΟΝΑ.

(Συνέχεια ἀπὸ σελ. 24).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Διοργανισμὸς τῆς ἐκδρομῆς.

Ἐπειδὴ οὐδεὶς ποτε ἔγραψεν ἀκριβῶς τίνι τρόπῳ ὀφείλει νὰ προετοιμασθῇ τις διὰ παρομοίαν ἐκδρομὴν εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀφρικήν, μ' ἦτο δύσκολον νὰ λάβω τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας· τὴν νύκτα ἑπομένως ἠρώτων ἐμαυτὸν μετ' ἀγωνίας τίνων καὶ πόσων πραγμάτων εἶχον τὴν ἀνάγκην. Τέλος ὁ Σεὶχ Ἀσίδ, ἄνθρωπος ἐπίσημος καὶ πλούσιος ἐκ Ζανζιβάρης, ὅστις εἶχε πέμψει διάφορα κιρβάνια εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐγνώριζε πολλοὺς τῶν ἐμπόρων, ὅσοι καταλύοντες ἐν τῇ οἰκίᾳ του συνδιελέγοντο περὶ τῶν συμβάντων καὶ τῶν κερδῶν των, μοὶ ἔδωκε πληροφορίας περὶ τῶν ἀναγκαιούντων μοι, περὶ τῶν Ἀφρικανικῶν συναλλαγῶν καὶ τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος, ὧν εἶχον ἀνάγκην, περισσοτέρας ἢ ὅσας εἶχα πορισθῆ ἐκ τῶν περὶ Κεντρικ. Ἀφρικῆς βιβλίων κατὰ τὸ διάστημα τριῶν ὅλων μηνῶν. Παρὰ τοῦ γηραιοῦ τούτου καὶ σεβασμίου ἀνδρὸς καθὼς καὶ παρὰ τῶν φίλων αὐτοῦ διαφόρων Ἀράβων ἐμπόρων ὡδηγήθην καὶ ἐνεψυχώθην εἰς τὰ τῆς ἐκδρομῆς μου.

Διὰ τὴν συνοδείαν μου, ἐξ ἑκατὸν ἀνθρώπων συγκειμένην, ἤρκουν διὰ τὸ διάστημα δώδεκα μηνῶν 2000 doti Ἀμεριακανικῶν ὑφασμάτων, 1000 doti κανικῆς (ὕφασμα) καὶ 650 doti χρωματισμένων ὑφασμάτων πρὸς ἀνταλλαγὴν ζωοτροφιῶν. Εἴς τινας χώρας τοῦ ἐσωτερικοῦ τὰ ὑφάσματα εἰσὶν ἐν ἀχρηστίᾳ, ἀντ' αὐτῶν δὲ ἡ ἀνταλλαγὴ ἐπιτυγχάνεται διὰ *χάνδρων*, ἐξ ὧν ἐπρομηθεύθην· ἔμαθα μάλιστα ὅτι φυλή τις προτιμᾷ τὰ λευκὰ τῶν μαύρων, ἄλλη δὲ τὰ μελαψὰ τῶν κιτρίνων, ἄλλη τὰ ἐρυθρὰ τῶν πρασίνων, ἄλλη τὰ πράσινα τῶν λευκῶν καὶ ἄλλη ἄλλως καθεξῆς. Ἔμαθα πρὸς τούτοις ὅτι τὸ σύρμα 5 καὶ 6 ὅμοιον πρὸς τὸ τῶν τηλεγράφων ἐχρησίμευεν ὡς τὸ κάλλιστον εἶδος τῆς ἀνταλλαγῆς. Ἐνῷ δὲ τὰ μὲν *χάνδρα* λογίζονται ὡς χάλκινα νομίσματα καὶ τὰ ὑφάσματα ὡς ἀργυρᾶ, τὰ σύρματα ἔχουσι τὴν ἀξίαν τοῦ χρυσίου. Δέκα *φρασιλὰ* ἦτοι 350 ἀγγλικαὶ λίτραι ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἄραψ σύμβουλος μὲ διεβεβαίωσεν ὅτι ἐξήρκουν. Εἶχον ἤδη ἀνάγκην σκηνῶν, ὄνων, σαγμάτων, σχοινίων, λέμβων, κανναβάσων, κατράμης, βελονῶν, μαγειρικῶν σκευῶν, ὅπλων, φαρμάκων, δώρων διὰ τοὺς ἀρχηγοὺς καὶ μυρίων ἄλλων πραγμάτων

Ἄνθρωπός τις ὀνόματι Ἰωάννης Σόου ἐκ Λονδίνου, ἐσχάτως τρίτος ναύτης τοῦ Ἀμεριακανικοῦ πλοίου «Νευάδα», μοὶ ἐζήτησεν ἐργασίαν· τὸν ἐδέχθην ἀντὶ 300 ταλλήρων κατ' ἔτος καὶ τὸν διώρισα μετὰ τὸν Γουλιέλμον Φάρκουερ, ὅστις ἦτο ἐξαίρετος ναυτικός, λαμπρὸς μαθηματικός, ἰσχυρός, δραστήριος καὶ ἱκανός, ἀλλά, ὅπερ λέγω μετὰ λύπης μου, μέγιστος οἰνοπότης· κατὰ τὴν ἐν Ζανζιβάρῃ διαμονήν μας εὑρίσκετο καθ' ἡμέραν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν· ὁ ἐκδεδιηγημένος αὐτοῦ βίος ἀπέβη αὐτῷ ὀλέθριος, ὡς θέλομεν παρατηρήσει, ἅμα ὡδεύσαμεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ὅ τι ἤδη μ' ἐπησχόλει ἦτο ἡ προετοιμασία καὶ ὁ ἐξο-

πλισμὸς εἴκοσι πιστῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐδοιπορίαν. Ζοχὰρ ὁ πρῶτος διερμηνεὺς τοῦ Ἀμερικανικοῦ προξενείου μ' εἶπεν ὅτι ἤξευρε ποῦ εὑρίσκοντό τινες τῶν πιστῶν τοῦ Σπήκ. Περὶ τοιούτου τινὸς εἶχον σκεφθῆ κ' ἐγὼ αὐτός, μάλιστα περὶ τοῦ Σίδη Μπαράκ Μπομπέη κοινῶς καλουμένου Βόμπεη, ὅστις, καίτοι ἡ κεφαλὴ ἦτο ξύλινος καὶ αἱ χεῖρές του χονδροειδέστατα, ἐθεωρεῖτο ὅμως ὡς πιστότατος τῶν πιστῶν. Διὰ τῆς βοηθείας τοῦ Ζοχὰρ ἐξησφαλίσθην ὡς πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Οὐλεδὶ πρώην ἀκολούθου τοῦ Γράντ, τοῦ Οὐλεμίγκου, Μπαρούτη, Ἀμβάρη καὶ τοῦ πρώην ἀτυχοῦς ἀκολούθου τοῦ Βουρτοῦ Μαμβρούκη, οἵτινες ἦσαν ἀκόλουθοι πιστοὶ τοῦ Σπήκ. Ὁπόταν τοὺς ἠρώτησα ἂν ἐπεθύμουν νὰ συμμετάσχωσι τῆς πρὸς τὸ Οὐζιζί ἐκδρομῆς τοῦ λευκοῦ ἀνθρώπου, μοὶ ἀπήντησαν μετὰ προθυμίας ὅτι ἦσαν ἕτοιμοι ν' ἀκολουθήσωσιν οἱονδήποτε ἀδελφὸν τοῦ Σπήκ· ὁ δ. Κίρκ, παρών, τοῖς εἶπεν ὅτι, *καίτοι δὲν ἦμην ἀδελφὸς ἐκείνου, ὡμίλουν ὅμως τὴν ἰδίαν γλῶσσαν.* Ἐντούτοις ἐφαίνοντο προθυμότατοι νὰ τεθῶσιν ὑπὸ τὰς διαταγάς μου. Ὁ Μπομπέης, ὡς τὸν ὀνομάζουσιν, ἢ Βομπέης ὡς ἡμεῖς οἱ Γουασαγκὼ (Εὐρωπαῖοι) γνωρίζομεν αὐτόν, ὑπῆγεν εἰς Βέμπα νῆσον κειμένην πρὸς βορρᾶν τῆς Ζιντζιβάρης· ὁ Οὐλεδὶ ἦτο βέβαιος ὅτι οὗτος θ' ἀνεπήδα ἐκ τῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ ἐλπίδι δευτέρας ἐκδρομῆς, ὁ δὲ Ζοχὰρ ἔγραψε πρὸς αὐτὸν διὰ τὴν μεγάλην τύχην, ἥτις τῷ ἐπεφυλάσσετο.

Τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐπιστολὴν ὁ περίφημος Βομβέης ἐνεφανίσθη παρακολουθούμενος ἐν παρατάξει καὶ πομπῇ παρὰ τῶν ἀκολούθων τοῦ Σπήκ. Δὲν ἠδυνήθην ν' ἀναπαλύψω οὔτε τὴν *ξυλίνην* κεφαλὴν οὔτε τὰ *κροκοδείλια* χείλη, δι' ὧν ὁ πρώην αὐτοῦ κύριος τὸν εἶχε προικίσει. Δὲν εἶδα ἢ ἄνθρωπον ἰσχυνὸν πεντηκονταετῆ περίπου μὲ στενὸν καὶ ὑψηλὸν μέτωπον, μὲ στόμα μέγα, ἐπιδεικνύον ὀδόντας ἀκανονίστους καὶ ἀπέχοντας ἀλλήλων· ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν κατὰ τὴν ἄνω σιαγόνα ἐφαίνετο κενόν, ὅπερ εἶχον ἀφήσει οἱ ἐκριζωθέντες ὀδόντες δι' ἑνὸς γρονθοκοπήματος τοῦ κυρίου του Σπήκ, ὁπόταν ἐν Οὐγόνδᾳ εἶχεν ἐξαντληθῆ ἡ ὑπομονὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἄμεσος τιμωρία ἦτο ἀναγκαία. Ὅτι αἱ φιλοφρονήσεις τοῦ Σπὴκ τὸν εἶχον διαφθείρει ἀποδεικνύεται προφανῶς ἐκ τῆς τόλμης, ἣν ἔλαβε τότε ν' ἀντισταθῇ καὶ γρονθοκοπηθῇ μετὰ τοῦ κυρίου του· περὶ τούτου ἐπληροφορήθην ὀλίγους μετὰ ταῦτα μῆνας, ὅτε ἠναγκάσθην νὰ τὸν τιμωρήσω ἐπίσης· ἐκ πρώτης ὅμως ὄψεως μοὶ ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν ἀγαθήν, καίτοι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦτο καθ' ὑπερβολὴν τραχύ.

—Σελὰμ-ἀλέκιμ, μοὶ εἶπε χαιρετῶν με.

—Ἀλέκιμ-Σελάμ, ἀπήντησα μεθ' ὅσης ἠδυνήθην σοβαρότητος.

Μετὰ ταῦτα τὸν ἐπληροφόρησα ὅτι ἐπεθύμουν νὰ τὸν θέσω ἐπὶ κεφαλῆς τῶν στρατιωτῶν, οἵτινες θὰ μὲ παρηκολούθουν ἐν Οὐζεζί, καὶ τὸ παρεδέχθη μετὰ χαρᾶς, ἀναμένων τὴν στολὴν καὶ ἓν καλὸν τουφέκιον, ἅτινα τῷ ὑπεσχέθην.

Ὡς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἀκολούθους τοῦ Σπὴκ μ' ἐπληροφόρησεν ὅτι ἕζων μόνον οἱ ἕξ, οἱ δὲ λοιποὶ εἶχον ἀποθάνει. Εὑρίσκοντο δὲ οἱ μὲν δύο εἰς Οὐνιανιεμπί· ὁ Χασὰν εἶχεν ὑπάγει εἰς Κύλγα καὶ ὁ Φεραχὰν ὑπετίθετο ὅτι διέμενεν ἐν Οὐζιζί. Ἐκ τῶν ἕξ πιστῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐκομμεῖτο διὰ τοῦ *μεταλλείου* τῆς ἀνακαλύψεως τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, εἷς, ὁ πτωχὸς Μαμβρούκης ὁ ἐπιλεγόμενος Ταυροκέφαλος, ἐλθὼν εἰς διένεξιν μετά τινων στρατιωτῶν τοῦ Σεΐτ-Μαζεὶτ εἶχε δεθῆ ἀπὸ τῶν καρπῶν τῶν χειρῶν του εἰς κλάδον δένδρου καὶ ἀφοῦ ἐβασανίσθη θηριωδῶς ἐγκατελείφθη ἐν τῇ θέσει ταύτῃ κρεμάμενος ἐπὶ δύο ἡμέρας, ὅτε ἀνεκαλύφθη ἐν ἐλεεινῇ καταστάσει, ἀπολέσας τὴν χρῆσιν τῶν χειρῶν· τούτου ἕνεκα μοὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο εἰς θέσιν νὰ μ' ἐξυπηρετήσῃ μετὰ τῶν συντρόφων του. Οὐχ ἧττον ἔλαβα μετ' ἐμαυτοῦ τὸν ἀτυχῆ, καθότι ἦτο πιστὸς του Σπήκ.

Ὁ Βομβέης ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς μου ἐπέτυχε 18 ἐλευθέρους ἀνθρώπους ὡς ascari (στρατιώτας), οἵτινες ἦτο βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐγκατέλειπον καὶ ὑπὲρ ὧν ἀνέλαβε πᾶσαν εὐθύνην· ἦσαν ὡραῖοι ἄνδρες καὶ εὐρυέστεροι ἢ ὅσον ἤλπιζα ὅτι ἦτο δυνατὸν εἰς Ἀφρικανούς. Τινὲς ἐξ αὐτῶν κατήγοντο ἐξ Οὐχιγόου ἢ Οὐνιαμγουεζί, ἄλλοι ἐξ Οὐσεγουχὰ καὶ Οὐζίντο, τοὺς ἐμίσθωσα δὲ ἀντὶ 3 ταλλήρων κατὰ μῆνα, τοὺς ἐπρομήθευσα τουφέκιον, πυριτοθήκην, σφαίρας, μάχαιραν, πέλεκυν καὶ σακκίον, ὥστε ἕκαστος ὑπῆρχεν ἐξωπλισμένος μὲ διακοσίας βολάς. Ὁ Βομβέης ἕνεκα τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ τῶν πρὸς τὸν Σπὴκ καὶ Γράντ πρώην πιστῶν ὑπηρεσιῶν του ἐμισθώθη ἀντὶ 80 ταλ. κατ' ἔτος καὶ τῷ ἐδόθη ἐκτὸς τοῦ πελέκεως καὶ τῆς μαχαίρας πιστόλιον καὶ καλὸν τουφέκιον· οἱ προρρηθέντες πέντε πιστοὶ Μαμβρούκης, Ἀμβάρης, Οὐλεμίγκο, Μπαρούτης καὶ Οὐλεδὶ ἐμισθώθησαν ἀντὶ τεσσαράκοντα ταλλήρων κατ' ἔτος καὶ ἐξωπλίσθησαν καταλλήλως ὡς στρατιῶται. Ὑπῆρξεν ἀδύνατον νὰ διατηρήσω μυστικὴν τὴν εἰς Ἀφρικὴν ἐκδρομήν μου· τὸ ὄνομά μου διεκωδωνίζετο ἐν ταῖς ὁδοῖς, τοῖς παντοπωλείοις καὶ τῷ τελωνείῳ· μεγαλειτέραν περιέργειαν ἐδείκνυον οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ τὸ ὄνομα τοῦ «Κήρυκος τῆς Νέας Ὑόρκης» συνεταυτίσθη μετὰ τοῦ δ. Λιβιγκστόνος· τοῦτο δὲν ἦτο ποσῶς σφάλμα μου. Ὁπόταν τέλος εἶδα πάσας τὰς παρασκευάς μου ἑτοίμους καὶ συσσωρευμένας ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ οἴκου τοῦ κ. Wesb, ὃν διετάραξα ἐξ ὁλοκλήρου, καὶ ἐκανόνισα τὰ τῶν συναλλαγῶν μου, ἀπεφάσισα νὰ ἐπισκεφθῶ πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς μου τὸν σουλτάνον τῆς Ζιντζιβάρης μετὰ τοῦ προξένου τῆς Ἀμερικῆς.

Ὁ ἡγεμὼν οὗτος ἐφάνη μεγαλόδωρος καὶ μοὶ ἔδωσε συστατικὰς ἐπιστολὰς πρὸς τοὺς σημαντικωτέρους τοῦ ἐσωτερικοῦ· μοὶ ἐδώρησε λαμπρὸν ἵππον καὶ ἐφάνη παντοιοτρόπως διατεθειμένος εὐνοϊκῶς. Τὸ μέγαρον αὐτοῦ εἶνε μεγάλη, ὑψηλὴ καὶ τετράγωνος οἰκία παρὰ τὸ φρούριον, ἐκτισμένη ἐκ κοράλλου καὶ ἐπικεχρισμένη δι' ἀσβέστου· ἔχει δὲ πρόσοψιν Ἰταλοαραβικὴν· τὰ παραθυρόφυλλά του εἰσὶν Ἐνετικὰ καὶ χρωματισμένα διὰ ζωηροῦ πρασίνου χρώματος. Πρὸ τῆς μεγάλης πύλης ἦσαν παρατεταγμένοι ἐν δυσὶν ἡμικυκλίοις διάφοροι *βαλοῦχ* καὶ Πέρσαι μισθωτοί, ὡπλισμένοι μὲ σπάθας καμπύλας καὶ ἀσπίδας ἐκ δέρματος ρινοκέρου. Ὁπόταν ἐπλησιάσαμεν, ἐγένετο σημεῖον πρός τινα ἐν τῇ εἰσόδῳ, ὁ δὲ σουλτάνος καταβὰς τὴν κλίμακα ἐπροχώρησεν ἐν μέσῳ τῶν στρατιωτῶν ἐρχόμενος εἰς προϋπάντησίν μας καὶ ἐξέτεινε τὴν χεῖρα μειδιῶν χαριέντως. Ἡ στολή του ἦτο μετρίως πλουσία καὶ αἱ γυμναί του κνῆμαι ἐδείκνυον ὅτι ὑπέφερεν ἐκ τῆς κοινῆς ἐν Ζιντζιβάρῃ νόσου τῆς ἐλεφαντιάσεως· μᾶς προσέφερε καφφέ, γάλα τοῦ κακάου καὶ γλυκὺ σερβέτ, ἡ δὲ ὁμιλία ἤρξατο, ἀποταθέντος αὐτοῦ πρὸς τὸν πρόξενον καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς ἐμὲ διὰ τῶν συνήθων περὶ ὑγείας φράσεων. Ἀκολούθως μ' ἠρώτησε περὶ Περσίας καὶ Τουρκίας καὶ ἐπὶ τέλους ἂν μ' ἀρέσῃ ἡ Ζιντζιβάρη. Ἀπήντησα ὡς ἐπεθύμει· ἀποχωριζομένων δὲ ἡμῶν, μοὶ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα του περὶ τῆς ἐπιτυχίας μου, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀποστολή μου.

Κατὰ τὴν 4ην Φεβρουαρίου 28 ἡμέρας μετὰ τὴν ἐν Ζιντζιβάρῃ ἄφιξίν μου τὰ πάντα ἦσαν ἕτοιμα καί, ἀποχαιρετίσας τοὺς φίλους μου, ἐπεστάτησα εἰς τὴν φόρτωσιν τῶν τῆς ἐκδρομῆς μου ἐπὶ τεσσάρων πλοιαρίων, ἠγκυροβολημένων πρὸ τοῦ Ἀμερικανικοῦ προξενείου· ἀλλ' ὅτε ἡ στιγμὴ τῆς ἀναχωρήσεως ἔφθασεν, οἱ δύο λευκοὶ ἄνθρωποι Φάρκουαρ καὶ Λόου ἦσαν ἀπόντες· μόλις δὲ καὶ μετὰ βίας εὑρέθησαν ἔν τινι οἰνοπωλείῳ περικυκλωμένοι ὑπὸ δεκάδος συντρόφων, συζητοῦντες περὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ἐκδρομῆς καὶ προσπαθοῦντες ν' ἀποδείξωσι διὰ τῆς βοηθείας τοῦ *γουίσκι* τὰς τρομερὰς προαισθήσεις, αἵτινες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπήρχοντο εἰς τὸν νοῦν αὐτῶν. Ἐβοκίμασα στενοχωρίαν οὐ σμικρὰν μέχρις οὗ τοὺς καταπείσω νὰ ἐπιθῶσι καὶ τέλος ὀλίγον π. μ ἀνήχθημεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἡ Ἀμερικανικὴ σημαία, δῶρον τῆς εὐγενοῦς κυρίας Webb, ἀνεπετάσθη εἰς τὸν μεσαῖον ἱστόν. Ἡ οἰκογένεια ἅπασα τοῦ κ. Webb ἀπὸ τοῦ ἐξώστου μᾶς ἀπεχαιρέτιζε σείουσα μανδήλια καὶ τὴν πολυάστερον σημαίαν. Εὐτυχεῖς καὶ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι εἴθε διὰ παντὸς νὰ εὐδαιμονῆτε!

(ἀκολουθεῖ).

Τὰ ὑπὲρ τῶν Ἁγίων Γραφῶν τέσσαρα ἰσχυρὰ καὶ σπουδαῖα ἐπιχειρήματα.

Τὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας τῶν Ἁγίων Γραφῶν τέσσαρα σπουδαῖα ἐπιχειρήματα εἶνε Τὰ ἀναφερόμενα ἐν αὐταῖς θαύματα, αἱ προφητεῖαι, τὸ ἐξαίσιον καὶ οὐράνιον τῆς διδασκαλίας καὶ ὁ ἠθικὸς χαρακτὴρ τῶν συγγραφέων. Ἡ Γραφὴ πρέπει νὰ ἦνε εἴτε ἐπίνοια καλῶν ἀνθρώπων ἢ ἀγγέλων, εἴτε κακῶν ἀνθρώπων ἢ διαβόλων, εἴτε ἀποκάλυψις Θεοῦ. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε ἐπίνοια καλῶν ἀνθρώπων ἢ ἀγγέλων, διότι οὗτοι δὲν ἤθελον καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ συγγράψουν τοιοῦτον βιβλίον καὶ συγχρόνως νὰ γράφωσι ψεύδη λέγοντες· «Οὕτω λέγει Κύριος,» ἐνῷ ἦτο ἰδική των ἐπίνοια. Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἦνε ἐπίνοια κακῶν ἀνθρώπων ἢ διαβόλων, διότι οὗτοι δὲν θὰ ἔκαμνον βιβλίον, τὸ ὁποῖον διατάσσει πᾶν ἱερὸν καθῆκον, ἀπαγορεύει πᾶσαν ἁμαρτίαν καὶ καταδικάζει τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς αἰώνιον κόλασιν. Ὅθεν εἶνε καταφανὲς ὅτι ἐγράφη ὑπὸ Θείας ἐμπνεύσεως.

ΛΕΥΚΟΜΥΡΜΗΚΩΝ ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ.

Δὲν εἴχομέν τι περιεργότερον νὰ γράψωμεν, θὰ ἐρωτήσῃ ὁ ἀναγνώστης, ἀπὸ τῶν μυρμήκων τὰ ἤθη; Ἡμεῖς δὲ θαρροῦντες ἀποκρινόμεθα, ὅτι σχεδὸν δὲν εἴχομεν. Ὁ ὑπερόπτης ἄνθρωπος φρονεῖ ὅτι τὰ ἔργα του εἰσὶ τὰ μονα ἄξια σπουδῆς καὶ περιεργείας, καὶ ὅμως ποσον τὰ ἐλαχιστα ἔργα τοῦ Θεου ἐλεγχουσι τὰ ἔργα αὐτοῦ μηδαμινά! Αὐτων τῶν περιφρονουμενων μυρμήκων τα ἤθη καὶ ἔθιμα οτι πολλὰ μαθήματα δύνανται νὰ δωσωσιν εἰς πολλους σοφούς, θέλει συνομολογήσει ὁστις καταδεχθῇ ν' ἀναγνώσῃ τὰ ἑπομενα.

Οἱ λευκομύρμηκές εἰσιν εἶδος τῶν συνήθων μυρμήκων· ἰδίως κατοικοῦν το Εὐελπι ἀκρωτήριον καὶ την δυτικὴν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν δὲ τῶν παραδοξοτέρων καὶ ἐξαισιωτερων προτερημάτων αὐτῶν εἶνε ἡ ἔξοχος αὐτων αρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιοτης. Ὁ τὴν Σενεγάλην περιηγούμενος ἐκπλήττεται ἀπαντων ἐν τοῖς πεδίοις παραδοξά τινα οἰκοδομήματα, ἃ κατα πρῶτον ἐκλαμβάνει ὡς καλύβας τῶν Αἰθιοπων ἢ ὡς ἀξιολογα καὶ μεγαλα χωρία· προσελθὼν ὅμως, ἀναγνωρίζει οτι εἰσὶν ἁπλῶς κατοικίαι ἐντόμων, αἱ μητροπόλεις τῶν λευκομυρμήκων. Εἰσὶ δὲ κώνοι ἔχοντες ὀκτὼ, δέκα, ἐνιοτε μεχρι δεκαπεντε καὶ εἴκοσι ποδῶν ὕψος καὶ ἴσην τῆς βασεως τὴν διάμετρον, ἐπιφάνειαν δὲ λείαν ἐκ λεπτοῦ, πυκνοῦ καὶ σκληροτατου ἀργίλλου. Δεκαπέντε καὶ εἴκοσι ποδῶν ὕψος δὲν εἶνε βεβαίως ὑπερβολικόν, ὅταν τις ἀναλογισθῇ τὸ τοῦ Παρθενῶνος καὶ τὸ τῶν Πυραμίδων. Ἀλλ' ἡ τοιαύτη κρίσις εἶνε μονομερὴς καὶ ἄδικος. Ὁ συνήθης λευκομύρμηξ ἔχει δύο γραμμων καὶ ἡμισείας μῆκος, ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν κλασματων ἂς ἐκλάβωμεν τρεῖς γραμμάς, αἵτινές εἰσι τὸ ἓν τέταρτον τοῦ δακτύλου ἢ το τεσσαρακοστὸν ὄγδοον τοῦ ποδός. Ἂν ἐκληφθῇ δὲ τὸ ὕψος τοῦ ἀνθρώπου εἰς 6 πόδας, ὁ μύρμηξ εἶνε 288κις μικρότερος τοῦ ἀνθρώπου. Ἄρα ἔργον μυρμήκων ἔχον ὕψος δέκα ποδῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἔργον ἀνθρώπινον ἔχον 2880 ποδῶν ὕψος, ἤτοι ὑπερπενταπλάσιον τῆς μεγίστης τῶν πυραμίδων καὶ σχεδὸν ἴσης πρὸς τὸ ὕψος τοῦ Ὑμηττοῦ, καὶ ὄγκον ἔχον ἐπίσης πεντάκις μείζονα τοῦ τῆς πυραμίδος. Πρὸς τοιαῦτα μεγαλουργήματα ὁποῖαι μυρμηκοφωλεαί, ὁποῖα ἀσθενείας ἀποκυήματα, πομπωδῶς θαυμαζόμενα ὑπὸ τῆς ματαιοφροσύνης, ὅλα τῶν ἀνθρώπων τὰ ἀνάκτορα καὶ οἱ ναοὶ καὶ οἱ κίονες!

Ἅμα οἱ λευκομύρμηκες ἐκλέξωσι τὴν θέσιν τῆς πόλεώς των ἄρχονται ἐγείροντες ἕνα ἢ δύο κωνοειδεῖς πυργίσκους μέχρις ἑνὸς ποδὸς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Μετ' ὀλίγον δέ, ἐνῷ ἐξακολουθοῦσιν αὐξάνοντες εἰς ὕψος καὶ πάχος τοὺς δύο πρώτους, προσθέτουσι καὶ ἄλλους εἴς τινα ἀπ' ἐκείνων ἀπόστασιν καὶ ἐξακολουθοῦσιν αὐξάνοντες τὸν ἀριθμὸν καὶ εὐρύνοντες τὴν βάσιν αὐτῶν, μέχρις οὗ καταλαλύψωσι δι' αὐτῶν πάσας τὰς προηγουμένας αὐτῶν ὑπογείους ἐργασίας. Κατασκευάζοντες δὲ ὑψηλοτέρους καὶ ἰσχυροτέρους τῶν λοιπῶν τοὺς μέσους, πληροῦσι μετὰ ταῦτα ἀργίλλου τὰ μεταξὺ τῶν κώνων διαστήματα

καὶ οὕτω τοὺς συνδέουσιν ὅλους εἰς ἕνα μόνον θόλον. Περὶ ἰσότητος καὶ εὐρυθμίας τῶν κώνων τούτων ἀδιαφοροῦσι παντάπασι, τοὺς θέλουσι μόνον στερεοὺς καί, ἀφοῦ διὰ τῆς συνδέσεως αὐτῶν ἀποτελέσωσι τὸν θόλον, ἀφαιροῦσιν ἔπειτα τὸ κατώτερον μέρος τῶν μέσων πυργίσκων καὶ ἀφίνουσι μόνον τὸ ἀνώτερον, ὅπερ, στηριζόμενον ἐπὶ τῶν πλαγίων κώνων, ἀποτελεῖ ἀψίδα. Τὸν δὲ οὕτως ἐξαιρεθέντα καὶ περιττὸν ἄργιλλον μεταχειρίζονται εἰς διακόσμησιν ἐσωτερικὴν τῶν βασιλείων των καὶ εἰς ποσοθήκην νέας σειρᾶς κώνων ἐπὶ τῆς κορυφῆς αὐτῶν πρὸς οἰκοδομὴν ἄλλου θόλου· ὥστε ὁ ἄργιλλος οὗτος τοῖς χρησιμεύει ὡς τοῖς οἰκοδόμοις αἱ σανίδες, ἐφ' ὧν στηρίζουσι προσωρινῶς τὰς καμάρας καὶ μετὰ ταῦτα, ἀφαιροῦντες αὐτάς, τὰς μεταχειρίζονται εἰς ἄλλην πάλιν καμαρῶν κάμψιν. Πολλάκις, ὅταν οἱ θόλοι οὗτοι μόλις ἔφθασαν εἰς τὸ ἥμισυ τοῦ ὕψους αὐτῶν, οἱ ἄγριοι ταῦροι καὶ βόνασσοι τῶν πέριξ πεδιάδων καταβαίνουσιν εἰς αὐτοὺς καὶ ἴσανται φρουροῦντες, ἐνῷ ἡ λοιπὴ ἀγέλη βόσκει εἰς τὰ περίχωρα, ὁ δὲ θόλος ἀντέχει ἐντελῶς εἰς τὸ βάρος των.

Καὶ οὐ μόνον χρησιμεύει ἡ ἀψὶς ὡς κλεὶς τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος καὶ εἰς στέγασμα τοῦ ἐμβαδοῦ καὶ ὑπεράσπισιν αὐτοῦ κατὰ τῶν μακρῶν βροχῶν καὶ τῶν βιαίων καταιγίδων, ἀλλὰ καὶ πρὸς διατήρησιν ἐντὸς αὐτοῦ τῆς εἰς τὸ μυρμηκειον κράτος εὐαρέστου καὶ ἀναγκαίας θερμοκρασίας. Τόσον δὲ στερεὸς καὶ τόσον πάγιος πλάττεται ὁ ἄργιλλος, ἐξ οὗ ὁ θόλος κατασκευάζεται, ὥστε δυσκόλως καὶ αὐτὰ τὰ σιδηρᾶ ἐργαλεῖα δύνανται νὰ ἐνδάκωσιν αὐτόν.

Ἐκ τούτων βλέπει ἕκαστος ὅτι οὐ μόνον κατὰ τὴν μεγαλουργίαν ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν στερεότητα τὰ ἔργα αὐτῶν πρὸς οὐδὲν συγκρίνονται τῶν ἀνθρωπίνων οἰκοδομημάτων καὶ οὔτε, ὡς τισι τῶν ἀρχιτεκτονηθέντων συμβαίνει, ἀφ' ἑαυτῶν καταρρέουσιν οὔτε τὴν ἐπήρειαν τοῦ χρόνου οὔτε τὰς ἐξωτερικὰς προσβολὰς φοβοῦνται.

Ἀλλ' ἡ ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιότης δὲν εἶνε τὸ μόνον τοῦ λαοῦ τούτου προτέρημα· ἐξ ἐναντίας ἔχει ἄλλα πολλά, τάξεως πολὺ ἀνωτέρας, οἷον τὸν κυβερνητικὸν νοῦν, ὅστις παρὰ πολλοῖς τῶν λογιζομένων σοφῶν καὶ ἐξηυγενισμένων ἐθνῶν δὲν ἐξισοῦται, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, πρὸς τὸν ἐδικόν των. Πρώτη δὲ τούτου ἀπόδειξις εἶνε τὸ μέγα σέβας αὐτῶν πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὸ πολίτευμα, ὃ τηροῦσιν ἀπαραμείωτον καὶ ἀπαραβίαστον δι' αἰῶνα. Τὸ δὲ πολίτευμα αὐτῶν εἶνε βασιλικὸν κεκραμένον στρατιωτικῇ ἀριστοκρατίᾳ, ἐνῷ ὁ μὲν βασιλεὺς ἢ μᾶλλον ἡ βασιλὶς βασιλεύει ἀλλὰ δὲν κυβερνᾷ, οἱ δὲ ὁπλῖται καὶ ὁ λαὸς βαθὺ φέρουσι σέβας καὶ ἀκλόνητον τρέφουσι πίστιν πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀρχήν· διὰ τοῦτο τὰ ἀνάκτορα οἰκοδομεῖ οὐχὶ ἡ βασιλὶς ἐξ ἰδίων ἢ ἐκ τῆς βασιλικῆς ἐπιχορηγήσεως, ἀλλ' ὁ λαὸς ὁμοῦ μεθ' ὅλης τῆς πόλεως, πραγματικῶς καὶ κυριολεκτικῶς διὰ τοῦ ἱδρῶτός του, ἤτοι τῆς ἀπὸ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἐκρεούσης ὕλης, δι' ἧς συμπηγνύει τὸν ἄργιλλον. Τὸ ἀνάκτορον οἰκοδομεῖται ὅσον ἔνεστι κατὰ τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ προσγείως ἢ ἰσοπέδως πρὸς τὴν τῆς γῆς ἐπιφάνειαν. Ἔχει δὲ σχῆμα ἡμίσεος ᾠοῦ, κατὰ τὸν μείζονα αὐτοῦ ἄξονα τετμημένου ἢ μᾶλλον ἐπιμήκους κλιβάνου. Τὸ ἔδαφος τῆς αἰθούσης ταύτης εἶνε ἐντελῶς ὁριζόντειον, ἡ δὲ ὀροφὴ θόλος στερεὸς καὶ κανονικός. Και κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶνε ἑνὸς περίπου δακτύλου. Ἀλλὰ καθ' ὅσον αὐξάνει τῆς βασιλίσσης ἡ ἡλικία, ἡ ἀπογονὴ καὶ ἡ περιωπή, μεθ' ἧς ἐπέρχεται ἡ ἀνάγκη καὶ θεραπείας πολυπληθεστέρας, κατὰ τοσοῦτον ὁ πιστὸς καὶ πρόθυμος λαὸς μεγαλύνει καὶ τὸ ἀνάκτορον καὶ δίδει αὐτῷ ἐξ καὶ ὀκτὼ δακτύλων μῆκος.

Πέριξ δὲ τῆς βασιλικῆς αἰθούσης ὑπάρχουσι παρὰ τὸ ἔδαφος εἰς ἴσας ἀποστάσεις μικραὶ ὀπαὶ καὶ θύραι, δι' ὧν ἐνεργεῖται ἡ ὑπηρεσία τῆς βασιλικῆς φρουρᾶς καὶ ἡ πρὸς τὴν αἴθουσαν πρόσοδος τοῦ λαοῦ· οὐδεμία δὲ τῶν θυρῶν τούτων ἔχει τοιαύτας τὰς διαστάσεις. Ὥστε δι' αὐτῆς νὰ διέρχηται ἡ βασιλίς, διότι κατὰ τὸ ἐπιχώριον σύνταγμα ἡ βασιλὶς οὐδέποτε ἀποδημεῖ, ἀλλὰ μένει αἰωνίως κατάκλειστος ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων, ἀκίνητος, σχεδὸν ἀπρόσιτος καὶ ἀόρατος, κατ' ἔθος τῶν Ἀσιανῶν ἡγεμόνων, ὧν ἔχει καὶ τὰς ὑπερτάτας τιμὰς καὶ τὴν ἀπόλυτον δύναμιν.

Περιστοιχίζουσι δὲ τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν παντοῖοι προθάλαμοι.

Οἱ δ' αὐτῶν πλησιέστατοί εἰσι τὰ παιδοκομεῖα, ἔχοντα πάντη ἀλλοίαν τὴν οἰκοδομήν· διότι ταῦτα εἰσι ξυλόδμητα, ᾠκοδομημένα ὑπὸ τριμμάτων ξύλων, συγκεκολλημένων διά τινος κομμιώδους ὀποῦ, διῃρημένα δὲ εἰς πολλοὺς ἀκανόνιστον ἔχοντας τὸ σχῆμα κοιτῶνας, ἡμιδακτυλιαίους μόλις τὸ μῆκος. Οὗτοί εἰσιν ἔξωθεν κεχρισμένοι διὰ σκληροτάτου ἀργίλλου, ἐντελῶς ἀνεπηρεάστου ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ἀτμοσφαιρικῶν περιπετειῶν. Ἐντὸς δ' αὐτῶν ἐναπόκεινται τὰ ᾠά, ὡς καὶ τὰ βρέφη, ἔχοντα μικροῦ συνήθους μίρμηκος σχῆμα, ὄντα δὲ τῆς χιόνος λευκότερα, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα τοῦ *λευκομύρμηκος* εἰς τὸ εἶδος τοῦτο. Ὅταν δὲ μεγαλύνεται ἡ βασιλικὴ αἴθουσα ὡς καὶ οἱ τῶν θεραπόντων προθάλαμοι, τότε κατεδαφιζόμενα τὰ παιδοκομεῖα ἀποκομίζονται καὶ ἀνοικοδομοῦνται εἰς μέρος ἀπώτερον κατὰ μείζονας διαστάσεις, ὥστε μέχρι τέλους, ὅτε δηλαδὴ ἡ ὅλη πόλις λάβῃ πᾶν αὐτῆς τὸ ἀνώτατον μέγεθος, ὅπερ μετὰ δύο ἢ τρία ἔτη συνήθως συμβαίνει, τότε τὸ μέγεθός των, κατ' ἀρχὰς μόλις πρὸς κάρυον ἐξισούμενον, μέχρι τέλους ἐξογκοῦται ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν παιδίου. Οὕτως ἀσχολεῖται ἀδιακόπως ὁ φιλεργὸς οὗτος λαός, εὐρύνων τὰς κατοικίας, κατεδαφίζων καὶ ἀνεγείρων νέας κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐπικρατείας. μετ' εὐρυθμίας, προνοίας καὶ κρίσεως, ἥτις παρ' οὐδενὶ ἀπαντᾶται ἑτέρῳ ἐντόμῳ, ἤτοι ἑτέρῳ ζώῳ, διότι, ὅτι δήποτε καὶ ἂν πρεσβεύωσιν οἱ φρενολόγοι, τὰ ζωύφια ταῦτα, τὰ οὐδ' ἐλάχιστον μέρος ἔχοντα ἐγκεφάλου, ἔχουσιν ὅμως μετὰ τὸν ἄνθρωπον τὴν πλείστην ἀγχίνοιαν.

Πλησίον δὲ τῶν παιδονομείων καὶ τῶν προθαλάμων τῆς θεραπείας οἰκοδομοῦνται διὰ συρίγγων ἀπ' αὐτῶν διαιρούμενα τὰ ταμεῖα, αἱ ἀποθῆκαι καὶ ἄλλα εἰς τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν ἀφοσιωμένα δωμάτια. Εἰσὶ δὲ τὰ ταμεῖα ἐξ ἀργίλλου ᾠκοδομημένα καὶ πάντοτε πλήρη ζωοτροφιῶν, αἵτινες εἰσὶ πεπηγμένοι δένδρων ὀποί, σχῆμα λαμβάνοντες ρινισμάτων ξύλου, κόλλαι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον λεπταί, αἱ μὲν πρὸς τὰ ἐκ τῶν δένδρων ἀποσταλάζοντα δάκρυα, αἱ δὲ πρὸς σταγόνας μέλιτος ὁμοιάζουσαι, ἄλλαι διαφανεῖς, ἄλλαι ἠλεκτρόχροοι καὶ ἄλλαι πάλιν ἐντελῶς στερεαί.

Τὸ δ' ἐπίλοιπον τῆς μυρμηκοπόλεως σύγκειται ἐξ ὀδῶν, συρίγγων, δημοσίων πλατειῶν, γεφυρῶν καὶ οἰκημάτων, εἰς ἀδιεξίτητον συγκεχυμένων λαβύρινθον καὶ χωρούντων καὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀποθηκῶν καὶ ταμείων μέχρι τοῦ ἐξωτερικοῦ φλοιοῦ τοῦ περιτειχίζοντος πᾶσαν τὴν πόλιν. Ἀνέρχονται δ' ἐσωτερικῶς μέχρι τῶν δύο τρίτων ἢ τῶν τριῶν τετάρτων τοῦ ὅλου ὕψους τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἐγκαταλείπουσιν ἄνωθεν, ὑπὸ τὸν θόλον, κενὸν διάστημα, ὅμοιον πρὸς τὸ ἐμβαδὸν ἀρχαίας θολωτῆς ἐκκλησίας. Πέριξ δὲ τοῦ ναοῦ τούτου πολλάκις ὑπάρχουσι τρεῖς ἢ τέσσαρες μεγάλαι γοτθικαὶ ἀψίδες, ἔχουσαι ἐνίοτε δύο ἢ τριῶν ποδῶν ὕψος κατέμπροσθεν, ἀλλὰ μειούμεναι πρὸς τὰ ὀπίσω, ὡς στοαὶ ὁρώμεναι κατὰ δίοψιν, μέχρις οὗ συγχέονται τέλος μετὰ τῶν ἀπειραρίθμων, ὀπίσω αὐτῶν κειμένων, δωματίων καὶ παιδοκομείων.

Οἱ δὲ θόλοι οἱ πάντα ταῦτα καλύπτοντες τὰ δωμάτια καὶ τὰς πρὸς αὐτὰ ἀγούσας διόδους, αὐτοὶ στηρίζονται συναλλήλως, καὶ αἱ μὲν ἐσωτερικαὶ μεγάλαι ἀψίδες τοὺς ἐμποδίζουσι νὰ καταπέσωσιν εἰς τὸ κέντρον καὶ νὰ πληρώσωσι τὸ κενὸν διάστημα, ὁ δὲ ἐξωτερικὸς φλοιὸς τοὺς στηρίζει ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους. Ὀλίγαι δὲ μόνον ὀπαὶ ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τὸ ὑπὸ τὸν θόλον κενὸν διάστημα, ἀναλόγως τῶν ἀνοιγομένων εἰς τὰ λοιπὰ μέρη τῆς οἰκοδομῆς, καὶ ταῦτα φαίνονται πρὸς οὐδὲν ἕτερον ἀφορῶντα ἢ πρὸς τὸ νὰ διαδίδωσιν εἰς τὰ παιδοκομεῖα τὴν ὑπὸ τὸν θόλον συγκεντρουμένην θερμότητα.

Κατωτέρω δὲ τοῦ θόλου, ὡς καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν κενοῦ διαστήματος, ἅπαντα τὰ ἐσωτερικὰ οἰκοδομήματα περιλαμβάνονται ὑπὸ κοινὴν ὀροφὴν ἐπίπεδον, μὴ διατετρημένην δι' οὐδεμιᾶς ὀπῆς· ὥστε τὰ τοῦ προσγείου δόμου δωμάτια εἰσὶν ἀσφαλῆ κατὰ πάσης ὑγρασίας, καὶ ἂν εἰς τὸν θόλον ἐγίνετό τις βλάβη, καὶ διέρρει τὸ ὄμβριον ὕδωρ. Εἶνε δὲ ἐπίπεδος ἡ ἀνωτέρα τῆς ὀροφῆς ταύτης ἐπιφάνεια, ὑπερκειμένη τῆς βασιλικῆς αἰθούσης, ἀλλὰ πολλάκις πολὺ αὐτῆς ὑπερέχουσα, διότι παρέγκεινται πολλὰ ταμεῖα καὶ παιδοκομεῖα. Εἶνε δὲ καὶ τὸ ἔδαφος τοῦτο ἀδιάβροχον καὶ προσέτι οὕτω κατεσκευασμένον, ὥστε τὸ ὕδωρ, ἂν ποτὲ εἰσεχώρει ἐνταῦθα, νὰ διαρρέῃ εἰς μεγάλας ὑπογείους ὑπονόμους· χωροῦσι δὲ αἱ ὑπόνομοι αὗται κατὰ διαφόρους διευθύνσεις ὑπὸ τὰ δωμάτια καὶ ὑπὸ ὅλον τὸ οἰκοδόμημα, ἔχουσαι πολλάκις διάμετρον μείζονα τῆς τῶν σφαιρῶν τῶν μεγάλων πυροβόλων· ἀνέρχονται δὲ καὶ εἰς τὸν ἐξωτερικὸν φλοιὸν τῆς οἰκοδομῆς καὶ ἑλικοειδῶς χωροῦσι πέριξ τοῦ ὅλου οἰκοδομήματος μέχρι τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, πολλάκις κατὰ διάφορα ὕψη διασταυρούμεναι. Περατοῦνται δὲ αὗται ἢ ἐντὸς τοῦ οἰκοδομήματος ἢ εἰς νέους πυργίσκους, ἢ κοινωνοῦσι μεθ' ὅλων τῶν μερῶν τούτων δι' ἄλλων συρίγγων διαφόρου διαμέτρου. Πολλαὶ δὲ καὶ κατέρχονται πλαγίως εἰς τὴν γῆν μέχρι βάθους καθέτου τριῶν ἢ τεσσάρων ποδῶν. Ἐκεῖ οἱ τῶν λευκομυρμήκων ἀρχιτέκτονες ἀρύονται τὴν λεπτὴν ἐκείνην γῆν, ἣν κατεργαζόμενοι μεταβάλλουσιν ἐντὸς τοῦ στόματός των εἰς τὸν στερεὸν καὶ πετρώδη ἐκεῖνον ἄργιλλον, τὴν ἀκατάστροφον οἰκοδομικὴν ὕλην των. Ἀλλαὶ δὲ πάλιν σύριγγες ἐκτείνονται ὁριζοντίως ὑπ' αὐτὴν τὴν λεπτὴν ἐπιφάνειαν, ἐπὶ τριακοσίους πολλάκις πόδας πέριξ τῆς μυρμηκοπόλεως, καὶ αὗτοι εἰσὶν αἱ στρατηγικαὶ τῶν λευκομυρμήκων ὁδοί· αἱ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν αὐτὴν εἰσὶν αἱ εὐρύτεραι, διότι αὗταί εἰσιν αἱ λεωφόροι, δι' ὧν ἀναστρέφονται καὶ εἰς τὰ ἴδια ἔργα χωροῦσιν οἵ τε στρατιῶται καὶ ὁ ἐργατικὸς ὄχλος, φέροντες ἐφόδια καὶ ζωοτροφίας, οἷον πηλόν, ξύλα, ὕδωρ καὶ κόμμι. Κατέρχονται δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως αἱ δίοδοι αὗται προκλινῶς πάντοτε, διότι οἱ μὲν ἐμπειρότεροι τῶν ἐργατῶν κοπιωδῶς μόνον δύνανται ν' ἀναρριχῶνται εἰς καθέτους ἐπιφανείας, οἱ δὲ στρατιῶται παντάπασιν. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πολλάκις μικραὶ σκολιαὶ στενωποὶ φαίνονται ἐπειργασμέναι ἐπὶ τῶν καθέτων πλευρῶν τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ φρουρίου ἐπιφανείας, προέχουσαι ἐπ' αὐτῶν καὶ πλάτος ἡμίσεος δακτύλου ἔχουσαι, χωροῦσαι δὲ ἑλικοειδῶς, ἀπαραλλάκτως ὡς αἱ ἡμέτεροι ὁδοὶ αἱ φέρουσαι εἰς τὴν κορυφὴν ἀποτόμων ὀρέων. Πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν οἰκοδομοῦσι καὶ εἶδος γεφυρῶν, αἵτινες χρησιμεύουσιν ὡς κεκρυμμέναι κλίμακες, διότι ζευγνύουσι τὴν ἐπίπεδον ὀροφὴν τὴν ὑπὸ τὸν θόλον μετά τινος θύρας ἠνεῳγμένης ἐπὶ τῶν ὀρθοστατῶν, ἐφ' ὧν στηρίζονται αἱ μεγάλαι ἀψίδες. Διὰ τῶν γεφυρῶν τούτων βραχύνουσι τὴν ὁδὸν των αἱ τροφοί, αἵτινες ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος φέρουσι τὰ ᾠὰ εἴς τινα τῶν ἀνωτέρων παιδοκομείων, πολλάκις εἰς τεσσάρων ἢ πέντε ποδῶν ὕψος κειμένων, καὶ ἀποφεύγουσι τοὺς ἑλιγμοὺς τῶν στενωπῶν τῶν διερχομένων διὰ τῶν ἐσωτερικῶν δωματίων. Μία τῶν γεφυρῶν τούτων καταμετρηθεῖσα εἶχεν ἓξ γραμμῶν πλάτος, τριῶν γραμμῶν πάχος καὶ δέκα δακτύλων μῆκος, ἀποτελοῦσα τμῆμα μεγάλου τόξου ἐλλειψοειδοῦς, ὥστε παράδοξον ἐφαίνετο πῶς μεταξὺ κατασκευαζομένη, καὶ πρὶν ἢ στηριχθῇ εἰς τὴν ἀντιπέραν ἔχθην, δὲν κατέπεσε καταθραυσμένη ὑπὸ τῆς ἰδίας βαρύτητος. Κατὰ τὴν βάσιν αὐτῆς ἐστηρίζετο ὑπὸ μικροῦ θόλου καὶ ἐπὶ τῆς ἀνωτερας ἐπιφανείας της εἶχεν ἀνεσκαμμένον καθ' ὅλον τὸ μῆκός της μικρὰν αὔλακα, εἴτε ἐκ προθέσεως κατασκευασθεῖσαν, πρὸς ἀσφαλεστέραν διάβασιν τῆς ἐναερίου καὶ ἀκροσφαλοῦς ταύτης ὁδοῦ, εἴτε καὶ, ὅπερ οὐδόλως ἀπίθανον φαίνεται, κατατριβεῖσαν ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ συνεχῶς διαβαίνοντος ἐργατικοῦ λαοῦ.

Τοιαύτη ἡ ἐξαίσιος ἀρχιτεκτονικὴ ἐπιδεξιότης τοῦ λαοῦ τούτου· ὁ δὲ πολιτικὸς αὐτοῦ ὀργανισμὸς εἶνε οὐχ ἧττον ἄξιος λόγου. Ὡς εἴπομεν, βασιλεύεται· ἡ δὲ βασιλὶς αὐτοῦ τιτλοφορεῖ καὶ εἶνε τῷ ὄντι μήτηρ ὅλων τῶν ὑπηκόων της· διακρίνεται δὲ αὐτῶν διά τε τοῦ ὄγκου αὐτῆς, ἐξισουμένου συνήθως πρὸς τὸν ὄγκον τριάκοντα ἁπλῶν πολιτῶν, διὰ τῆς ἐπισήμου στολῆς της, συνεστραμένης εἰς τέσσαρα πτερά, καὶ τέλος καὶ δι' αὐτῆς τῆς φυσιογνωμίας, ἐμφαινούσης εὐγενεστέραν καταγωγήν, διὰ δύο μεγάλων ὀφθαλμῶν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τῆς κεφαλῆς.

Εἰς τέσσαρας πολιτικὰς τάξεις διαιροῦνται οἱ λευκομύρμηκες· εἰς τὴν βασιλικήν, περιέχουσαν τὰς θηλείας, εἰς τὴν τῶν εὐπατριδῶν, περιέχουσαν τοὺς ἄρρενας, ἐξ ὧν λαμβάνεται ὁ σύζυγος τῆς βασιλίσσης, εἰς τοὺς ὁπλίτας, καὶ εἰς τοὺς ἐργάδες ἢ τὸν ἐργατικὸν ὄχλον, συγκειμένας ἀμφοτέρας ἐκ πολιτῶν οὐδετέρου γένους. Ἡ βασιλικὴ ἀξία δὲν δίδεται κατὰ διαδοχήν, ἀλλὰ κατ' ἐκλογὴν διὰ γενικῆς ψηφοφορίας, καὶ μόνοι οἱ ἔγγαμοι εἰσὶν ἐκλέξιμοι. Ἅμα περὶ τὸ φθινόπωρον οἱ ἐργάδες

καὶ οἱ ὁπλῖται απαντήσωσιν εἰς τοὺς ἀγροὺς ευδαίμόν τι ζεῦγος τῶν εὐγενεστέρων τάξεων ὑπὸ τοῦ ἔρωτος συνδεθέν, ἀναλαμβάνουσιν αὐτό, τὸ περιβάλλουσι διὰ λεπτοῦ περικαλύμματος ἐξ ἀργίλλου, ὅπως τὸ προστατεύσωσι κατὰ παντὸς κινδύνου καὶ διατηρήσωσιν ἀτάραχον τὸν *μῆνα τοῦ μέλιτός των*, τὸ ἐκλέγουσι βασιλέα καὶ βασίλισσαν νέου κράτους καὶ ἄρχονται ἐν τῷ ἅμα τῆς οἰκοδομῆς νέας πόλεως, αὐθορμήτως ἀναλαμβάνοντες τὴν ὑποχρέωσιν νὰ πειθαρχῶσιν εἰς τοὺς βασιλεῖς, νὰ ἐργάζωνται ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπογόνων των, νὰ φρουρῶσιν αὐτούς, νὰ φέρωσιν αὐτοῖς φόρον ἐφοδίων, μέχρις οὗ αὐξηθεῖσα ἡ βασιλικὴ ἀπογονὴ συμμετάσχῃ τῶν ἀγώνων καὶ τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτῶν. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ βασιλὶς κατακλείεται ἐντὸς τῆς δι' αὐτὴν παρασκευασθείσης μεγαλοπρεποῦς αἰθούσης, χωρὶς οὐδέποτε νὰ ἐξέρχηται αὐτῆς ἢ θύραν κἂν νὰ ἔχῃ, δι' ἧς, καὶ ἂν θέλῃ, νὰ δυνηθῇ νὰ ἐξέλθῃ, κατὰ τοὺς μὲν διότι πρωτίστη αὐτῆς ἀρετὴ εἶνε ὁ πατριωτισμὸς καὶ πᾶσα αὐτῆς ἡ φροντὶς περιστρέφεται εἰς τὴν αὔξησιν καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τοῦ ὑπηκόου αὐτῆς· κατ' ἄλλους ὅμως διότι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ γαστὴρ της ἄρχεται ἐξογκουμένη, καὶ ἡ φιλάρεσκος λευκομύρμηξ δὲν θέλει οὕτως ἔχουσα τὸ σῶμα νὰ ἐκτίθηται εἰς τὰς ὄψεις καὶ ἐπικρίσεις, μεγάλως διαφέρουσα τινῶν κυριῶν, αἵτινες ὑπὸ περιστάσεις ὁμοίας οὔτε τὸν ἀντίχορον ἐγκαταλείπουσι καὶ τὴν πόλκαν ριψοκινδυνεύουσι κατὰ δύναμιν. Ἀληθὲς ὅμως ὅτι οὐδέποτε αἱ κυρίαι αὗται δύνανται νὰ ἐρίσωσι πρὸς τὴν βασίλισσαν τῶν λευκομυρμήκων, διότι αὐτῆς ἡ γαστὴρ βαθμηδὸν ὀγκουμένη γίνεται μετά τινα χρόνον, εἰς διάστημα δύω ἐτῶν φέρ' εἰπεῖν, χιλίας πεντακοσίας ἢ δισχιλίας φορὰς ὀγκωδεστέρα τοῦ λοιποῦ σώματός της, ἤτοι καταντᾷ ἔχουσα τριῶν καὶ μέχρι τεσσάρων καὶ πέντε δακτύλων μῆκος, βάρος δὲ ἴσον πρὸς εἴκοσι ἢ τριάκοντα χιλιάδας ἐκ τῶν ὑπηκόων της! Λαμβάνει δὲ σχῆμα ἐπίμηκες καὶ ἔχει κίνησίν τινα συσταλτικήν, ὡς κυματισμὸν ἀδιάκοπον, ἄλλ' ἄπονον ὡς φαίνεται διὰ τὸ ἔντομον, προερχομένην δὲ ἐκ τῆς ὠοτοκίας, ἥτις χωρεῖ ἀδιάλειπτος.

Ἡ βασιλὶς τῶν λευκομυρμήκων δὲν δύναται νὰ εἴπῃ ὡς τὴν Σπαρτιάτιδα ἐκείνην ὅτι γεννᾷ ἕνα μέν, ἀλλὰ λέοντα· αὕτη μύρμηκας μὲν γεννᾷ, ἀλλὰ περίπου πεντηκοντατέσσαρα ἑκατομμύρια! διότι ἀνὰ πᾶν λεπτὸν γεννᾷ ἑξακόσια, ἐπὶ δύω δὲ ὁλόκληρα ἔτη οὐδὲ στιγμὴν παύει τίκτουσα. Τοιοῦτος εἶνε ὁ πληθυσμὸς τῶν μυρμηκοπόλεων τούτων, ἐν ᾧ ἡ μεγίστη κυψέλη μόλις περιέχει δεκαὲξ μέχρις εἴκοσι χιλιάδων μελισσῶν.

Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο τῆς κυοφορίας καὶ ὠοτοκίας ὁ σύζυγος τῆς βασιλίσσης, ἀπολέσας τὰ πτερά του, κάθηται κεκρυμμένος ὑπὸ τὴν ἀπέραντον γαστέρα τῆς συζύγου του, καὶ εἰς αὐτὸν ὀλίγον προσέχουσιν οἱ ὑπήκοοί του.

Τούτων δὲ μέγας ἀριθμὸς διηνεκῶς παρευρίσκεται εἴς τε τὸν βασιλικὸν καὶ εἰς τοὺς παρακειμένους θαλάμους, ἀσχολούμενος εἰς τὸ ν' ἀποκομίζῃ τὰ τικτόμενα ὠὰ καὶ νὰ τὰ ἐναποθέτῃ μετὰ πολλῆς προσοχῆς εἰς τὰ παιδοκομεῖα, ὅπου τὰ μυρμήκια, ἐξελθόντα τῶν ὠῶν, τρέφονται δημοσίᾳ δαπάνῃ ἐκ τῶν τεταμιευμένων ἐφοδίων, μέχρις οὗ αὐξήσωσι τοσοῦτον, ὥστε νὰ δύνανται νὰ προμηθευθῶσι μόνα των τὴν τροφήν των καὶ νὰ συμμετέχωσι τῆς κοινῆς ἐργασίας, καταταττόμενοι εἰς τοὺς ἐργάδεις ἢ εἰς τοὺς ὁπλίτας· εἴτε ἐκ γενετῆς εἰσι διάφοροι αἱ δύω φυλαὶ εἴτε διὰ προβιβασμοῦ, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας συμβαίνει ἡ ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην μετάβασις.

Κατὰ δὲ τὸ τέλος τοῦ ἔτους οἱ εὐπατρίδαι, ἄγνωστον ἂν καὶ οὗτοι ἐκ γενετῆς εἰς τὴν ἰδίαν ταύτην ἀνήκοντες τάξιν ἢ ἐκ τῶν λοιπῶν βαθμηδὸν προβιβαζόμενοι εἰς αὐτήν, τὸ προνόμιον ἔχοντες νὰ πτεροφορῶσιν ὡς καὶ ἡ βασίλισσα, ἐξέρχονται ἄρρενες καὶ θήλειες τῆς πόλεως αὐτῶν εἰς περιπαθεῖς καὶ ποιητικοὺς περιπάτους νὰ χαρῶσι τὴν ὡραίαν φύσιν καὶ ν' ἀναπνεύσωσι δροσερὸν ἀέρα, καὶ μόνον οἱ πιστότεροι καὶ οἱ ἀληθῶς ἀφωσιωμένοι μένουσι περὶ τὴν βασίλισσαν, ὅπως φρουρῶσι καὶ ὑπηρετῶσιν αὐτήν. Οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ μυριάδας ἀφίπτανται, ἅμα τύχωσι νύκτα ὑγράν, ἀναμιμνήσκοντες τὰς μυριάνδρους ἐκείνας σιδηροδρομικὰς διαχύσεως συνοδείας, αἵτινες ἀνὰ πᾶν ἔαρ, ἅμα γλυκύτερος πνεύσῃ ὁ ζέφυρος, ἀναχωροῦσι τῶν Παρισίων καὶ ἄλλων μεγαλοπόλεων καὶ διευθύνονται πρὸς πάσας τὰς εὐαέρους ἐξοχάς. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πρώτην ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἴσως εἰς τιμωρίαν τῆς ἀκρασίας των, τῶν πλείστων καταρρέουσι τὰ πτερά, ἅτινα ἐφημέρως μόνον καὶ δι' ὀλίγας ὥρας τοῖς δίδονται, καὶ τότε τὰ ἔντομα ταῦτα, τὰ ἐπὶ μίαν ἡμέραν γνωρίσαντα τὴν εὐδαιμονίαν καὶ εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὰς θαλπούσας τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας χαρμοσύνως πετῶντα, πίπτουσιν ἐλεεινῶς κατὰ γῆς καὶ ὁ ἄνεμος παρασύρει τοσοῦτον ἀπέραντον αὐτῶν πλῆθος, ὥστε τὴν γῆν καλύπτουσιν ὁλόκληρα αὐτῶν στρώματα, καὶ τότε εὐκόλως καταβροχθίζονται ὑπὸ παντοίων ἐχθρῶν, ὧν οἱ κινδυνωδέστεροί εἰσιν οἱ ἀληθεῖς μύρμηκες, τὰ σαρκοβόρα ἔντομα, τὰ ἑρπετά, τὰ πτηνά, καὶ κυρίως ὁ Ὀττεντότος καὶ οἱ Βοσχιασμένοι, οἵτινες ἀγαπῶσι πολὺ νὰ τὰ τρώγωσιν. Ἅμα ἡ δυστυχὴς αὕτη φυλὴ ἀπώλεσε τὰς πολιτικὰς αὐτῆς ἀρετάς, ἤτοι τὸν πατριωτισμὸν αὐτῆς, τὴν φιλεργίαν καὶ τὴν εὐπείθειαν εἰς τοὺς νόμους, καὶ ἐγκατέλιπε τὰ τείχη τῆς πόλεώς της, καταστρέφεται ἀθλίως, καὶ ἐκ πολλῶν ἑκατομμυρίων πολλάκις οὐδὲ ἓν περισώζεται ζεῦγος ἐκ τῆς φοβερᾶς ἐκείνης πανωλεθρίας. Καὶ ὅμως ἐπ' αὐτῆς τῆς γενικῆς καταστροφῆς λησμονοῦσι πολλοὶ τὸν κίνδυνον, καὶ οἱ ἄρρενες τρέχουσι ταχύτατα κατόπιν τῶν θηλειῶν καὶ πολλάκις πεισματώδεις συμπλέκονται μονομαχίαι ὑπέρ τινος ἀμφισβητουμένης Ἑλένης, μεθ' ἃς ὁ νικητὴς συνδέεται μετὰ τῆς νεάνιδος τῆς ἐκλογῆς του δι' ἀδιαλύτων δεσμῶν, οὓς μόνος δύναται νὰ θραύσῃ ὁ θάνατος. Ἀλλὰ φεῦ! οὐδ' ἄπεστι πολὺ ὁ θάνατος οὗτος, καὶ ἐνίοτε κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῆς δραπετεύσεώς των ὁ δύων ἥλιος οὐδ' ἕνα καὶ μόνον ἀπαντᾷ μεταξὺ τῶν ζώντων. Οὐχ ἧττον ὅμως τινὰ ζεύγη κατ' ἐξαίρεσιν διαφεύγουσι τὴν κοινὴν τύχην, ἐὰν ἀπαντήσωσιν αὐτὰ τινὲς τῶν ἐν τοιαύτῃ περιστάσει περιπολούντων ἐργατῶν, διότι οὗτοι ἀναλαμβάνουσιν ἀμέσως αὐτά, καὶ εἴδομεν πῶς τὰ σώζουσι καὶ τὰ ἐκλέγουσιν ὡς οἰκιστὰς καὶ θεμελιωτὰς νέας πόλεως.

Οἱ ἐργάδεις εἶνε, ὡς εἴπομεν, χιονόλευκοι εἰς τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν των ἢ ἅμα ἐξέλθωσι τοῦ ὠοῦ, καὶ τότε ἐν πλήρει ἀργίᾳ τρέφονται ἐκ τῶν δημοσίων ταμείων. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὰ

μέλη των γίνονται ὑπομέλανα καὶ στερεώτερα καὶ τότε ἄρχονται ἐργαζόμενοι καὶ πάσας ἐκτελοῦντες τὰς ἐσωτερικὰς ἐργασίας τῆς πόλεως, συνισταμένας εἰς τὸ νὰ θεραπεύωσι τὴν βασίλισσαν καὶ ἀποκομίζωσι τὰ ὠὰ εἰς τὰ παιδοκομεῖα, νὰ φέρωσι τροφὰς καὶ ὕδωρ, νὰ οἰκοδομῶσι τὴν πόλιν καὶ νὰ εὐρύνωσι τὰ δωμάτια. Οὗτοι ἔχουσι τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα ἐργαλεῖα. ἤτοι λαβίδας, δι' ὧν δύνανται νὰ σκάπτωσι καὶ μεταφέρωσι τὸν ἄργιλλον, ὃν κολλῶσι διὰ τοῦ σιέλου των, καὶ προσέτι νὰ ξυλοτομῶσι καὶ νὰ μεταφέρωσι τὰ ὠά. Τὰ βιομηχανικὰ δὲ ταῦτα ἐργαλεῖα οὐδόλως εἰσὶ πρόσφορα εἰς πόλεμον.

Οἱ μύρμηκες οὗτοι ἢ τοὐλάχιστον ἰδιαίτερον εἶδος αὐτῶν πολλάκις ἐξέρχονται εἰς ὁδοιπορίας, καὶ τότε, ὡς οἱ ἀρχαῖοι νομάδες τῆς Ἀσίας λαοί, οἱ κατακλύσαντες τὴν Εὐρώπην καὶ πανταχοῦ τρόμον καὶ καταστροφὴν διασπείραντες, οὕτω καὶ αὐτοί, ὅπου διέλθωσι, τὰ πάντα φθείρουσι καὶ ἐξαφανίζουσι. Πολλάκις ὅλα τὰ ἔθνη αὐτῶν ἐν μακραῖς περιοδείαις εἰσβάλλουσι δι' ὑπογείων συνήθως ὑπονόμων εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κατοικίας μετὰ τοσαύτης ταχύτητος καὶ εἰς τοσοῦτον ἀναρίθμητον πλῆθος, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ διαφύγῃ τὴν ἔφοδον καὶ καταστρέφουσιν ἐν μιᾷ νυκτὶ πᾶν τὸ προστυχόν, τροφάς, ἐνδύματα, σκεύη, αὐτὴν τὴν οἰκίαν, καὶ ἐν γένει ὅ τι δὲν ἔχει τὴν σκληρότητα τοῦ λίθου, τοῦ μετάλλου. Ὁδοιπόρος τις, διερχόμενος διά τινος δάσους τῆς Νότ. Ἀφρικῆς, ἤκουσε κρότον τινὰ καὶ συριγμόν, ἐξ οὗ ὑπέλαβεν ὅτι ὄφις ἴσως ἐπήρχετο κατ' αὐτοῦ. Μακρυνθεὶς δ' ὀλίγον τῆς ὁδοῦ του ὅπως πληροφορηθῇ πόθεν ὁ κρότος προήρχετο, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ἄμετρον ἀριθμὸν λευκομυρμήκων προκυπτόντων τῆς γῆς μετὰ μεγίστης ταχύτητος ἀπὸ ὀπῆς ἐχούσης τεσσάρων ὡς πέντε δακτύλων διάμετρον. Εἰς τριῶν δὲ περίπου ποδῶν ἀπόστασιν διηρέθησαν εἰς δύω φάλαγγας, συγκειμένας ἐντελῶς ἀπὸ ἐργάδεις, βαίνοντες κατ' εὐθεῖαν γραμμήν, ἀνὰ δώδεκα μέχρι δεκαπέντε κατὰ μέτωπον. Μετ' αὐτῶν δ' ἦσαν ἀναμεμιγμένοι καί τινες ὁπλῖται· ἀλλὰ οὗτοι μάλιστα ἦσαν διεσπαρμένοι ἑκατέρωθεν τῆς γραμμῆς εἰς ἑνὸς ἢ δύω ποδῶν ἀπόστασιν καὶ ἐφαίνοντο ὡς περιφρουροῦντες τοὺς ὁδοιπόρους καὶ προστατεύοντες τὴν ἔξοδον. Ἦσαν δὲ εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν, καὶ ἐφαίνοντο ἀνήσυχοι, περιερχόμενοι ἔνθεν κἀκεῖθεν, βιάζοντες τοὺς μακρυνομένους τῶν τάξεων νὰ ἐπιστρέφωσιν εἰς αὐτὰς καὶ τοὺς ἐναπολειπομένους νὰ σπεύδωσι τὸ βῆμα. Ἄλλοι δὲ ὁπλῖται, ἀξιωματικοί βεβαίως, ἀναβάντες εἰς τὰ πέριξ φυτὰ καὶ εἰς τὴν ἄκραν ἱστάμενοι τῶν φύλλων, εἰς δώδεκα ἢ δεκαπέντε δακτύλων ὕψος ἀπὸ τῆς γῆς, ἐκτύπων ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὰ φύλλα διὰ τῶν λαβίδων των καὶ ἀπετέλουν ἦχον, εἰς ὃν ἀπεκρίνετο ὅλος ὁ στρατὸς διὰ συριγμῶν καὶ ἔσπευδε τὸ βῆμα. Οὕτω δὲ ἐδεύσασαι ἐπὶ 12 ὡς 15 βήματα αἱ δύω φάλαγγες, συνηνώθησαν πάλιν καὶ εἰσέδυσαν εἰς τὴν γῆν διὰ τριῶν ὀπῶν.

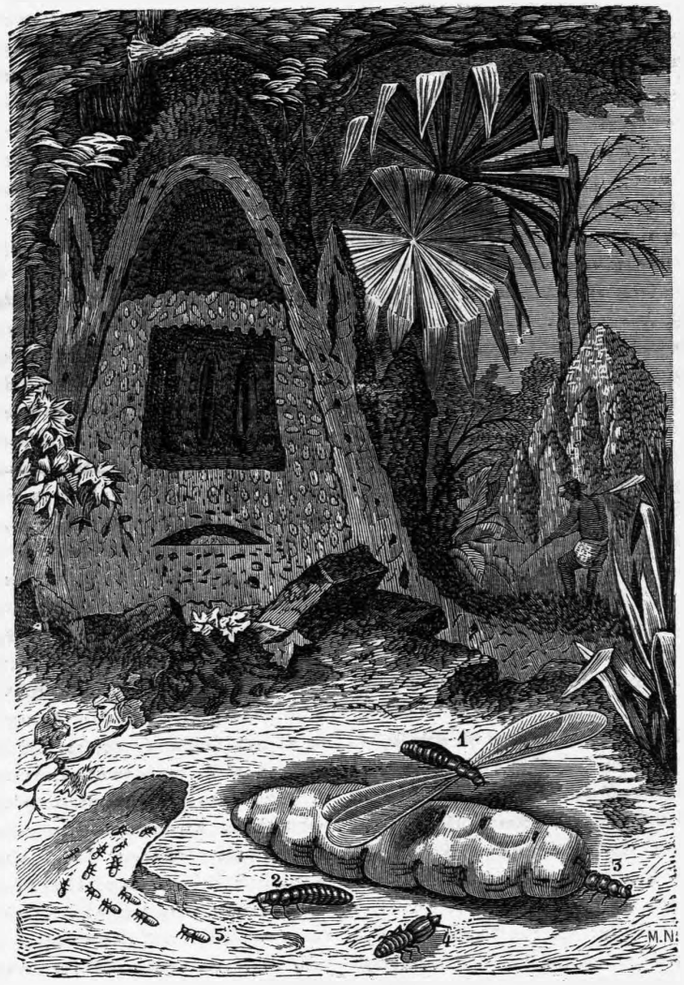

Φωλεὰ λευκομυρμήκων κατὰ τὸν Smeathman.

Ὅσον διὰ τοὺς ὁπλῖτας, εἶνε ἀμφίβολον ἂν προβιβάζονται εἰς τὴν τάξιν τούτων ἀπὸ τῶν ἐργατῶν ἡλικιωθέντων, ἂν ἀπ' αὐτῆς μετὰ ταῦτα μεταβαίνουσιν εἰς τὴν τῶν εὐπατριδῶν, ἢ ἂν ἐν αὐτῇ καὶ γεννῶνται καὶ ἀποθνήσκουσιν. Ὅπωσδήποτε ὅμως, ἐν ὅσῳ διατελοῦσιν ἐν αὐτῇ, ἐκτελοῦσιν ὑπηρεσίαν ἐντελῶς στρατιωτικήν, οὐδόλως ἀναμιγνύμενοι εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐργασίας, ἀλλὰ φρουροῦντες καὶ ἀνδρείως ὑπερασπίζοντες τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν πόλιν. Καὶ πτερὰ μὲν δὲν ἔχουσιν ὡς οἱ εὐπατρίδαι, ἀλλὰ φέρουσιν ὅπλα ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικά, συνιστάμενα εἰς περικεφα-

λαίαν ἢ ὀγκωδεστάτην κεφαλήν, ἀπολήγουσαν εἰς ὀξείας καὶ ἐντὸς πριωνωτὰς ψαλίδας, χρησίμους οὐχὶ εἰς χειρωνακτικὰς ἐργασίας ἀλλ' εἰς προσβολὴν κατ' ἐχθρῶν.

Ἂν δι' ἰσχυρᾶς σκαπάνης προσβάλῃς ἐν τῶν ἀσθενεστέρων μερῶν τοῦ φλοιοῦ ἢ τοῦ ἐξωτερικοῦ τοίχου τῆς μυρμηκοπόλεως καὶ τὸ διαρρήξῃς, μετὰ δύο ἢ τρία δευτερόλεπτα βλέπεις ὁπλίτην ἐξερχόμενον καὶ περιφερόμενον πέριξ τοῦ ῥήγματος, περισκοποῦντα καὶ ὡς ζητοῦντα νὰ ἴδῃ ποῦ ἀπῆλθεν ὁ ἐχθρὸς καὶ νὰ ἐρευνήσῃ τίς ἡ αἰτία καὶ ἡ φύσις τῆς προσβολῆς. Ἐνίοτε ἐπιστρέφει ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὡς ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ν' ἀναγγείλῃ τὸ γενόμενον, ἀλλὰ συνηθέστερον παρακολουθεῖται μετ' ὀλίγον ἀπὸ δύο ἢ τριῶν ἄλλων, προσβοηθούντων ἐν ἄκρᾳ σπουδῇ καὶ ἀταξίᾳ. Μετ' αὐτοὺς ἕπεται ὁλόκληρον καὶ πολυάριθμον σῶμα στρατιωτῶν ἐξορμώντων μετὰ πάσης ταχύτητος, ὅσον δηλαδὴ ἡ ὀπὴ ἐπιτρέπει. Αὐξάνει δὲ πάντοτε ὁ ἀριθμός των, καθ' ὅσον ἡ προσβολὴ ἐξακολουθεῖ. Ἀπερίγραπτος εἶνε ὁ ἀρειμάνιος των θυμός, ἐκ δὲ τῆς ὁρμῆς των πολλάκις προσκόπτονται, κατακυλίονται κάτω τῶν πλευρῶν τοῦ θόλου, ἀλλ' ἀνίστανται πάλιν ἀμέσως καὶ ὁρμῶσιν ὅπου ὁ κίνδυνος τοὺς καλεῖ. Δάκνουσι δὲ πᾶν τὸ προστυγχάνον καὶ ἀποτελοῦσι θορυβώδη τρυγμόν, ἐνῷ ἕτεροι, διὰ τῶν ψαλίδων των κτυπῶντες ἐπανειλημμένως τὸ οἰκοδόμημα, παράγουσιν ἦχον διαρκοῦντα περίπου ἓν λεπτὸν καὶ συνεχῶς ἐπαναλαμβανόμενον. Ἐν ὅσῳ διαρκεῖ ἡ προσβολή, μεγάλη εἶνε ἡ ταραχή των· ὁρμῶσι δὲ καὶ κατὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ δάκνουσιν αὐτοὺς τόσον ἰσχυρῶς, ὥστε ἐξάγουσιν αἷμα ὅσον πρὸς τὸν ὄγκον τοῦ ἰδίου αὐτῶν σώματος· ἐμπήγουσι δὲ ἰσχυρῶς τοὺς σιαγόνας των καὶ δὲν τὰς ἐξάγουσι πλέον, προτιμῶντες ὡς ὁ ἀρχαῖος ἐκεῖνος Κυναίγειρος ν' ἀφαιρεθῶσι πόδα κατόπιν ποδὸς καὶ ὅλοι νὰ κατακοπῶσι τὸ σῶμα, οὐχὶ ὅμως νὰ παραιτηθῶσι τῆς λείας των.

Ἀλλ' ἅμα ὁ ἐχθρός, μακρυνθείς, λύσῃ τὴν πολιορκίαν τῆς πόλεώς των, ἐν τῷ ἅμα ἀποσύρονται οἰκειοθελῶς καὶ μετὰ ἡμίσειαν ὥραν εἰσὶν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου ὡς ἂν ὑπέθετον ὅτι ὁ κίνδυνος ἐμακρύνθη καὶ ὁ ἐχθρὸς τοὺς διέφυγε. Ἀλλὰ πρὶν ἢ πᾶς ὁ στρατὸς εἰσέλθῃ διὰ τοῦ ῥήγματος, πλῆθος ἐργατῶν συρρέουσι πρὸς αὐτὸ πανταχόθεν, φέροντες εἰς τὸ στόμα φορτίον πηλοῦ, ταχέως παρασκευασθέντος. Μετὰ τόσης δὲ ταχύτητος, τόσης εὐταξίας καὶ ἐπιδεξιότητος προσκολλῶσι τὸν πηλὸν τοῦτον εἰς τὴν γενομένην ὀπήν, ὥστε οὐδὲ στιγμὴν ἢ παύουσιν ἢ προσκόπτουσιν ἢ ἀμοιβαίως παρεμποδίζονται καὶ παραδόξως καὶ ἀπροσδοκήτως ἐν μέσῳ σκηνῆς, ἥτις φαίνεται ὅλη θόρυβος καὶ ὅλη σύγχυσις, αἴρεται κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως νέος τοῖχος περὶ τὸ ῥῆγμα καὶ καλύπτει αὐτό. Ἐνῷ δὲ ἐκτελεῖται ἡ ἐργασία αὕτη, πάντες σχεδὸν οἱ στρατιῶται εἰσῆλθον εἰς τοὺς στρατῶνάς των, ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν, ἑνὸς ἐπὶ ἑξακοσίων ἢ χιλίων ἐργατῶν, οἵτινες, ὡς τῶν ἔργων ἐπίσκοποι καὶ ἐπιμεληταί, περιφέρονται ἔνθεν κἀκεῖθεν, ἀλλ' οὐδέποτε αὐτοὶ ἐγγίζουσι τὸν πηλόν. Εἰς μάλιστα φαίνεται ἐπιτετραμμένος τὴν ὅλην τῶν ἔργων διεύθυνσιν. Πλησίον ἱστάμενος τοῦ οἰκοδομουμένου τοίχου, φαίνεται πρὸ πάντων τὴν πειθαρχίαν ἐπιτηρῶν, στρέφεται βραδέως πρὸς ὅλα τὰ μέρη, ὑψοῖ τὴν κεφαλὴν κατὰ διαλήψεις ἑνὸς ἢ δύο λεπτῶν καὶ διὰ τῶν ψαλίδων του κτυπᾷ τὸν θόλον. Ἐν τῷ ἅμα δὲ ἀκούεται ὀξὺς συριγμός, ἐξερχόμενος ἐξ ὅλων τῶν ὑποχθονίων σπηλαίων καὶ συρίγγων τοῦ φρουρίου ἐκείνου καὶ φαινόμενος ὡς ἡ ἀπόκρισις ὅλων τῶν ἐργατῶν εἰς τὴν κλῆσιν τοῦ ἀρχιμηχανικοῦ. Βέβαιον εἶνε τοὐλάχιστον ὅτι εἰς ἕκαστον κτύπον οἱ ἐργάται σπεύδουσι τὸ βῆμα καὶ φαίνονται ζωηρότερον ἐργαζόμενοι.

Ἅμα δὲ νέα γίνῃ προσβολὴ κατὰ τῆς γηλόφου, ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται· γενικὸς συριγμὸς ἀκούεται πανταχόθεν, οἱ ἐργάται εἰσδύουσι μετὰ τοσαύτης ταχύτητος εἰς τὴν κατοικίαν των, ὡς ἂν διὰ μιᾶς ἀνελήφθησαν, καὶ μετά τινα δευτερόλεπτα οὐδὲ εἷς καὶ μόνος μένει ἐκτὸς τοῦ ῥήγματος. Ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου οἱ στρατιῶται ἐπανέρχονται παμπληθεῖς καὶ ἐκδίκησιν πνέοντες· ἂν ὅμως δὲν εὕρωσιν ἐχθρόν, εἰσέρχονται αὖθις, καὶ οἱ τοιχοποιοὶ ἐπιστρέφουσιν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ταῦτα δύναται νὰ ἐπαναλάβῃ τις ὁσάκις ἂν θέλῃ. Τότε δέ, ἐνῷ οἱ στρατιῶται φρουροῦσι καὶ ὑπερασπίζουσι τὰ ἐκτός, οἱ ἐργάται ὀχυροῦσι τὰς διόδους ἐκτός, τὰς φερούσας εἰς τὰς διαφόρους αἰθούσας καὶ πρὸ πάντων τὰς πρὸς τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν, κατασκευάζοντες ἐπ' αὐτῶν προσχώσεις τοσοῦτον ἐπιτηδείως ὥστε ἀδύνατον νὰ διακριθῶσιν. Ἡ αἴθουσα τῆς βασιλίσσης ἐν μεγάλῃ μυρμηκοπόλει εἶνε τόσον εὐρύχωρος, ὥστε πλὴν τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους δύναται νὰ περιέχῃ καὶ πολλὰς χιλιάδας αὐλικῶν καὶ ὑπηρετῶν καὶ εἶνε πάντοτε ὅσον ἔνεστι πλήρης. Οἱ στρατιῶται δὲ οἱ φρουροῦντες τοὺς προθαλάμους δεικνύουσι τὴν ἀκλόνητον πρὸς τὸ πρόσωπον τῆς βασιλίσσης πίστιν των, ἀποθνήσκοντες εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, καὶ οἱ φιλόπονοι καὶ φιλοπάτριδες ἐργάται οὐδέποτε ἐγκαταλείπουσι τὸ ἔργον των, οὐδ' εἰς αὐτὸν τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Περιηγητής τις εἶχε ποτὲ ἀφαιρέσει τὴν βασιλικὴν αἴθουσαν μεθ' ὅλων τῶν κατοίκων αὐτῆς καὶ τὴν ἔθεσεν ὑπὸ ποτήριον. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦτο οἱ ὑπηρέται ἐξηκολούθησαν περιερχόμενοι μετὰ πλείστης φροντίδος πέριξ τοῦ βασιλικοῦ ζεύγους καὶ πάντοτε κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τινὲς αὐτῶν εἰς ἑκάστην στροφὴν ἵσταντο πλησίον τῆς κεφαλῆς τῆς βασιλίσσης καὶ ἐπλησίαζον εἰς αὐτήν, ὡς προσφέροντες αὐτῇ τὸν φόρον τῆς ἀφοσιώσεώς των ἢ τὴν τροφήν, ἣν ἐδύναντο νὰ συλλέξωσιν. Ὅταν δὲ ἔρθανον εἰς τὸ ἀντιπέραν ἄκρον τοῦ σώματός της, ἐλάμβανον ἐκεῖθεν τὰ ὠὰ καὶ τὰ ἐστίβαζον εἴς τι μέρος τῆς αἰθούσης ἢ τοῦ ποτηρίου, ὀπίσω ἢ ὑποκάτω τμήματός τινος ἀργίλλου, φανέντος αὐτοῖς καταλλήλου πρὸς τοῦτο. Τινὰ τῶν δυστυχῶν τούτων ζωυρίων περιεφέροντο ἔξω τῆς αἰθούσης ὡς ζητοῦντα νὰ ἐννοήσωσι τὴν αἰτίαν τῆς τρομερᾶς καταστροφῆς καὶ ἐρημώσεως τῶν ἄλλοτε περιφανῶν βασιλείων των· μετά τινας δὲ ἀνωφελεῖς ἀποπείρας ἐπέστρεφον πρὸς τοὺς συντρόφους τῆς δυστυχίας των καὶ ἤρχιζον καὶ αὐτὰ τὸν γῦρον πέριξ τῶν αἰχμαλώτων μεγαλειοτήτων. Ἐν τῷ διαστήματι δὲ τούτῳ ἄλλοι λευκομύρμηκες, συντρίβοντες διὰ τῶν ἐργαλείων των τεμάχιά τινα ἀργίλλου, ἐκεῖ εὑρισκόμενα, τὰ διέβρεχον διὰ τοῦ στόματος των καὶ ἤρχισαν σχηματίζοντες εἶδος λεπτῆς κόγχης θολοειδοῦς ὑπὲρ τὸ σῶμα τῆς βασιλίσσης, ὅπως τὴν προφυλάξωσιν ἀπὸ τὴν προσβολὴν τοῦ ἀέρος καὶ ἀπὸ τὰ βλέμματα καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐχθροῦ. Μὴ συνταραχθέντες δὲ

εἰς τὸ ἔργον των, κατώρθωσαν νὰ τὸ ἀποπερατώσωσιν ἐν διαστήματι εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἀφέντες ἐντὸς τῆς κόγχης ἱκανὸν διάστημα διὰ τοὺς παραλλάττοντας ἐμπρὸς τῆς βασιλίσσης.

Τοιαύτη εἶνε ἡ δίαιτα τούτων τῶν ζωυρίων, παρ' οἷς πολλοὶ καὶ σοφοὶ πολλὰ οὐχὶ ἄχρηστα δύνανται νὰ σπουδάσωσι, διότι οἱ μύρμηκες οὗτοί εἰσιν ἐμπειρότεχνοι, ἐργατικοί, γενναῖοι, φιλοπάτριδες, πιστοὶ εἰς τοὺς βασιλεῖς των, εὐπειθεῖς εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους των, ἔχοντες αὐστηρὸν σύνταγμα καὶ ἀπαιτοῦντες τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ, τίποτε ὀλιγώτερον, τίποτε περισσότερον, — ἐκτὸς ἴσως ὀλίγου κόμμιος.

Ἐν Κερκύρᾳ τὴν 8]20 7βρίου 1873.

Ἀξιότιμοι κύριοι ἀδελφοὶ Γρηγοριάδαι συντάκται τοῦ περιοδικοῦ «ὁ Μέντωρ.»

Ἐν Σμύρνῃ.

Ἐν τῷ τελευταίῳ ἀριθμῷ τοῦ ἀξιοτίμου περιοδικοῦ Ὑμῶν, οὐ μικρὸν ἠπόρησα ἀναγνοὺς ὅτι, συνιστῶντες εἰς τὸ κοινὸν τὴν ἀγγελίαν συνδρομῆς τοῦ πονήματος τοῦ κ. Γυηττέη πρὸς ἀνασκευὴν τοῦ «Βίου τοῦ Ἰησοῦ» τοῦ Ρενάν, τοῦτον παριστάνετε ὡς Ἰσραηλίτην, ἐνῷ τοιοῦτος δὲν εἶνε.

Ἡ δὲ πλάνη αὕτη ραδίως ἐξελέγχεται ἐξ αὐτοῦ τοῦ συγγράμματος, εἰς ὃ παραπέμπω Ὑμᾶς. Πλὴν δὲν πρόκειται περὶ τούτου μόνον, καθότι Ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀφηγήσεως ὅτι ὁ Ρενὰν ἀνήκει δῆθεν εἰς τὸ Ἰσραηλιτικὸν θρήσκευμα λαμβάνετε τὸ ἐνδόσιμον ὅπως ἀνοικείους ἐκφράσεις μεταχειρισθῆτε καθ' ὁλοκλήρου ἔθνους, ὅπερ ἀναμφιλέκτως καὶ οὐ παρ' ἀξίαν τῶν χρηστῶν καὶ φιλαγάθων ἀνδρῶν ἐφελκύει ὁσημέραι τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν.

Ἀλλ' ἐκλαβὼν ἀείποτε τὸ ὑμέτερον περιοδικὸν ὡς ἰσχυρὸν ἐλατήριον πολιτισμοῦ καὶ προόδου, ἅμα δὲ καὶ ἔργανον θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς μορφώσεως τῶν ὑμετέρων ὁμοδόξων, δὲν δύναμαι νὰ πεισθῶ ἐκφράσεις τοιαῦται νὰ ὦσιν ἀποκύημα τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας σας.

Καὶ πῶς ἄρᾳγε Ὑμεῖς, οἱ πρὸ τοσούτου χρόνου ἀναδεξάμενοι καὶ κατ' ἀξίαν μετερχόμενοι τὴν διττὴν ἀποστολὴν δημοσιογράφων καὶ διδασκάλων, νὰ ψεύσητε διὰ μιᾶς τὸ παρελθόν σας καὶ ἀντὶ τῆς ὁμονοίας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης νὰ ἐνσπείρητε τὴν διχόνοιαν καὶ τὰ ἀντικοινωνικὰ τῆς μισαλλοδοξίας πάθη;

Ὄχι, κύριοι, δὲν εἶνε δυνατὸν ὅτι Ὑμεῖς ἐχαράξατε τὰς μισοπρόοδους ἐκείνας ῥήσεις ἄρδην ἀπαδούσας οὐ μόνον πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν θρησκείαν, ἧς πρόμαχοι ἐστὲ καὶ διδάκτορες.

Οὐχ ἧττον ὅμως, κύριοι, ἐπειδὴ ἔχετε ὅλην τὴν εὐθύνην τῶν ἐν τῷ περιοδικῷ ὑμῶν ἐκδιδομένων, πρὸς Ὑμᾶς ἀποτείνομαι, παρακαλῶν ἵνα χάριν ἱκανοποιήσεως δημοσιεύσητε τὴν παροῦσαν ἐπιστολὴν ἐν τῷ προσεχεστέρῳ αὐτοῦ φύλλῳ.

Δέξασθε, κύριοι, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς βαθυτάτης μου ὑπολήψεως

ΙΩΣΗΦ ΝΑΧΑΜΟΥΛΗΣ

Συντάκτης τοῦ περιοδ. «Ἡ Ἰσραηλιτικὴ οἰκογενεία.»

Εὐχαριστοῦμεν τὰ μάλιστα τὸν ἀξιότιμον Συντάκτην τοῦ περιοδικοῦ «Ἡ Ἰσραηλιτικὴ Οἰκογένεια» διά τε τὰς τοσαύτας εὐγενεῖς ὑπὲρ ἡμῶν ἐκφράσεις του καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ὑπὲρ τοῦ «Μέντορος» ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἐκδόσεώς του διηνεκῶς ἔδειξεν ἀληθῆ ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν. Τὸν κύριον Ἰωσὴφ Ναχαμούλην, ἂν καὶ δὲν γνωρίζομεν προσωπικῶς, ἀλλ' ἔκ τε τοῦ περιοδικοῦ του καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς ὀλίγων ἐπιστολῶν του τοσοῦτον ἐξετιμήσαμεν, ὥστε πάντοτε ὡς ἐπαξίως κρατοῦντα τὸν τοῦ δημοσιογράφου κάλαμον ἐθεωρήσαμεν καὶ θεωροῦμεν. Ἐν τούτοις δὲν ἠδυνήθημεν ἢ ν' ἀπορήσωμεν ἀναγνόντες τὴν ἄνωθι ἐπιστολήν του, διότι ἐν τοῖς ἑπομένοις, τοῖς ἐν τῇ 380ῃ σελ. τοῦ Δ'. τόμ. τοῦ Μέντορος γραφεῖσιν,

«Ὁ ἐπιπόλαιος καὶ πάσης κρίσεως ἄμοιρος Γάλλος συγγραφεὺς Ρενὰν ὁ Ἰσραηλίτης, ὑποβοηθούμενος ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν αὐτοῦ Ἀδελφῶν Μιχὴλ Λευΐ (Michel Levi), ἐξακολουθεῖ τὴν ἔκδοσιν τῆς σειρᾶς τῶν δειλητηριωδεστάτων καὶ ὅλως ἀντιχριστιανικῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Καὶ αὐτὸς μὲν ὡς Ἰσραηλίτης καὶ ὡς πλουτομανὴς πράττει τὸ καθῆκόν του ἴσως, ἵνα καὶ τοὺς ὁμογενεῖς του παρηγορήσῃ διὰ τὴν λύπην καὶ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος, ἅσπερ αἰσθάνονται, ἀρχίσαντες ὡς ἐκ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεώς των νὰ ἐννοῶσι τὴν πλάνην, εἰς ἣν εὑρίσκονται, καὶ τὰ βαλάντιά του ἔτι μᾶλλον ὑπερπληρώσῃ χρημάτων»

ποῦ εἰσὶν αἱ ἀνοίκειοι ἐκφράσεις αἱ καθ' ὁλοκλήρου ἔθνους γραφεῖσαι; ποῦ ἐν αὐτοῖς ἐνσπείρονται τῆς διχονοίας καὶ τὰ ἀντικοινωνικὰ τῆς μισαλλοδοξίας πάθη, ἀντὶ τῆς ὁμονοίας, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης, ποῦ αἱ μισοπρόοδοι ῥήσεις, αἱ ἀπάδουσαι πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ πρὸς τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν;

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ὅτι ὁ Ρενὰν εἶνε Ἰσραηλίτης, τοιαύτην ἐκ τῶν ὅσα περὶ αὐτοῦ ἀνέγνωμεν εἴχομεν σχηματίσει ἰδέαν, ἣν ἐνίσχυσε καὶ ἡ συνδρομὴ τῶν Ἀδ. Μιχ. Λευΐ πρὸς ἔκδοσιν τῶν συγγραμμάτων του, οὓς τοὐλάχιστον τὸ ὄνομα αὐτῶν δεικνύει Ἰσραηλίτας. Ἀλλ' ἀφοῦ ὁ κ. Ναχαμούλης διαβεβαιοῖ τὸ ἐναντίον, ὑπομονῇ· ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἰδέα ἡμῶν ἐκείνη ὑπῆρξεν ἐσφαλμένη. Ἂς ὄψωνται ὅσοι διέδωκαν ὅτι ὁ Ρενὰν εἶνε Χριστιανὸς ἐξ Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὔτε Χριστιανὸς εἶνε οὔτε Ἰσραηλίτης. Ἀλλ' αἱ καθ' ὁλοκλήρου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους ἀνοίκειοι ἐκφράσεις τίνες; Ἂν ἐρρέθησάν τινες λέξεις δριμεῖαι, αὗται ἐρρέθησαν διὰ τὸν Ρενάν, ὅστις πράγματι ἐξ αὐτῶν τῶν συγγραμμάτων του φαίνεται αὐτόχρημα ἐπιπόλαιος καὶ πάσης κρίσεως ἄμοιρος. Ἂν δ' ἐρρέθη ὅτι ὡς Ἰσραηλίτης πράττει τὸ καθῆκόν του ἴσως ἵνα τοὺς ὁμογενεῖς του παρηγορήσῃ διὰ τὴν λύπην καὶ τὰς τύψεις τοῦ συνειδότος, ἅσπερ

αἰσθάνονται, ἀρχίσαντες ὡς ἐκ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεώς των νὰ ἐννοῶσι τὴν πλάνην, εἰς ἣν εὑρίσκονται — τοῦτο, νομίζομεν, οὐδόλως προσβάλλει τὸ Ἰσραηλιτικὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀληθῶς τῶν χρηστῶν καὶ φιλαγάθων ἀνδρῶν ἐφελκύει ὁσημέραι καθόλου μὲν τὴν συμπάθειαν, ἐν μέρει δὲ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ὑπόληψιν, ἅπερ ὀφείλει εἰς ἐκείνους τῶν ὁμογενῶν του, ὅσοι (ἐν οἷς τὸ καθ' ἡμᾶς ἀνήκει καὶ ὁ τῆς Ἰσραηλιτικῆς Οἰκογενείας Συντάκτης) τοσοῦτον εὐγενῶς ἀγωνίζονται ὑπὲρ τῆς ἀνανήψεως καὶ παλιγγενεσίας του. Ὁ Μέντωρ οὐδέποτε θέλει ἐνσπείρει τὴν μισαλλοδοξίαν, διότι ὡς μαθητὴς τοῦ εἰπόντος «Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε» ὀφείλει ν' ἀγαπᾷ τοὺς πάντας. Οὐδεμίαν δὲ μισοπρόοδον ῥῆσιν εἶπεν ἂν εἶπεν ὅτι οἱ Ἰσραηλῖται, ἀρκούντως ἤδη ἀναπτυχθέντες, εἶνε καιρὸς πλέον ν' ἀναγνωρίσωσι τὴν πλάνην των καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς τὸν Χριστιανισμόν. Τοῦτο ὅστις κηρύττει οὐδεμίαν μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Ἰσραηλιτῶν ἐνσπείρει διχόνοιαν, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας διεκδηλοῖ τὸν μέγαν αὐτοῦ πόθον ὅπως ἴδῃ ἠγαπημένους καὶ συνδεδεμένους τῷ ἀρρήκτῳ δεσμῷ τῆς ὁμονοίας τοὺς δύο ἀδελφούς, τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νέον Ἰσραήλ.

Τελευτῶντες διαβεβαιοῦμεν τὸν φίλον κύριον Ναχαμούλην ὅτι ὁ Μέντωρ οὐδὲν ἔχει παράπονον οὔτε τὸν ἐλάχιστον ἠθέλησε νὰ εἴπῃ μῶμον ἐναντίον τοῦ ἀξιοσυμπαθήτου ἔθνους τοῦ Ἰσραήλ· τὸ μόνον, ἐναντίον τοῦ ὁποίου κατεφέρθη καὶ θὰ καταφέρηται, εἶνε τὸ ψεῦδος, εἰς ὃ τοσοῦτον ἐνασμένιζεται ὁ Ρενάν.

ΑΔ. ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΑΙ.

Οἱ κώδωνες καὶ τὰ βιβλία.

Ἔγραφέ ποτέ τις εἰς τὸν Φραγκλῖνον ὅτι ἐν νεοσυστάτῳ κώμῃ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶχε δοθῆ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ἐπωφελούμενος δὲ τῆς ἀγγελίας ταύτης προσέθετεν ὅτι, ἐπειδὴ ἀνηγείρετο ἤδη καὶ ἐκκλησία, ἤλπιζεν ὅτι εὐχαρίστως θὰ προσέφερεν ἕνα κώδωνα. Ὁ Φραγκλῖνος, ὅστις ὡς γνωστὸν δὲν ἐπεθύμει τὰ ὦτα τῶν συμπολιτῶν του ὅμοια τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἡμῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησεν ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο βέβαιος ὅτι οἱ ἀγαθοὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι ἐπροτίμων τὰς *ἰδέας* τῶν *ἤχων*, μετὰ προθυμίας ἀντὶ τοῦ κώδωνος θὰ τοῖς ἔπεμπε κατὰ πρῶτον πλεῖστα ὅσα βιβλία. Τῆς ἀπαντήσεως ταύτης ἀνάγκην οὐ σμικρὰν καὶ ἡμεῖς ἔχομεν, οἵτινες, καλῶς ποιήσαντες, Ἐκκλησίας πολλὰς καὶ πολυδαπάνους κεκτήμεθα καὶ κωδωνοστάσια ὑψηλὰ ἀνηγείραμεν, ἀλλὰ περὶ σχολείων ὅμως καὶ δημοσίων βιβλιοθηκῶν σπουδαίως εἰσέτι δὲν ἐσκέφθημεν· εὐχόμεθα δ' ὅπως ὅσον τάχιον τοιαύτης τινὸς ἀπαντήσεως τύχωσι καὶ παρὰ τῆς κοινῆς γνώμης οἱ ἀδιακόπως μόνον ὑπὲρ τῶν πρώτων φροντίζοντες.

ΑΜΘΗ ΚΑΙ ΦΥΛΛΑ.

ΛΥΡΙΚΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

ΑΣΜΑ 2.

Η ΜΟΝΑΞΙΑ.

Χαῖρε, ἱλαρὰ παρθένε· χαῖρε, φίλη Μοναξία,
Σύντροφε τῶν μειλιχίων καὶ φρονίμων ἐρασμία!
Ποῖος φεύγει τὸ σὸν βλέμμα, τὸ ὀξὺ καὶ ἁγνισμένον;
Ἡ ἀγέλη τῶν ἀφρόνων καὶ τῶν ἐξηχρειωμένων.

Πόσον, πόσον μὲ εὐφραίνει νὰ περιπατῶ μαζῆ σου,
Τοὺς ψιθυρισμοὺς ν' ἀκούω τῆς ἁρμονικῆς φωνῆς σου.
Τῆς φωνῆς σου τῆς ἀθῶας, ἥτις ἀληθείας βρύει
Καὶ τῶν καρδιῶν τοὺς ρύπους καὶ πωρώσεις διαλύει.

Παμπληθεῖς μορφὰς λαμβάνεις, πλὴν εἰς ὅλας λαμπρὰ εἶσαι·
Ὡς φιλόσοφος μονάζων τώρα μὲν διανοεῖσαι,
Τώρα ῥίπτεσαι μὲ τάχος ἀπὸ λόφου εἰς κοιλάδα,
Κ' ἄλλοτε περιπλανᾶσαι εἰς τὴν τ' οὐρανοῦ σκιάδα.

Εἰς τὸν κάμπον μὲ ποιμένος μορφὴν ἔπειτα καθίζεις·
Τοὺς μελῳδικούς σου ἤχους δοκιμάζεις καὶ λυρίζεις·
Ἐραστοῦ χαριτοβρύτου τύπον ἄλλοτε προσφέρεις,
Καὶ τοὺς γλυκασμοὺς τοῦ πάθους εἰς τὸ πρόσωπόν σου φέρεις.

Κτῆμά σου κ' ἡ βαλσαμώδης νέα αὔρα τῆς πρωΐας,
Ὅτε κλίνει καθὲν ῥόδον εἰς το βάρος τῆς δροσίας.
Κτῆμα σὸν κ' ἡ εἰς τὰ δάση ἄφωνος μετάβασίς μας,
Ὅτε ἀπὸ θέρμην ἄκραν θλίβεται ἡ ὕπαρξίς μας.

Ἀλλὰ κτῆμα σὸν πρὸ πάντων εἶνε ὥρα ἡ εὐκταία,
Ἥτις φέρει προς μελέτην ἀντικείμενα σπουδαῖα,
Καθ' ἣν φθίνουν τῆς ἑσπέρας αἱ σκηναὶ καὶ μετ' ὀλίγον
Τῶν ὑγρῶν τὴν θέαν σβύνει τοῦ φωτὸς ὁ πέπλος λήγων.

Καὶ συντρόφους ἔχεις.—Ταύτας οἱ αἰῶνες μας δοξάζουν,
Τῶν σοφῶν καὶ τῶν ποιμένων ἀρετὰς τὰς ὀνομάζουν· —
Ἐπειδὴ ἡ ἀθωότης, εἰς λευκὰ ἐνδεδυμένη,
Εὔτολμος μὲ λυτὴν κόμην ἔμπροσθέν σου διαβαίνει.

Λάμπουν ὁλοτρόγυρά σου αἱ ἀκτῖνες τῆς θρησκείας
Καὶ μὲ θεῖον φῶς φαιδρύνουν τας σπανίας σου σκοτίας.
Ἡ τερπνὴ ἐλευθερία παίζει γύρω 'στὴν στρωμνήν σου
Κ' ἔκθαμβος ἡ Οὐρανία μέλπει πᾶσαν καλλονήν σου!

Ὦ, ἂς ἔλθω, ὦ, ἂς ἔμβω εἰς τὸ μυστικὸν κελλί σου!
Ὦ, νὰ κατοικήσω θέλω 'στὰ ἐνδότατα μαζῆ σου.
Ἀγαπῶ τὸν φροῦδον κόσμον μὲ τὰς πλάνας του ν' ἀφήσω
Καὶ τὴν πέτραν τῆς φυγῆς μου πλέον νὰ τὸν ρίψ' ὀπίσω.

Ὅταν δὲ αἱ διδαχαί σου καθὲν πάθος μου μαράνουν,
Ἴσως ἔλθω εἰς τὸν λόφον, ὅπου ἄμπελοι βλαστάνουν,
Ὅθεν φαίνονται τοῦ κόσμου μυρμηκόσωμοι οἱ παῖδες·
Ὅθεν φαίνεται ἡ πόλις κ' οἱ ὀξεῖς της μιναρέδες.

Τότ' ἐγώ, ὡς σύννους μύστης τῶν σοφῶν σου διδαγμάτων,
Ἴσως πρὸς ἐκεῖνα στρέψω τὰς ἀκτῖνας τῶν ὀμμάτων·
Νὰ σκεφθῶ τὰ βάσανά των, τὰ ἐγκλήματα, τὰ πάθη,
Καὶ ἐκ νέου νὰ τρυπώσω 'στ τῶν δρυμώνων σου τὰ βάθη.

Ι. Ι. Σ.